p platon plasajec ofm

BOŽJEGA NEBA ZVIJEZDE NEBA BOŽJEGA

Svetačke

II dio

varaždin 1977

p platon plasajec ofm

BOŽJEGA NEBA ZVIJEZDE NEBA BOŽJEGA

Svetačke

II dio

varaždin 1977

Dozvolom Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu br. 652/74. od 2. III. 1974. i br. 160/76. od 28. I. 1976., te Franjevačkog provincijata Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda br. 688/74. od 3. VIII. 1974. i br. 1212/75. od 28. X. 1975.

Na temelju Mišljenja Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH br. 364/I-1976. od 23. I. 1976. oprošteno poreza na promet.

Izdao: Platon Plasajec, B. Adžije 8, Varaždin

Tisak: Plamen, grafičko poduzeće, Omladinska 24
Slavonski Brod

SVETOM ĆIRILU I METODU

slavenskim apostolima,

zaštitnicima hrvatske franjevačke provincije

s kojima sam povezan od djetinjstva, ne samo gledajući njihove kipove na glavnom oltaru svoje rodne župe, nego i po tome što je ta moja rodna župa bila do osamnaestog stoljeća glagoljaška župa, iako je među najsjevernijim župama Hrvatske, što više, još za vrijeme moga djetinjstva na blagdan sv. Ćirila i Metoda služila se u njoj glagoljska misa. A sve me to oduševilo da sam i sam za vrijeme svoga trsatskog službovanja, došavši u mogućnost da glagoljam, kao nasljednik sv. Ćirila i Metoda, postao pop-glagoljaš

— posvećuje ovo djelce

Pisac

MJESTO PREDGOVORA

Kad je nekada došao čovjek u crkvu, osjetio se kao u nebu. Toliko ga je svetaca dočekalo na oltarima. Svaki taj svetac kao da ga je vukao prema sebi, prema svojoj svetosti i slavi. Čovjek je morao vjerovati u svetost i poželjeti svetost na pogled tolikih svjedoka svetosti.

Danas ikonoklasti žele svece izbaciti iz crkve. Ali zato i svetost iz Crkve. Kad dođe čovjek u crkvu ispražnjenu od svetaca, osjeti da se nalazi samo među »običnim« ljudima, grešnicima kao što je i on grešnik. On se tješi: Pa i to moje društvo nije ništa bolje od mene. Što bih i ja morao biti bolji od njih? U kakvom se društvu nalazimo, takvima i postajemo.

Današnji ikonoklasti žele čak i svetima na nebu skinuti aureolu i pričaju da su i oni bili jednaki kao i ostali »grešnici«. Nisu bili ništa bolji od običnih ljudi. Mjesto da žele da ih sveci povuku prema visinama svetosti, oni njih vuku u svoje nisko blato. Vjera u ideale, vjera u herojstvo, vjera u pravu svetost sa svecima nestaje iz Crkve.

Ali to je uvreda Duhu Svetome, Posvetitelju koji u Crkvi stvara svece. Nije Bog stvorio samo vrapce poletarce, nego i orlove koji se dižu nebu pod oblake. Nije stvorio samo graktave gavrane, nego i milopojne slavuje. On ne oblači samo vrapce u njihovo jednolično sivilo, nego i češljugare i kolibriće u njihovo bajno šarenilo. Nije Bog svakome dao isti broj talenata. Isus dijeli svoje darove po mjeri koju je za pojedinca odmjerio.

Pravi kršćani ne pogrđuju Duha Svetoga i njegove darove. Oni znadu proslaviti darove Duha Svetoga u svakome svojemu bratu. Pa zato i u onoj braći koja su posebno zasuta darovima Duha Svetoga. Ali time slavitelji svetaca postaju dionicima milosti koje je Duh Sveti udijelio svecima. Slavljenjem se svetaca njihova svetost razlijeva na slavitelje.

Mi zato ostajemo sa svetima. S njima ćemo se zajedno radovati na zemlji da se kod Kraljice sviju svetih radujemo s njima i na nebu.

PISAC

ZVIJEZDE BOŽJEGA NEBA

Sveta Margareta

BRANITELJICA DJEVIČANSTVA

Pregled: Mučenica u obrani djevičanstva.
Da li vaše djevojke znadu braniti svoje djevičanstvo?
Zato moraju spoznati njegovu vrijednost koju je Marija spoznala:
da je najljepši dar za ljubav prema Bogu,
da je najjača obrana od sotone,
da je znak spasenja.

Tko od vas nije čuo za svetu Mariju Goretti? To je mlada svetica koja je s trinaest godina otišla s ovoga svijeta. Bilo je to u Italiji, u Nettunu. U kući udovice Goretti pomagao je kao sluga Aleksandar Serenelli. Oko tog mladića palo je na mladu kćerku udovičinu Mariju. U njegovu se srcu probudile nečiste strasti. I započe napastovati razvijenu djevojčicu. Djevojčica pred njim bježi i na sve se načine nastoji otresti njegovih napasti i zamki. No jednoga je dana nađe samu u kući. Strast u njegovu srcu uzavrije do vrhunca. Navali na nju svim đavolskim umijećem svoga zavođenja. Ali djevojčica usklikne: Radije umrijeti nego sagriješiti! Aleksandra to toliko raspali te pograbi nož i zarine ga u grudi nedužne žrtve. Marija sva u krvi padne na zemlju i onesvijesti se. Za dvadesetčetiri sata bila je mrtva kao žrtva u obrani svoje čistoće i djevičanstva. Cijela je Italija zabrujila: — Jedna svetica umire u Nettunu. Bilo je to 1901. A godine 1950. sveti Otac Pijo XII svečano je proglašuje sveticom Crkve.

Nije, međutim, to jedina herojska braniteljica svoga djevičanstva. Takvih herojskih braniteljica bilo je mnogo u posljednja vremena. Bilo je mnogo djevojaka koje su radije pošle u smrt nego da izgube svoje djevičanstvo. Ali ne samo u posljednja vremena. Prvi su kršćanski vjekovi upravo ispunjeni primjerima junačkih djevojaka koje su radije išle na stratište i u smrt nego da se odreknu svoga djevičanstva. Gotovo sve svete djevice koje iz prvih kršćanskih vremena slavimo kao mučenice, bile su zapravo u prvom redu braniteljice svoga djevičanstva. Redovno, naime čitamo da su te djevice bile optužene od svojih zaručnika kojima su ih

njihovi roditelji preko njihove volje obećali. Ti su ih zaručnici tužili kao kršćanke jedino zbog toga što nisu pristale na brak s njima. One su se bile obećale i zavjetovale Isusu da će ostati čiste djevice do smrti. Isusu su predale svoje djevičanstvo. Zato nisu htjele čuti o zemaljskom zaručniku niti o braku. Na taj način njihovo je mučeništvo bilo više mučeništvo za djevičanstvo nego mučeništvo za vjeru. One su svojom krvlju samo zalijevale bijele ljiljane svoga djevičanstva koje su odredile za Božji nebeski oltar.

Među tim junačkim djevojkama koje su krvlju branile i obranile ljiljane svoga djevičanstva nalazi se i današnja svetica. I sveta je Margareta djevica i mučenica. I sveta je Margareta mučenica kao djevica. I sveta je Margareta mučenica u prvom redu zbog svoga djevičanstva.

* * *

Sigurno vam je poznat život svete Margarete. Živjela je u gradu Antiohiji pisidijskoj u Maloj Aziji koncem trećega vijeka. Za rana je izgubila majku, pa ju je otac koji je bio ljut poganin, predao na brigu i odgoj nekoj dobroj gospođi. Ta je, međutim, bila kršćanka, pa se nije pobrinula samo za tjelesni odgoj djeteta koje joj je bilo povjereno, ona se pobrinula i za njezinu dušu. Odgojila ju je u kršćanskoj vjeri.

S kršćanskom je vjerom odgojiteljica maloj Margareti ucijepila u srce beskrajnu ljubav prema djevičanstvu. Ona je toliko oduševila djevojčicu za djevičanstvo da je ova odlučila svoje djevičanstvo posvetiti Isusu Kristu kao jedinom zaručniku. Zavjetovala je vječno djevičanstvo.

No kad se mala Margareta vratila k svome ocu, brzo on opazi i na svoj užas dozna da mu je kćerka postala kršćankom. Milom i silom navali na nju da bi se odrekla Isusa i njegove vjere i natrag privoljela poganskim bogovima. No bilo je sve badava. Margareta je na sva milovanja kao i na sva zlostavljanja odgovarala svojom čvrstom i odlučnom voljom da ostaje vjerna svom zaručniku Kristu. Tako je otac u svom bijesu jednostavno otjera od kuće ne priznavajući je više za svoju kćerku. Mala je Margareta bila prisiljena da pođe u službu kao najprostija služavka.

Dok je ovako jednoga dana bila na paši, provezao se onuda carski nnamjesnik Olibrije. Njegovo oko zapne za mladu i lijepu djevojku Margaretu. Ona mu se toliko svidje da je pozove k sebi i upita za njezin rod. Pa kad je čuo da je odlična roda, ali da je kao kršćanka protjerana od oca, zaželi je dobiti za ženu, ali pod uvjetom da se odreče kršćanske vjere. U tu je svrhu poveze u grad sa sobom. Ali mlada Margareta ni da čuje niti o jednom niti o drugom: niti da se odrekne vjere a niti da pristane na ljubav prema namjesniku. Ona je i tu ustrajala u svojoj vjernosti Isusu Kristu.

Namjesnik ju je nastojao predobiti svim laskanjem i obećanjima. Ali kad nije ništa uspio, njegova se ljubav pretvori u mržnju. Tada započe najstrašnijim mučenjima. Toliko ju je dao izmrcvariti da ni sam više nije mogao gledati muke pa je dade zatvoriti na pola mrtvu u tamnicu. No tu joj se ukaža Isus i iscijeli joj sve rane i još poveća ljepotu. Kad je namjesnik ponovo ugleda, još se više raspali ljubavlju prema njoj. Zato i s dvostrukom silom navali da je nadvlada. Sve badava! Margareta je morala ponovo podnijeti najstrašnije muke, osobito paljenje gorućim bakljama da je bila napola sagorjela. No Isus joj još jednom povrati zdravlje i rane joj iscijeli. Namjesnik ne znajući više što bi od bijesa dade joj odrubiti glavu.

Tako je završila svoj život sveta mučenica Margareta. Dala je glavu i život kao vjerna Isusova zaručnica. Ne samo za svoju vjeru nego još više za svoje djevičanstvo podnijela je muke i smrt.

* * *

Davno je to bilo što je završila život ta vjerna Kristova zaručnica. Bilo je već gotovo pred tisuću sedamsto godina. A gle, njezina uspomena živi još među nama. Zar samo uspomena? Živi i slava! Po čitavoj Crkvi živi slava svete djevice i mučenice Margarete. Ne samo u vašoj župi i u vašoj crkvi, nego i u tisućama drugih crkava po čitavom svijetu daje se čast i slava svetoj djevici i mučenici Margareti. A sve je to samo jeka nebeske slave kojom je slavi njezin zaručnik Isus.

Ali dok smo se u ovako lijepom broju skupili ovdje da zajedno s nebom i s Crkvom katoličkom proslavimo svetu zaštitnicu Margaretu, ne dolazi li nam samo po sebi na usta pitanje: A da li ste vi župljani svete Margarete također i nasljednici njezine kreposti? Da li ste spremni poći za stopama svoje svetice? Da li barem vaše djevojke idu vjerno za njezinim primjerom? Da li vaše djevojke poput svete Margarete, mučenice za djevičanstvo, znadu cijeniti, čuvati i braniti svoje djevičanstvo?

Neću ni govoriti o djevojkama koje bi bile voljne svoje djevičanstvo posvema pokloniti Bogu i Isusu kao svome jedinom zaručniku. Neću ni govoriti o takvim vrhuncima duša koje bi bile spremne zauvijek se odreći zemaljskih užitaka i svoje djevičanstvo staviti kao neokaljani ljiljan na oltar svojemu Bogu. To je tako visoka stvar da je ne razumiju obične ljudske duše. Samo duše koje Duh Sveti ponese svojom božanskom silom u nebeske visine, kadre su shvatiti tako visoke ideale. Neću zato ovdje govoriti o djevojkama koje bi bile spremne recimo kao časne sestre svoje djevičanstvo posvetiti Bogu.

Pitam ja samo vas, da li među vašim djevojkama još postoje djevice koje znaju cijeniti, čuvati i braniti svoje djevičanstvo barem do svoje kršćanske ženidbe? Postoje li među vama djevojke

koje su spremne radije poći u smrt nego dozvoliti i svome zaručniku da im otme ljiljan djevičanstva? Da li postoje među vama djevojke koje bi bile spremne i odreći se radije ženidbe nego izgubiti svoju čast ili pak i jedan dan bez crkvenog vjenčanja živjeti s muškarcem? To vas dakle pitam, koliko ima kod vas djevojaka koje čiste, neokaljane, netaknute stupaju k oltaru da im Isus zamijeni djevičanski vijenac s milošću svetog sakramenta ženidbe? To je najmanje što bi od vas mogla tražiti vaša svetica, sveta Margareta, djevica i mučenica za djevičanstvo. To je najmanje što se traži da se vaše djevojke smiju pokazati pred slikom svete Margarete u svojoj crkvi.

* * *

Ali ako žele djevojke postati vjernim nasljednicama svete Margarete, ako žele junački koraknuti stopama njezine borbe za djevičanstvo, tad moraju prije svega spoznati vrijednost i cijenu toga dara kojeg im je Bog povjerio, tad moraju spoznati vrijednost i cijenu djevičanstva.

Djevičanstvo je cvijet raja zemaljskoga. Prema mišljenju svetih Otaca Eva je u raju zemaljskom ostala djevica. Pa kad je čovječanstvo izgubilo raj zemaljski, tad je za sobom ostavilo i taj cvijet svoga raja. Pomalo je počelo i zaboravljati miris, ljepotu i vrijednost njegovu.

Doduše, čovječanstvo je uvijek osjećalo makar iz daleka miris toga cvijeta. I kod poganskih je naroda djevičanstvo uživalo poštovanje i čast. Najljepše se to vidi kod inače tvrdih Rimljana. Svojim vestalinkama, djevicama u službi božice Veste, oni iskazuju najviše počasti. A to vrijedi i za bezbrojne druge narode, kao što su Kelti, Germani, pa i Indijanci u Americi. Tako na pr. Indijanci kod Erie jezera svake bi godine jednu najljepšu djevicu žrtvovali svojem božanstvu pustivši je niz Niagare slapove. Osjećali su da je to najljepše što mogu dati na dar svome božanstvu.

Sve je to bilo ipak samo naslućivanje, neki daleki osjećaj mirisa djevičanstva. Ali došla je na svijet jedna djevojka koja se vratila opet u raj zemaljski. Po svojem bezgrešnom začeću bila je stavljena u stanje raja zemaljskoga. A zato je ta djevojka opet pronašla i cvijet raja zemaljskoga. Ona je osjetila sav miris, ljepotu i cijenu cvijeta djevičanstva. Dobro znate tu djevojku koja je odlučila ostati zauvijek djevicom iz ljubavi prema djevičanstvu. To je ona djevojka za koju govori evanđelje: Poslan bi anđeo u grad Nazaret k Djevici. A ime je djevica Marija. To je ona djevica kojoj anđeo navješta rođenje Sina Božjega, a ona začuđeno pita: Kako će to biti kad ja ne poznajem muža, kad ja ne želim izgubiti svoga djevičanstva.

Ali Marija nije samo za sebe pronašla cvijet djevičanstva. Ona je sjeme tog cvijeta posijala čitavim svijetom. Bezbrojna srca kršćanskih djevica Marija je oduševila da s njome zajedno svoja srca i tjelesa pretvore u ljiljane na zemlji. Svete djevice kojima je procvala Crkva od prvih svojih vremena bile su pravo cvijeće iz Marijina vrta. Takav jedan cvijet bila je i sveta Margareta, djevica i mučenica za djevičanstvo. I ona je naučila cijenu i vrijednost djevičanstva od blažene Djevice Marije. I nju je Marija oduševila i zanijela ljubavlju prema djevičanstvu. No baš zato sveta Margareta poziva danas i sve kršćanske djevojke u Marijinu školu. Sveta Margareta zove i vaše djevojke da od Marije nauče cijenu i vrijednost djevičanstva.

* * *

Koja je dakle to cijena i vrijednost djevičanstva prema Marijinoj školi? Što je samu Mariju toliko oduševilo za djevičanstvo?

Marija je prije svega osjetila da je djevičanstvo najljepši dar koji može jedna djevojka žrtvovati Bogu. Po svom je djevičanstvu kršćanska djevojka pravi ljiljan na Božjem oltaru. To je bio smisao Marijina zavjeta kojim je zavjetovala svoje djevičanstvo iz ljubavi prema Bogu. Ona nije našla ništa ljepše da izrazi i iskaže svoju beskrajnu ljubav kojom je njezino srce ljubilo Boga.

A zar Marijino srce nije imalo pravo? Nije li ono pogodilo ljubav Božjega srca? Bog ljubi što je nevino, netaknuto, neokaljano. Ta znate kako u Svetom pismu čitamo: kad je Bog stvorio koje svoje djelo, pogledao je i vidio je da je dobro. Svako djelo dok je izišlo iz Božje ruke, onako novo, netaknuto i svježe bilo je naslada za Božje oko. Pa i čovjek osjeća posebnu nasladu kad može obući nešto novo na sebe. Tko će izabrati radije ustajalo i povenulo voće, nego da ga ubere svježeg sa samog drveta? Ako čovjek nekome želi pokloniti cvijet, zar će dignuti uvenulog iz blata ili će ga ubrati kao pupoljak s grma? Da li je onda čudo da i Bog ima posebnu nasladu nad svježinom i netaknutošću djevičanstva?

Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameću svojom, svom snagom svojom! To je prva i najveća zapovijed. Pa i za kršćansku djevojku. I za nju je prva i najveća zapovijed da ljubi neizmjerno više Boga, nego ijednog čovjeka, pa bio to i njezin zaručnik. Može li, međutim, takva djevojka koja ljubi Boga nada sve oteti Bogu iz ruke najmiliji mu cvijet, cvijet svoga djevičanstva, pa ga izručiti jednom čovjeku da ga baci u blato i pogazi? Dok sam Bog ne preda djevojku sakramentom svete ženidbe u ruke muškarcu kao svome zastupniku i predstavniku koji će predstavljati Isusa i njegovu ljubav prema Crkvi, dotle svaka djevojka čini pravu svetogrdnu krađu ako daje svoje tijelo i svoje djevičanstvo čovjeku. Takva djevojka sebe krade Bogu. Ona je tat koji krade s Božjeg oltara.

* * *

No za Mariju je djevičanstvo značilo još nešto. Ono je bilo za nju i strašno oružje i snaga u borbi protiv sotone. Ona je osjećala djevičanstvo kao nebeski miris koji tjera paklenu zmiju iz njezine blizine. Osjećala je da je njezino djevičanstvo znak vječnog neprijateljstva koga je Bog već u raju zemaljskom postavio između nje i zmije.

Kao prvi znak istočnoga grijeha Sveto pismo spominje da su se ljudima otvorile oči i vidjeli su da su goli. Prva je vidljiva posljedica grijeha i vlasti sotone bila požuda njihova tijela. Nečiste su strasti najjače oružje sotone kojim drži svijet pod svojom tiranijom. Kaže sveti Alfons da je većina ljudi u paklu zbog nečistoga grijeha. A kad se i danas okrenemo svijetom, dobivamo za to stopostotnu potvrdu. Nečisti je grijeh ne samo glavni krivac nevjere čovječanstva. On je i krivac da propada većina onih koji i od vjernika propadaju. Zadah nečistoće privlači sotonu. U tom zadahu osjeća on svoju vlast i znak svoga kraljevstva. Nasuprot, čistoća i djevičanstvo nose u sebi miris raja. Na čistim dušama i srcima đavao ne nalazi svoga mirisa. Na njima je miris ruke Božje iz koje su netaknuti izišli. Legenda čak govori da zmije ugibaju od mirisa ljiljana. Tako i sotona bježi u smrtnome strahu od mirisa djevičanstva.

Ili zar ne znate što znači djevičanstvo za jednu djevojku? Ono je kao ograda kojom je sam Bog ogradio vrt djevojačkog srca da ga zaštiti od paklenih svinja. Dok ta ograda stoji, djevojka je gotovo sigurna od đavla. A što se događa kad se ta ograda sruši? Što i s razgrađenim vrtom. Brzo će djevojačko srce biti razrovano gore nego da ga razruju svinje. Kad djevojka izgubi svoje djevičanstvo, tada je još samo Bog može zaustaviti na putu pada i propasti.

* * *

No za Mariju je djevičanstvo predstavljalo još jednu važnu ulogu. Ono je bilo znak spasenja svijeta. — Evo djevica će začeti i roditi sina i dat će mu ime Emanuel! Tako je Bog već odavna po proroku Izaiji dao znak Spasitelja i spasenja. Djevicu je postavio znakom za Spasitelja i spasenje. Ta sveti Oci govore da je Marija svojim djevičanstvom, mirisom tog ljiljana privukla Spasitelja s neba! Spasenje, a to znači sreća za čitavo čovječanstvo došlo je po Djevici. Njezino je djevičanstvo postalo plodno djevičanstvo koje je rodilo nebo.

Zar mislite da to vrijedi samo za Marijino djevičanstvo? Mislite li da je samo Marijino djevičanstvo izvor sreće i spasenja? Svako je djevičanstvo slika Marijina djevičanstva. Svako djevičanstvo zato nosi u većem ili manjem opsegu i mjeri sreću, blagoslov i spasenje.

Znate što su djevice. Prema Isusovim su riječima djevice već na zemlji dionice slave uskrsnuća gdje se neće ženiti niti udavati, nego ćemo biti kao Božji anđeli. Djevice su kao Božji anđeli na zemlji. Dokle djevojka čuva svoje djevičanstvo, ona je kao Božji anđeo. Da li je onda čudo da su prave djevice u sebi pune sreće kao anđeli i da nose i drugima sreću kao anđeli koji su službeni duhovi za spasenje svijeta?

Djevičanstvo je djevojci zalog sreće i na ovome i na drugome svijetu. Kolike su već djevojke isplakale suza što su nesretne izgubile djevičanstvo! Kolike su već žene isplakale suza kroz čitav svoj život što su dopustile svojim zaručnicima da im oduzmu djevičanstvo pa da kroz čitav život pred njima nose žig manjevrijednosti i sramote! Ali nijedna djevojka nije proplakala što je bila jaka da izdrži borbu za svoje djevičanstvo. Nijedna još žena nije požalila što je u svoj brak ušla čista i netaknuta. Možda se kojoj djevojci u času navale strasti još čini ugodnim gubiti svoje djevičanstvo, ali kad se otrijezni, brzo shvati svu strahotu svojega pada. To je nešto slično kao kod požara. Ima neka strahovita veličanstvenost kad se promatra prizor požara kuće koja gori. Ali kad čovjek nakon požara stoji na pustom garištu, tad osjeti svu strahotu i nesreću koju požar sa sobom nosi.

Već na ovom svijetu djevojka kroz čitav život osjeća blagodat svoje časti i poštenja, blagoslov svoga djevičanstva. A za drugi život da li je potrebno i govoriti? Ta kamo spadaju anđeli nego na nebo? Pa ako su djevice već anđeli na zemlji, tko će ih onda otjerati od Boga na nebu? Prave su kršćanske djevice pratnja nebeskog Janjeta koje ga prate na svim njegovim nebeskim stazama.

Da li se dakle isplati čuvati i braniti svoje djevičanstvo? Da li se isplati poći za stopama svete Margarete, djevice i mučenice za djevičanstvo? Prave će kršćanske djevojke odgovoriti odlučno: Da! I mi idemo za svetom Margaretom! I mi ćemo čuvati i braniti svoje djevičanstvo! I mi ćemo barem do svoje ženidbe radije umrijeti nego izgubiti svoje djevičanstvo. Amen.

Varaždin, 1961.

Sveti Ilija

GOSPODAR PRIRODE

Pregled: Izabran za zaštitnika kao gospodar prirode.
On je učitelj gospodstva nad prirodom:
uči umom zagospodariti prirodom,
uči srcem zagospodariti prirodom.

Danas slavimo velikog sveca i proroka, svetoga Iliju. Njega

štuje Slavonija i Bosna kao svog posebnog nebeskog zaštitnika. A vaši su ga pređi još i na poseban način odabrali kao svog sveca miljenika da posebno misli na vas i na vašu župu. I ako je on svetac sviju, ali ipak on je posebno svetac vaš i vaše župe.

Što je dakle potaklo ne samo cijelu Bosnu i Slavoniju nego još i posebno vaše pređe da uzmu upravo svetog Iliju za svoga sveca, za svog zaštitnika? Zar ih je možda taj svetac privukao svojom tvrdoćom i grubošću? Drugim riječima, da li ih je privukao kao gromovnik? Mislim da je daleko od toga? Slavensko srce, a napose slavonsko srce previše je mekano da bi ga posebno zanio svetac gromovnik.

Drugi je bio razlog zbog kojega je Slavonija a i zbog kojeg su vaši pređi sebi uzeli za zaštitnika svetog Iliju gromovnika. Ilija kao gromovnik privukao je doista njihove oči i njihova srca k sebi, ali ne svojom divljinom, nego svojom gromovničkom snagom kojom je on gospodario nad gromovima i prirodom.

Ilija kao gromovnik u prvom redu upravo predstavlja njegovu vlast i gospodstvo nad prirodom. Sjećate se naime iz njegova života kako je on svojom molitvom i riječju bio kadar zazvati gromove s neba. Kad je bio kralj Ahazja poslao svog oficira s četom vojnika da uhvate Iliju, znate kako je Ilija sazvao grom s neba koji je pobio oficira i njegove vojnike. To je učinio i s drugim oficirom i s njegovim vojnicima. A znate i to kako je Ilija zazvao s neba i grom koji je spalio žrtvu na gori Karmelu. Bio je pravi gospodar gromova. A poznato vam je kako je prorok došao kralju Ahabu i rekao mu: Tako mi živoga Boga Izraelova kojemu služim, neće ovih godina biti ni kiše ni rose osim na moju zapovijed. I tako se dogodilo. Tri i pol godine nije padala kiša dok nije Ilija izmolio da padne.

Ilija je dakle gospodario s prirodom više nego što dobar kočijaš gospodari sa svojim konjima. To je posebna značajka svetoga Ilije. I baš ta je značajka posebno privukla vaše pređe kao i čitavu Slavoniju i Bosnu da posebno štuju svetog Iliju i da se posebno utječu pod njegovu zaštitu. Slavonac je, naime, osobito u stara vremena, osjećao da je prepušten na milost i nemilost prirodi i njezinim silama. On je od prirode živio. Od kiše i sunca, od gromova i tuče ili leda potpuno je ovisio njegov život. Tada nije bilo tvornica ni plaća. Što ti je zemlja dala i što ti je priroda poklonila, to je bilo tvoje. Od toga je ovisio tvoj život ili smrt.

Komu dakle da se obrate tom starom Slavoncu oči i kome da poleti njegovo srce nego k svecu koji je gospodario nad prirodom? Od svetog Ilije koji je imao vlast nad kišom i nad suncem, koji je imao vlast nad gromovima i nad ledom, samo po sebi je dignuo svoje srce i ruke da zatraži njegovu pomoć i zaštitu. Tako su vaši stari odabrali svetog Iliju kao svog nebeskog zaštitnika i pomoćnika. Sveti Ilija gromovnik kao gospodar prirode postao je zaštitnikom Slavonije i vašega kraja.

* * *

No dok i vi danas dižete svoja srca i ruke prema svetom Iliji moleći ga da bude zaštitnikom vaših polja i vaših gospodarstava, da zaustavi ruku Božje srdžbe kad bude nakanila da gromovima udari po vama, kad bude htjela da žarom sunca spali vaša polja. Dok dakle stojite pred svetim Ilijom kao gospodarom prirode moleći ga da bude vašim zaštitnikom, ne biste li mogli zamoliti tog sveca da i vas nauči svojoj vještini pa da i vi poput njega postanete, ako ne već gromovnici, a ono gospodari nad prirodom?

Ta Bog je već Adamu i Evi u raju zemaljskom kad ih je stvorio rekao: Vladajte nad prirodom i budite joj gospodarima, podvrgnite je svojoj vlasti! Doduše, kad se čovjek pobunio protiv Boga, i priroda se pobunila protiv čovjeka. Priroda neće više kao janje pokorno slijedjeti čovjekovu volju. Sad je potrebna velika i teška sila ako čovjek želi i donekle prirodu podvrgnuti pod svoju vlast i volju. Pa ipak Božja zapovijed ostaje nad čovječanstvom: Vladajte nad prirodom i budite joj gospodarima! Bog želi da čovjek kao Božja slika ostane kraljem prirode.

* * *

Možda ćete reći: Pa kada je čovjek toliko gospodario nad prirodom kao što gospodari danas? Danas se čovjek već popeo na mjesec i pomalo gospodari i svemirskim daljinama. A na zemlji već pomalo gospodari nad kišom i nad ledom. Da ne govorimo o gospodstvu čovjeka nad ostalim silama prirode.

Doduše, moramo priznati da je čovjek zagospodario nad mnogim tim prirodnim silama i pojavama, i ako je to gospodstvo sićušno kao što je sićušan prašak prema visokoj gori. Koliku čovjek vlast ima nad prirodom, najbolje vidi kod velikih elementarnih nesreća i nepogoda, kao što su potresi, orkani, poplave ili suše. Ali ako ipak možemo govoriti danas o nekom čovjekovu gospodstvu nad prirodom, gledajući s druge strane moramo reći da čovjek nikada možda nije bio toliki rob prirode, nikada nije pred prirodom tako duboko padao u prah da joj se klanja kao što to čini danas. Stari su pogani i još danas mnogi divlji narodi obožavali prirodu, prirodu smatrali bogom i zato joj se klanjali. Klanjali su se suncu i mjesecu, zvijezdama i prirodnim silama. Ali su oni ta prirodna bića i pojave smatrali živim i razumnim bićima iznad samoga čovjeka. A današnji je čovjek već došao dotle da prirodu i prirodne pojave smatra mrtvima i nerazumnim bićima, pa ipak pada u prah pred tim bićima kao pred samim Bogom da im se klanja i da im robuje. On prirodu ili materiju smatra svojim bogom od kojeg je sve i za kojega je sve na svijetu. On zato smatra

da su prirodni zakoni i prirodne sile toliko božanski jake da ih ni sam Bog ne bi bio kadar nadvladati kad bi taj Bog postojao. Oni zato ne vjeruju niti u mogućnost čudesa. Prirodne su sile vrhovno božanstvo pred kojim bi i sam Bog morao pasti u prah, a čovjek je posvema nemoćan prema njima. Tako se čovjek samim svojim umom posvema podvrgava prirodi da mu bude njegov gospodar, a on da joj služi poput najbijednijeg roba. Zadovoljan je ako može kakve mrvice dobiti ili ukrasti s njezina stola.

Razumijete li onda koliko je potreban tom današnjem čovjeku sveti Ilija da mu pomogne da opet uhvati kormilo nad prirodom i dobije uzde nad ognjenim konjima prirode? On nam je kadar u tome pomoći. Ne samo svojim zagovorom kod Boga nego i samim svojim primjerom. Kod svetog Ilije možemo naći najbolju pouku kako da izиđemo iz ropstva prirode na slobodu i gospodstvo nad njom. Koga sveti Ilija uči, taj prije svega neće ni pomisliti da bi u prirodi vidio Boga, vrhovnog svog gospodara, kome bi morao ropski služiti i nad kojim ne bi mogao zagospodariti. Ta Ilija je prorok Boga živoga — kako je on rekao. Ilija je znao da je njegov Bog stvorio nebo i zemlju i da im je zato i gospodar. Sva je priroda u njegovoj ruci. U njegovoj su ruci gavrani koji su Iliju hranili mesom kraj potoka. U njegovoj su ruci anđeli koji su Iliju hranili kruhom u pustinji. Baš zato je i znao da i on sam može uhvatiti ruku Božje svemogućnosti koja gospodari prirodom. Znao je da Božjom moći može gospodariti prirodom. On je molio i tri godine nije padala kiša. I opet je molio i pala je kiša. On je rekao: Brašna u posudi neće nestati i ulje se u boci neće smanjiti. On je bio kadar čak zapovijedati životu da se vrati u mrtvoga sina udovice. Sve silom živoga Boga koji je posvemašnji gospodar prirode. Jednostavno, Ilija je bio čudotvorac, jedan od najvećih čudotvoraca u Starom zavjetu. A ako itko gospodari s prirodom, a ono su gospodari čudotvorci koji pobjeđuju i redovne zakone prirode.

Može li netko još šepati na dvije noge na pogled Ilije proroka? Moži li uz pravoga Boga vjerovati u božanstvo prirode? Ako uzimadnete vjere poput zrna gorušice, reći ćete ovoj gori: Pomakni se u more i ona će vas poslušati! Nije priroda gospodar čovjeka koji vjeruje. Vjera pobjeđuje svijet — piše sveti Ivan. Tko ima vjere, kadar je prenositi bregove. Ali ako i nemamo tolike vjere da bismo prenosili bregove, ipak je moramo imati toliko da ne gledamo u sili prirode nekog boga kraj Boga da bi taj s nama gospodario.

Jedan stari pustinjak obrađujući svoj vrt uvijek je bio zadovoljan kako mu vrt dobro rodi. Pitali su ga drugi pustinjaci kako je to da mu uvijek dobro rodi. On im reče: To je zato što ja imam uvijek vrijeme po svojoj volji. Sad su pustinjaci bili još znatiželjniji. Kako to da on ima vrijeme uvijek po svojoj želji? Pustinjak

im dakle otkrije svoju tajnu. Ja se potpuno prepuštam Božjoj volji i želim samo ono što je Božja volja. Pa kakvo god bude vrijeme, znam da je po Božjoj volji, i ja sam sretan što se vrši sveta volja Božja koja je i moja. Ali zato Bog daje da moj vrt uvijek dobro rodi.

Taj je pustinjak poput svetog Ilije iza prirode uvijek gledao Boga, njezina gospodara. U silama prirode gledao je samo silu svojega Boga koja ravna prirodom. Tako on nije bio nikada rob prirode, nego samo sluga svojega Boga.

* * *

No današnji čovjek nije samo svojim umom postao robom prirode. Postao je to još više svojim srcem. Kad pogledate bezbrojne ljude koji dan i noć tegle i rade, koji nemaju ni nedjelje ni Božića, kojima se život jednostavno pretvorio u ropski rad kao da ih netko tjera poput roblja bičem na posao, što biste drugo pomislili nego da su ti ljudi kao tegleće blago upregnuto u jaram koje priroda tjera po ovome svijetu? Ono mora raditi kako mu priroda zapovijeda i kako ga priroda sili. Njezinoj sili i njezinu lancu to blago ne može pobjeći. Jedini smisao života nerazumne prirode upravo je u službi prirode. A takvo blago i roblje prirode postaje i čovjek onoga časa kad mu sav smisao života zaglibi u blatu materije, u zemaljskom životu. Kad čovjek misli da je na svijetu samo zato do ore, kopa, sije, žanje, jede, živi i umire, on se sam stavlja u lance prirode. On postaje posvemašnjim njezinim robom kao i sva nerazuma priroda oko njega. Tko se svojim srcem posvema priveže u prirodu, ona je njegov bog i gospodar, a on njezin rob.

A zar i tu nije Ilija prorok divnim učiteljem da nas oslobodi od tiranije prirode i izvede iz njezina ropstva?

Svetog Ivana Krstitelja sam Isus naziva Ilijom. A naziva ga tako jer između njih postoji velika sličnost. Oba ta čovjeka bila su ljudi pustinje. Nijesu znali za luksus ni bogatstvo. Bili su zadovoljni s najmanjim i najnužnijim u životu. Kad je glasnik donio kralju Ahazji poruku da će umrijeti od proroka kao nepoznatog čovjeka, pitao ga je kralj: Kakav bijaše na izgled taj čovjek? Glasnik mu ga opiše: Bio je taj čovjek u kožuhu i s kožnim pojasom oko bedara. Kralj odmah spozna tko je to bio: To je Ilija — uskliknuo je. Bio je dakle Ilija odjeven kao divljak. A takva mu je bila i hrana. Nije čudo da je Bog poslao Iliju k siromašnoj udovici koja ni sama nije imala što jesti i da se kod nje hrani dugo vrijeme. Kruh i ulje — to mu je bilo dosta. A kad je pojeo dva hljepčića kruha u pustinji koja mu je anđeo pripremio, išao je četrdeset dana, a da više nije okusio hrane.

Takav čovjek nije bio navezan na zemlju. On je bio pravi putnik prema Božjoj gori. Vječni lutalac na zemlji, ali putnik prema nebu. Nije zato čudo da se mogao odvesti u visine ognjenim

kolima.

Trebate li bolje pouke od ove da se otrgnemo od zemlje? Ovaj svijet nije naša domovina — kao da nam dovikuje sveti Ilija. Mi smo na zemlji samo putnici. Naša je domovina gore kod Boga. Ako je u našem srcu taj Božji oganj kršćanske nade, tad doista ognjenim kolima već s Ilijom letimo prema nebu. Nećemo biti robovi zemlje.

* * *

No postoje sile prirode kojima čovjek današnji još više robuje nego što robuje svim silama prirode koje su izvan njega. A to su sile prirode u njemu samome, u njegovu tijelu. Postoji li još netko danas koji vjeruje da bi on mogao biti gospodarom tih sila? Strasti su postale vrhovno božanstvo, vrhovnije od svih božanstava svijeta. I pomisliti da bi čovjek bio kadar uskratiti pokornost tom božanstvu za današnjeg je čovjeka već ludost. Njemu se čini lakše gospodariti i vjetrovima i morem nego s njegovim vlastitim uzburkanim srcem. Zakon je krvi za njega nepobjedivi zakon. On se pred njim priznaje najpokornijim robom. Nigdje čovjek ne poznaje toliku nadmoć prirode nad sobom kao u svojem tijelu. Nigdje čovjek toliko ne kleca pred silom prirode kao što kleca pred silama strasti svojega tijela.

Ali i tu je sveti Ilija divni učitelj pobjede nad prirodom. Naš je prorok bio po naravi neobuzdana priroda. Divlja njegova vanjština odavala je i divlju njegovu nutrinu. Ali je Duh Božji sišao na njega. Duh Sveti ga je napunio. I taj je Duh pretvorio Ilijinu divljinu u oganj i žar revnosti za Boga. Kao što čovjek ukroćuje divlje rijeke i brzace i od njihove divljine koja ruši stvara električne centrale koje čovjeku služe, tako je i Duh Sveti divljinu srca proroka Ilije usmjerio u korist Božjega naroda i Božjega štovanja.

Što dakle da učini čovjek koji stenje pod divljinom svoje naravi i koji zato misli da joj mora robovati? Što da učini čovjek koji misli da je nemoćan prema porivima i nagonima svoje neobuzdane prirode? Ono što je zamolio učenik proroka Elizeja svoga učitelja prije Ilijine smrti. — Daj mi tri četvrtine svojega Duha! Tako je prorok Elizej molio Iliju. Duh Sveti nam je potreban da ukrotimo svoju narav i da je podvrgnemo svojoj vlasti. Bez sile Duha Svetoga čovjek nije kadar gospodariti nad prirodom u svojoj naravi. Ali što je nemoguće čovjeku po samoj naravi, to je moguće po sili s visine kako je Isus nazvao Duha Svetoga. Sam Isus govori o djelima koja će činiti koji po vjeri prime Duha Svetoga: Čudesa će ih pratiti: izgonit će zle duhove, govorit će novim jezicima, zmije će uzimati rukama, ako popiju što smrtonosno, neće im nauditi, na bolesnike će stavljati ruke i ozdravljat će. Što znače te Isusove riječi drugo nego bit će potpuni gospodari nad

prirodom? Prirodne će sile pobijediti.

Koliki bi mladići gospodarili nad svojim tijelom da su znali tražiti tu silu Duha Svetoga molitvom i primanjem svetih sakramenata! Koliki bi muževi bili jači od svoje neobuzdane ćudi, od svoje srdžbe, pijanstva i bludnosti kad bi više tražili da se ispune Duhom Svetim! Kolike bi djevojke ostale čiste i kolike žene vjerne da su nosile u sebi silu s visine koja bi pobijedila slabost njihove naravi!

* * *

Nisu dakle vaši pređi bez razloga odabrali svetog Iliju za svog svetog zaštitnika. Nismo se ni mi uzalud danas sastali da proslavimo tog svetog zaštitnika. On ostaje ne samo jaki nebeski pomoćnik nego i izvrstan zemaljski učitelj današnjem čovjeku, čovjeku koji je postao više-manje robom zemlje i prirode. Njegova nam pouka neka vrati slobodu Božje djece koja vladaju nad prirodom! Sveti Ilija neka nas nauči biti gospodarima na zemlji da budemo sposobni biti kraljevima u Božjem kraljevstvu. Amen.

Slavonski Brod, 1969.

Sveta Marija Magdalena

SVETICA LJUBAVI

Pregled: *Promijenjena slika: ne više obraćena grešnica,*
nego samo svetica.
Svetica ljubavi, svete ljubavi.
Ne postoje samo grešne ljubavi.
Postoje i svete ljubavi
ljubav prema Bogu, u njemu samome,
ljubav prema Bogu u čovjeku,
ljubav koja je slika ljubavi prema Bogu, a
to je bračna kršćanska ljubav.
Sveta nas Magdalena zove iz grešnih ljubavi k svetima.

Sigurno je mnogi od vas bio u kazalištima i gledao kazališnu predstavu. A ako niste bili u kazalištu, sigurno ste barem to na televiziji vidjeli. Kod toga ste opazili da većina kazališnih predstava ne ostaju kod jedne slike na pozornici. Pozornica se znade posve promijeniti.

Nešto je slično načinila i naša majka Crkva. Ona kao da nam na blagdane naših svetaca predstavlja i pokazuje te svece i drame njihova života. U tu se svrhu prije svega služi s čitanjima kod svete mise. Kod tih čitanja kao da postavlja pozornicu i na njoj prikazuje svece u njihovoj najvjernijoj slici. To je učinila i danas

na blagdan vaše svetice, svete Marije Magdalene. I čitanja današnjeg dana prikazuju nam tu sveticu u njezinoj savršenoj slici.

No ako se sjećate čitanja koja je Crkva čitala recimo pred desetak godina na blagdan svete Marije Magdalene i usporedite ih sa sadašnjim čitanjima, opazili biste da je Crkva promijenila pozornicu. Kao da Crkva prikazuje svetu Mariju Magdalenu u sasvim drugom liku. Nekada je prikazivala Mariju Magdalenu kao obraćenu grešnicu. A danas nam stavlja pred oči samo Mariju Magdalenu kao veliku sveticu.

Možda bi mnogima bila nekako draža i bliža ona stara Marija Magdalena. U onoj staroj Mariji Magdaleni vidjeli smo kao same sebe grešnike, ali za koje postoji Božje milosrđe i spasenje. Kao da smo našli u njoj vrata do Isusova srca da se iz grijeha vinemo do spasenja. Kolike su recimo pale djevojke našle u svetoj Mariji Magdaleni put iz grijeha do svetosti! Ona ih je upravo dizala iz njihova blata u visine Božje ljubavi. Ali ne samo pale djevojke. Svi grešnici koji su slušali o obraćenju te grešnice i o Isusovu srcu koje ju je primilo i k sebi privilo, osjetili su kao neodoljivu silu koja ih je vukla iz dubina grijeha do obraćenja.

Tu Mariju Magdalenu kao da bi htjela Crkva sakriti od nas. Nekada je naime Crkva poznavala samo jednu Mariju Magdalenu. Bila je to ista grešnica i sestra Marte i Lazara i ona koja je stajala pod križem te sretna prva vidjela uskrsnuloga Spasitelja. Danas su teolozi pronašli dvije Marije Magdalene, neki čak tri. Pa neka im bude! Crkva prema čitanjima svakako slavi Mariju Magdalenu koja je prva vidjela Isusa poslije uskrsnuća. A za tu kaže sveti Marko da je Isus iz nje istjerao sedam đavola, sedam zlih duhova. Dakle ipak je ta Marija Magdalena bila grešnica. No kad Crkva želi da o njoj kao grešnici ne mislimo, možemo se zaustaviti na njoj i mi samo kao svetici. Crkva predpostavlja da smo mi već tako dobri i sveti da ne trebamo poticaja da bismo se dizali iz grijeha. Naši ocevi i djedovi bili su još toliko grešni da su trebali gledati na obraćenu grešnicu. A mi smo već toliko dobri da nas naša svetica mora samo poticati da više ljubimo Boga. Tako Crkva barem predpostavlja. Hvala Bogu ako je tako! Pogledajmo dakle izbliza tu svoju sveticu!

* * *

Crkva nam je u kratkim potezima naslikala njezin lik. Ona je predstavlja kao žednu dušu koja traži svojega Boga, svojega Krista. A ljubav joj daje kao krila da leti i da traži. Ona joj ne daje mira dok ga ne nađe. O tome nam govori današnje prvo čitanje, kao i psalam koji se na nj naslanja. A kao tumačenje svemu tome donosi nam evanđelje koje opisuje Mariju na Isusovu grobu. Ona se nalazila na Kalvariji pod Isusovim križem. Ljubav joj je Isusova srca bila toliko ranila i zapalila srce da se nije mogla od

njega rastaviti. I kad je prema židovskom zakonu morala otići s Kalvarije gdje je pokopala svoju ljubav, srcem je ostala kod nje. Pa čim je dopuštao zakon rano ujutro poslije židovskog blagdana pohrlila je s drugim ženama na Isusov grob. Nije našla Isusa nego samo prazan grob i anđela koji joj je rekao da je živ. Sva zbunjena otrči k apostolima sama da im javi tu vijest. Ali joj ljubav nije dala mira. Odmah otrči natrag k Isusovu grobu. Kao da joj ljubav nije dala da vjeruje anđelovoj riječi. Ona je htjela vidjeti samoga Isusa, pa makar to bilo i mrtvo njegovo tijelo. Ta je ljubav prisilila Isusa da joj se ukaže. Najprije u liku vrtlara. A zatim u svojem pravom liku, iako ne preobraženom. Ljubav je učinila Mariju Magdalenu najsretnijom među ženama iza blažene Djevice Marije da je prva među svim drugima vidjela uskrsnulog Spasitelja. Ona ga iz ljubavi upravo uhvatila da ga zadrži, kao da ga više nije htjela pustiti. Za to još nije bio došao čas. Ali srcem ga je ipak zadržala. Ostala mu je vjerna do smrti i preko smrti u vječnosti. Ljubav ju je učinila sveticom na nebu. Ljubav ju je učinila sveticom koja je vrijedna da je kršćanski puk s tolikim slavljem slavi i na zemlji.

Tako nam dakle Crkva predstavlja danas svetu Mariju Magdalenu. Predstavlja je kao sveticu ljubavi. Crkva kao da želi s njezina lika skinuti blato njezinih prošlih grijeha. Ona želi da u njoj gledamo samo lik njezine svetosti. Neće da je gledamo u uspomeni njezinih grešnih ljubavi. Hoće da je vidimo samo u žaru njezine svete ljubavi.

* * *

Baš takva nam je Marija Magdalena potrebna u današnja vremena. Potrebna nam je naime svetica koja će nas naučiti da ne postoje samo grešne ljubavi nego da postoje i svete ljubavi.

Svijet je pun ljubavi. Kad bismo prosuđivali svijet prema knjigama, filmovima i televiziji, ljubav bi bio glavni sadržaj svijeta i života. Bez ljubavi si ne bismo mogli svijet i život zamisliti, kao što ni bez kruha, vode i zraka. Ali što je sva ta ljubav kakvu nam predstavljaju romani, filmovi, koji bi imali biti vjerna slika današnjice? U ime te ljubavi mladići i djevojke bacaju u blato svoju čast i poštenje. U ime te ljubavi muškarci i žene gaze svoju vjernost i neporočnost. U ime te ljubavi kuće se pretvaraju u pakao. U ime te ljubavi obitelji doživljavaju lomove i rasap. U ime te ljubavi djeca gube oceve ili matere. U ime te ljubavi teče ljudska krv i ostvaruju se nove rake. Sve u ime te ljubavi! Kakvim sve tragedijama nisu krive te ljubavi!

Kad bismo promatrali ljubav iz toga kuta, mogli bismo pomisliti da je ona kći paklenih dubina, da joj je sotona otac, a prokletstvo mati. Ali ta ljubav nije ljubav. To je što zovemo grešna ljubav. A grešna ljubav nije ljubav, nego najgora sebičnost i izi-

gravanje ljubavi. Grešna je ljubav izdaja ljubavi ili ako želimo točno, razbojstvo ljubavi. Bog je u zemlju zakopao zlato, a u ljudski život ljubav. Zlato bi imalo poljepšati svijet, a ljubav ljudski život. No jedno i drugo čovjek pretvara u svoju propast. Jedno i drugo postaje predmetom zloporabe i pretvara ljepotu svijeta i života u prokletstvo svijeta i života.

Dosta nam je, međutim, toga prokletstva. Dosta nam je grešnih ljubavi. Treba nam prave ljubavi koja je pravo Božje zlato da poljepša život na zemlji i da postane vrijednost za nebo. A znate li gdje je izvor prave ljubavi? Znate li što je ljubav? Bog je ljubav — odgovorit će nam sveti Ivan. Bog je kao žarko sunce koje gori ognjem ljubavi. Život Boga život je ljubavi. Zato je kao cvijet tog života u kojem se rascvjeta Božji život, osobna ljubav božanstva, a to je Duh Sveti. U životu ljubavi Bog proživljuje svoje vječno blaženstvo. U životu ljubavi Bog proživljuje puninu svoga života.

No Bog je bio toliko pun života ljubavi da nije mogao taj žar sakriti u samome sebi. Kao što sunce ižaruje svoje zrake i svoj žar iz sebe da grije čitav svemir, tako je Bog žar svoje ljubavi prenio na ništavilo izvan sebe. Kao prvo djelo Božje ljubavi, djelo Duha Svetoga u svijetu kojim je prelio svoju ljubav na ništavilo bila je vječna Božja namisao o utjelovljenju svojega Sina. Kao što Otac u vječnosti grli svojega Sina, a Sin svojega Oca u Duhu Svetome, tako je želio zagrliti i jednoga čovjeka kao svojega Sina da on zagrli i njega u ljubavi istoga Duha.

Ali to je bio samo početak i izvor velike rijeke koja je potekla iz beskrajne punine ljubavi. Odmah u svojemu Sinu Bog je zagrlio ne samo jednoga čovjeka, nego i nebrojeno mnoštvo stvorova koje je povezao sa svojim Sinom kao njegovo tijelo. Bog je predvidio kao zaruke sa svim razumnim stvorenjima na nebu i na zemlji. Sve je u svome Sinu zagrlio da i oni zagrle i njega u ljubavi Duha Svetoga. Ta će ljubav biti njihov život. Ta će ljubav biti i cilj njihova života. Ta će ljubav biti njihovo vječno blaženstvo kao i za samoga Boga.

To je najsvetija ljubav, ljubavna veza i život koji je Bog nakanio ostvariti u svojim stvorenjima. Na tu je najsvetiju vezu ljubavi koja će biti naše nebo, Bog pozvao i sve nas. Pozvani smo da sudioništvujemo u životu ljubavi samoga Boga, da budemo sudionici sreće i blaženstva tog Božjeg života u ljubavi. Biti ljubljen od Boga i ljubiti Boga — to je najveći dar koji Bog želi dati čovjeku.

* * *

No Bog nije čekao do vječnosti da čovjeka uhvati u taj svoj vir ljubavi. Već na zemlji ima započeti život svete ljubavi između Boga i čovjeka. I to ne samo možda u nekim uzdisajima i plamsa-

jima srca kojima bi to srce gorjelo za Boga. Bog je htio da sveta ljubav postane čovjeku bliska i kao zemaljska. Bog je htio da čovjek ljubi Boga u svome bratu čovjeku. Gdje god čovjek ljubi čovjeka radi Boga, on ljubi samoga Boga. Ta svi smo mi u Kristu djeca jednoga Oca! Pa tko ljubi dijete, ljubi i njegova oca, kao što onaj koji ljubi oca, ljubi i njegovo dijete. Kad god čovjek grli čovjeka radi Boga, grli Isusa kome pripada čovjek kao njegovo tijelo. Ljubav prema bližnjemu zato je jedna ljubav s ljubavlju samoga Boga. Ne može čovjek uopće ljubiti Boga, a da ne ljubi čovjeka radi Boga.

* * *

Što više, Bog je htio da i samu zemaljsku ljubav, tjelesnu ljubav koju čovjek toliko znade zlorabiti da je učini grešnom ljubavlju a to je ljubav između muža i žene i mladića i djevojke učini svetim ljubavima. On ih je odlučio uključiti u veliku svetu ljubav koja je početak vječnoga blaženstva na nebu.

Ta vi znate da je Bog ljubav između muža i žene učinio kao svetom slikom svoje ljubavi prema čovječanstvu u Isusu Kristu ili kako kaže sveti Pavao tajnom, a to znači svetom slikom ljubavi između Krista i Crkve. Muž i žena dok se ljube pravom ljubavlju i dok žive svoj život ljubavi predstavljaju ljubav između Krista i Crkve, a to znači ljubav između Boga i čovječanstva. Njihova obična, zemaljska i tjelesna ljubav postaje svetom ljubavlju. Ona je toliko sveta da već na zemlji pripravlja za nebo i čini čovjeka vrijednim za nebo.

* * *

Evo to je ljubav, to je sveta ljubav na koju nas poziva današnja svetica, sveta Marija Magdalena. Znala je ona za nesretnu grešnu ljubav. Zbog te grešne ljubavi ona je i suze prolijevala i suzama je prala. Ali je shvatila da ima nešto vrijednije i sretnije od grešne ljubavi. Ona je pronašla pravu ljubav. Ona je pronašla svetu ljubav. Ona je pronašla ljubav prema Bogu i Isusu Kristu. U toj je ljubavi našla svoju sreću. U toj je ljubavi našla put do svetosti. U toj je ljubavi našla put u nebo.

Ako smo možda i mi pošli za Marijom Magdalenom na putu njezine grešne ljubavi, neka njezine suze operu naše oči da i mi uvidimo kako u toj ljubavi nije prava sreća. Neka njezin žar ljubavi zapali pravu ljubav u našim srcima. Ljubimo Boga! Ljubimo Isusa! On je jedini vrijedan naše ljubavi. On je jedini kadar vječno zasititi naše srce u svojoj ljubavi. Njegova je ljubav poziv na vječnu svadbenu gozbu.

Ali da ljubimo Boga, da ljubimo Isusa, ljubimo i svoju braću u Isusu! Župljani župe svete Marije Magdalene ne bi smjeli ni pomisliti da u svojoj sredini imaju mržnje i zavade, da se grizu i kolju kao kakve zvijeri među sobom. A najmanje u svojim vlasti-

tim kućama i obiteljima. Ako igdje mora vladati sveta ljubav u kućama i obiteljima, svakako mora vladati u župi svetice svete ljubavi, svete Marije Magdalene.

No iznad svega neka sveta Marija Magdalena nauči naše muževe i žene da posvete svoje ženidbene ljubavi ne samo po Duhu Svetomu ženidbenom milošću svetog sakramenta ženidbe, nego i svagdašnjim dizanjem svoga života ljubavi iz tjelesne razine na razinu same Božje ljubavi. A to jednako vrijedi i za kršćansku našu mladež, za mladiće i djevojke župe svete Marije Magdalene. Njihov odnos ne smije stajati na razini životinjske strasti nego na visini Božje ljubavi. U poštenju i časti neka pokazuju ljubav jedni prema drugima da im njihova mladenačka ljubav bude priprava za kršćanski ljubavni život u ženidbi, ali i za nebeski život ljubavi u vječnosti.

To nas neka nauči, a to neka i izmoli svetica svete ljubavi, sveta Marija Magdalena! Amen.

Varaždin, 1974.

Sveta Ana

SVETA MAJKA — SVETA DJECA

Pregled: Svete majke stvaraju svece.
Odgojna sila majki
njihovo je materinstvo:
svojom blizinom,
svojom ljubavlju,
svojom žrtvom,
svojom ženidbenom milošću.

Bilo je to godine 1513. Seljačkim krajevima Sjeverne Italije prolazila su dva redovnika dominikanca. Kraj svog puta naiđoše na dječaka od deset godina. On se upravo mučio sa svojim kozama koje su mu htjele pobjeći u kvar. Čim dječak opazi redovnike, ostavi svoje koze i potrči da časnim ocima poljubi ruku.

Redovnicima se svidi dječak bistrih očiju, pa ga jedan od njih upita kako mu je ime. Mali odgovori: Zovem se Mihael. Redovnik, da se našali, reče mu: Ti imaš vrlo velikog nebeskog zaštitnika. Znaš li što je on bio? Sigurno je bio kakav znameniti biskup.

— O ne! Moj sveti zaštitnik nije bio biskup. On je vođa dobrih anđela. Kad su se zli anđeli, s Luciferom na čelu, pobunili protiv Boga, tada je ustao Mihael i stao na čelo vjernih anđela i uskliknuo: Tko je kao Bog, te poveo dobre anđele u boj protiv Lucifera i zlih anđela pa ih je strovalio u pakao.

— A tko je to tebe naučio? Sigurno si to čuo od svoga župnika?

— Naš je župnik star i bolestan pa više ne propovijeda.

— No tko te je onda tako lijepo naučio? Ti sigurno ne znaš čitati.

— O znam i čitati i pisati! Sve je to mene naučila moja dobra majka. Kad na večer dotjeram koze kući, tad me majka uzme i uči. Ona mi mnogo pripovijeda o Bogu i o našoj vjeri. Od nje sam sve naučio.

— A kako se zove tvoja tako dobra majka?

— Ona se zove kao što i vaš sveti utemeljitelj. Zove se Domenika.

— Što ti znaš i o našem ocu Dominiku? — začuđeno ga upitaju oci. Taj im se dječak toliko dopao da odlučiše otvoriti posebno sjemenište za siromašnu djecu. Među prvima koga su u to sjemenište primili i u njemu uzgojili bio je mali Mihael Ghisleri.

A što je kasnije bilo s tim dječakom? Postao je dominikanac. Postao je svećenik. Postao je vrhovni magister ili vrhovni poglavar dominikanskog reda. Postao je biskupom, kardinalom. A nakon smrti Pape Pija IV izabran je i papom. Postao je Pijo V Papa. A na koncu kao kruna svemu: postao je svetac. Crkva ga je stavila na oltar kao svetog Pija V.

Kome ima on to zahvaliti da se tako visoko uspeo? Sve to ima zahvaliti samo svojoj dobroj i svetoj majci. Sveta je majka stvorila sveca.

To je primjer koji se ponavlja bezbrojno puta u povijesti Crkve. Svete majke stvaraju svece. Ili tko je stvorio divno svjetlo katoličke Crkve, jednog od najvećih njezinih svetaca, svetog Augustina? Bila je to njegova sveta majka Monika. Svojim molitvama i suzama ona je kroz osamnaest godina pretvarala grešnika Augustina u sveca Augustina.

Uz sve velike zvijezde katoličkog neba nalazimo i svete njihove majke. Uz svetog Ivana Zlatoustog nalazimo mu majku Antuzu, kojoj se morao diviti i poganski učenjak i filozof Libanije, te klicati: O ti kršćani, kakve oni imaju žene! Uz svetog Bazilija nalazimo mu majku sv. Emiliju. Uz svetog Grgura Nazijanškog svetu majku Nonu. Uz svetog Grgura Velikog Papu nalazimo mu pobožnu majku Silviju. A tko ne zna za pobožnu majku Blanku, majku svetog Luja Francuskog kralja. Pa i najnovija povijest Crkve govori nam isto. Sveti se Alfons Liguori još kao osamdeset godišnji starac sjećao sa suzama svoje kreposne majke. A zar bi bilo najistaknutijih svetaca modernog vijeka: Svetog Josipa Benedikta Kotolenga i svetog Ivana Don Boska, da nije bilo njihovih preodličnih majki?

Svete majke doista stvaraju svece.

* * *

Da li nam je sada donekle jasno zašto smo se danas sastali da proslavimo jednu majku — majku Anu? Ta to je majka koja je rodila i odgojila najsvetije dijete na ovome svijetu! To je majka koja je stvorila svetinju nad svetinjom — blaženu Djevicu Mariju. Ako svete majke stvaraju svece, koliko je onda sveta imala biti majka koja je stvorila svetinju nad svetinjom?

Ne trebamo se dakle zaustavljati da dokazujemo svetost svete majke Ane. Njezino sveto i najsvetije dijete dostatan je dokaz i svjedočanstvo njezine svetosti. Ali će zato danas na blagdan najsvetije majke biti dobro ako i naše kršćanske majke dobiju najdublju svijest da će i za njih sveta djeca biti najbolja svjedodžba njihove svetosti. Danas je dan kad si kršćanske majke mogu zlatnim slovima upisati i urezati u pamet i srce veliku istinu: svete majke stvaraju svetu djecu.

Bog je prije svega pozvao majke da dadu i odgoje svojoj djeci tjelesni život. Da odgoje i uzdrže svojoj djeci tjelesni život dao im je sam Bog njihova prsa da svojim mlijekom hrane i odgoje djecu. Ali je Bog pozvao majke i na nešto daleko više. Bog je pozvao majke da dadu i uzdrže svojoj djeci i njihov nadnaravni život — duševni, nebeski, božanski život. Majka koja je pozvana da odgoji čovjeka koji će hodati zemljom, pozvana je da odgoji i čovjeka koji će se uzdići i do neba.

A da uzmogne odgovoriti i toj svoj uzvišenoj zadaći: zadaći da odgoji svece, Bog daje majci i njezina duhovna i nebeska prsa koja su kadra napojiti njezino dijete i nebeskim mlijekom, mlijekom svetosti. Ili ako hoćete jednostavnije, Bog je pružio majci odgojne sile kojima može majka stvarati od svoje djece nebeska bića i svece.

Taj izvor odgojnih sila Bog je dao majci već u samom materinstvu. Samo materinstvo donosi majci mogućnost da odgojno djeluje na svoje dijete i da iz njega stvara sveca.

* * *

Nije li vam možda poznato kakve to odgojne sile samo sobom podaje materinstvo? Tu je prije svega blizina, materinska blizina.

Materinstvo i blizina kao da su dva istovjetna pojma. Prvi časovi, dani i mjeseci djeteta odigravaju se u tolikoj blizini majke da njihova dva života nijesu ni odijeljena jedan od drugoga. Kad dijete počne živjeti svojim životom, i taj je život opet na prsima svoje majke, na rukama svoje majke i na krilu svoje majke. Pa i kasnije kad dijete sve više ostavlja majku, opet ono ostaje navezano na dom, na kuću, a to je kraljevstvo njegove majke. Tako dijete cijeli svoj odgojni vijek doista proživi na krilu svoje majke, u blizini svoje majke.

No znadete li kakva je odgojna sila skrivena u toj blizini? Reci mi s kim se družiš i ja ću ti reći tko si! Milieu, okolina — nije li to nepobjedivi odgojitelj čovječjeg srca? Blizina — to su kao uzde kojima se vlada čovječjim srcem, kojima se ljudsko srce usmjeruje na putovima života.

Kad bi kršćanske majke samo uvijek bile svijesne te odgojne sile koje imaju u rukama! Ne bi one tako lako dale dijete iz svojih ruku. Ne bi one tako olako pustile dijete iz svojega krila.

Ili zar mislite da će ona majka odgojiti sveto dijete koja pušta dijete i prepušta ulici i niti ne pita kud hoda njezino dijete i s kim hoda njezino dijete? Kršćanska majka mora biti vječni anđeo čuvar koji prati dijete kroz čitav život. Dijete mora uvijek osjećati topli dah svoje majke uza se. Pa i onda kad dijete nuždom života mora tijelom biti daleko od svoje majke, duhom majka mora biti uz njega. To vrijedi osobito u današnja vremena kad dijete toliko treba majčinu blizinu. Na svakom koraku vrebaju divlje zvijeri da djetetu otmu najveće svetinje iz njegova srca i iz njegove duše. Samo ih majčina blizina može spasiti. Kad danas dijete pođe u školu, može li ga majka pustiti samoga? Ne mora li majka bdjeti nad mislima koje se djetetu rađaju u glavi? Majka mora biti u školi uz svoje dijete. Ona mora ispravljati njegove misli da ne otidu krivim putem. Majka koja jednostavno prepusti svoje dijete da ga odgaja svatko komu je volja, slična je grčkoj majci koja je donijela dijete koga se željela riješiti na goru Tajget i prepustila ga jednostavno divljim zvijerima da ga prožderu. Takva majka sigurno neće odgojiti dijete niti za kršćanina, a kamo li za sveca.

* * *

Ali postoji i druga odgojna sila materinstva, a to je materinsko srce ili materinska ljubav.

Sili materinske ljubavi ispjevane se ode i himni koji bi ispunili svijet. Ta što je ljubav nego što je sunce u prirodi! Što bi bilo od prirode kad je ne bi sunce svojim toplim zrakama obasjavalo? A to bi bilo i od srca čovjekova kad ga ne bi grijala ljubav njegove majke. Srca djece bez materinske ljubavi postaju tvrda i ledena. U njima zahiri sve dobro i plemenito. Iz takve djece stvoriti čovjeka može još samo Bog i njegovo čudo.

Kao što biljka upija u sebe sunčevo svjetlo i pretvara ga u svoju hranu i tu hranu slaže sebi u zalihu, tako i djetinje srce upija u sebe materinsku ljubav i ona mu ostaje zalihom kroz čitav život. Jedan spomen na toplo materinsko srce ogrijat će čovječje srce i u danima njegove starosti. Kolika su se srca grešnika i zločinaca otvorila Bogu i njegovoj milosti sjećanjem na majku i na njezinu ljubav!

Ako, dakle, majka želi odgojiti svoje dijete za sveca, mora ga hraniti i tim mlijekom, mlijekom svojega srca, mora ga dojiti ljubavlju. Pod toplim zrakama materinske ljubavi izrast će djetinje srce otvoreno Božjemu srcu: izrast će svetačko srce.

Možda ćete se čudom začuditi: Zar je majku potrebno učiti ljubavi? Zar je potrebno majčinom srcu zapovijedati da ljubi? Nažalost, današnjim je majkama to potrebno i nužno. Današnje su majke zaboravile ljubiti. U srcima su modernih matera presušili izvori ljubavi.

Ili zar možemo govoriti o ljubavi prema djeci kod onih matera kojima su djeca samo nepodnosivi teret kojega se nastoje riješiti, kojega bi najvoljele odbaciti? Ako se ipak takve moderne majke udostoje roditi jedno ili drugo dijete, da li ga rode iz ljubavi prema djetetu? Daleko od toga! One ga rode da im bude lutka s kojom će se igrati. One ga rode da se imaju s kime zabavljati da im život ne bude dosadan. Ili ga možda rode da si donekle osiguraju starost, da će se netko za njih ipak pobrinuti. No da li to znači ljubiti dijete? Ne znači li to najgrublje sebeljublje i egoizam koji izrabljuje dijete kao svoj užitak ili svoju korist?

Dijete predobro osjeća da li ono prima ili ono daje. Dijete predobro osjeća da li ga grije nesebična ljubav materinskog srca ili je ono samo izrabljivana igračka svoje matere. Na ledu sebičnosti modernih matera neće se ugrijati nijedno srce njihove djece. Samo majka čije srce izgara poput svijeće u nesebičnoj ljubavi kadra je prenijeti u srce djeteta iskru da zapali vatru svetosti.

* * *

Ali ima još jedna, možda najsilnija, odgojna sila materinstva, a to je sila materinske žrtve, sila materinske boli.

U bolovima rađat ćeš svoju djecu — rekao je Bog prvoj majci sviju živih. Prava majka, međutim, ne osjeća bol samo kod rađanja svoga djeteta. Pravoj je majci čitav život neprestano kao rađanje svoga djeteta. Zato i čitav život samo jedna trajna porođajna bol. Nije uzalud mlijeko kojim majka odgaja svoje dijete plod njezine vlastite krvi.

No materinska bol nije nametnuta majci samo kao kazna za grijeh i kao pokora. Ta je materinska bol dana majci i kao njezina najveća sila kojom će vladati srcem svoga djeteta. — S križa vlada Bog — kliče Crkva za Isusa Krista. — Kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi, tada ću zavladati srcima ljudi — rekao je sam Isus. To jednako vrijedi i za majku. Majčina suza jača je od vojske đavola koji se nastane u srcu njezina djeteta. Majčina suza probije tisuću zidova u srcu svoga djeteta. Ništa uopće ne može toliko djelovati na srce djeteta, nego ako vidi da majka zbog njega plače.

Nažalost, premalo je majki danas svijesno sile materinske boli kod odgoja djece. Kolike današnje majke posvema zaboravljaju da se djeca najbolje odgajaju žrtvom, odricanjem, samosvladavanjem i strpljenjem. Zato se toliko puta vidi kako majke odgajaju svoju djecu kletvom i proklinjanjem. Batinom srdžbe i prokletstva

misle one da će odgojiti dijete. A jedna bi njihova suza bila jača od tisuću kletvi. Jedna bi njihova suza omekšala srce djeteta, a sve te kletve i proklinjanja samo otvrđuju srce djeteta.

* * *

To su, evo, odgojne sile koje majkama pruža samo njihovo materinstvo. Već samo naravno materinstvo kadro je postaviti divan temelj za svetost u srcu djeteta. A kršćanske majke imaju još i sile milosti, svrhunaravne sile kršćanskog materinstva.

Kako znate u sakramentu ženidbe kršćanski supruzi dobivaju tako zvanu ženidbenu milost. A ta se milost sastoji u posebnom njihovu pravu da im u čitavom njihovu ženidbenom životu Bog mora biti u pomoći. A to onda, prije svega, vrijedi kod rađanja i odgoja djece što je kruna ženidbenog života.

Tako je s kršćanskom majkom uvijek i Bog na poslu oko njezine djece. Kršćanska majka ne odgaja sama svoje dijete. Ona ima pravo da ga Bog zajedno s njome odgaja. Majčina blizina za dijete je i Božja blizina. Majčina ljubav užarena je samom Božjom ljubavi. Majčina bol sjedinjena je s Božjom boli na križu. Tako sve naravne odgojne sile materinstva dobivaju samu božansku snagu.

Trebamo li se onda čuditi da prave kršćanske majke mogu odgojiti svece? Trebamo se nasuprot čuditi kako je moguće da tolike kršćanske majke odgoje mjesto svetaca djecu opaku, nevaljanu, pokvarenu, nevjernu i bezbožnu, da mjesto svetaca odgoje prokletnike.

Kako je to moguće? Kako drukčije nego tako što je nestalo sa svijeta kršćanskih majki, što je uopće i nestalo pravih majki? Presušili su odgojni izvori u srcima današnjih majki jer je njihovo materinstvo prestalo biti materinstvo.

Molimo zato danas svetu majku, veliku i pravu majku Anu, da našim majkama vrati opet njihovo materinstvo, da naše majke opet budu majke pune odgojnih izvora koji će odgojiti mnogo svete djece ili barem dobre i Božje djece. Amen.

Trsat, 1955.

Sveti Joakim i Ana

BLAGOSLOV DJETETA

Pregled: *Slava svetog Joakima i Ane blagoslov je njihova djeteta.*
Svako je dijete blagoslov stojim roditeljima
jer djeca izlaze iz prvotnog Božjeg blagoslova
jer je rađanje slika rađanja Boga Oca,

jer rađanje izvire iz djelovanja Duha Svetoga,
jer rađanje diže čovjeka na križ.
Današnji roditelji ne shvaćaju taj blagoslov.

Mislim da vam ne trebam ni spominjati koga ste došli danas počastiti i proslaviti. Došli ste odati počast svetici koja je postala na poseban način mila kršćanskim ženama, a napose majkama. To je sveta Ana. Danas je za vas na poseban način blagdan svete Ane. Za Crkvu je, međutim, prema novoj uredbi danas i blagdan svetoga Joakima, muža svete Ane. Crkva danas slavi svetoga Joakima i Anu. Oni primaju danas zajedničku čast i slavu od katoličke Crkve. Tako je danas blagdan roditelja blažene Djevice Marije, oca i majke njezine. Njima je zajedničko njihovo dijete. A u tom je djetetu zapravo i njihova zajednička slava.

Oni su bili, kako kaže predaja, sami po sebi pobožni i bogobojazni. Bili su savršeni izvršitelji Božjega zakona. Zato su i mogli odgojiti dijete koje je svu djecu nadvisilo u pobožnosti i ljubavi prema Bogu. Ali bi se bili oni sami po sebi izgubili u mnoštvu starozavjetnih pobožnika i pravednika. Možda im se ne bi znalo ni za ime. No njihova je sreća što su od Boga dobili dijete koje ih je diglo u časti pred čitavim Božjim narodom. Njihovo je dijete postalo za njih njihov pravi blagoslov. Njihovo je dijete postalo prava kruna njihove svetosti.

Već sama legenda koja pripovijeda kako su dobili svoje dijete upravo po djetetu pokazuje njihovu svetost. Kaže naime ta legenda da je Ana bila neplodnica. Već je bila ostarjela u dobi. Ali je u njoj kao i u njezinu mužu postojala neodoljiva vjera i pouzdanje u Boga. Oni su vjerovali da Bog može učiniti i čudo. Zato su od mladosti pa do u starost jurišali na Boga. Molili su i postili, činili sva djela milosrđa sve u tu svrhu da im Gospodin udijeli blagoslov. Taj su dakle blagoslov oni svoji pobožnim životom tražili od Boga. Njihovo je dijete bilo na koncu plod njihove pobožnosti i vjere. Bilo je blagoslov njihove vjere. A kao poseban blagoslov njihove vjere bio je u tome što je njihova vjera posvjedočena čitavim njihovim životom provrela u samom srcu njihova djeteta. Kao što kiša koja pada po visokim bregovima prodire u zemlju, a tada u dolini probije kao izvor ili kao velika rijeka, tako je pobožnost i vjera svetog Joakima i Ane provrela kao nebeski izvor u srcu i duši njihova djeteta Marije. U djetetu se pokazao sav blagoslov njihove svetosti.

Tako je njihovo dijete bilo s jedne strane vanjski znak i dokaz njihove svetosti. A s druge strane bilo je i znak Božjeg blagoslova koji je Bog izlio na svetog Joakima i Anu. Sve milosti i svi darovi Božji kojima se bili obasuti, kao da su kulminirali, došli do vrhunca upravo u blagoslovu njihova djeteta.

Na taj je način današnji blagdan u prvom redu blagdan blagoslova koji dolazi roditeljima po djeci. Slaveći blagdan svetog Joakima i Ane kršćanski puk slavi u prvom redu blagoslov koji dolazi roditeljima po njihovoj djeci.

* * *

U Starom se zavjetu smatralo da su djeca Božji dar i Božji blagoslov. Tako sveti pjesnik kliče: Djeca su Gospodnji dar, plod utrobe njegova je nagrada. Blago svakome koji se boji Gospodina, koji njegovim hodi stazama. Žena će ti biti kao rodna loza u odajama tvoje kuće, sinovi tvoji kao mladice masline oko stola tvojega. Evo tako će biti blagoslovljen čovjek koji se Gospodina boji! Tim je riječima sam Bog potpisao shvaćanje Staroga zavjeta o blagoslovu djece.

A to nije ni čudno kad već na početku svijeta Sveto pismo govori, čim je Bog stvorio muško i žensko, prve ljude da ih je blagoslovio i tada rekao: Plodite se i množite i napunite zemlju! Rađanje djece izlazi iz tog prvog Božjeg blagoslova ljudima.

A ako još dublje zađemo u tajnu rađanja djece, tad će nam biti poput sunca jasno zašto su djeca pravi Božji blagoslov. Svako je naime, rađanje slika bitnog nutarnjeg božanskog života. Očinstvo je Božje kao izvor božanstva, najdublja tajna božanske Biti. Bogu je od svega najbitnije da rađa svojega jedinorođenoga Sina. U svakom zato ljudskom djetetu Bog gleda sliku svojega jedinorođenoga Sina, a u svakom ljudskom rađanju sliku svojega božanskog rađanja. Baš zato Bog i želi nebrojeno ljudske djece. Golem broj svijetlih točkica dočarava ljudskom oku sliku na televizijskom ekranu. Tako i da se ostvari neka približna slika njegova Sina, Bog želi da bude što više djece. U jedinorođenom je njegovu Sinu tolika punina da je ni neizmjeran broj ljudske djece nije kadar ni izdaleka prikazati.

No baš zato jer je rađanje djece slika najbitnijeg života božanstva, rađanja kojim Bog rađa svojega Sina, jasno je zašto je rađanje djece širenje Božjeg blagoslova. Bog rađa time što daje. Rađanje je Boga Oca davanje čitave svoje naravi jedinorođenom Sinu. Kad je dakle Bog u prirodi ustanovio svoju zemaljsku zamisao rađanja, zamislio je samo sliku nutarnjeg svojega davanja. Za Boga je to samo nastavak njegova nutarnjeg davanja. Kad se Bog kao zaletio u svojem davanju, kao da se više nije mogao zaustaviti. Tako je Bog zamislio vanjsko svoje davanje, a to je u prvom redu kod rađanja djece.

* * *

A to je još jasnije kad se zagleda u prvotni izvor svega rađanja. Poznata nam je naime činjenica da svako rađanje po svojoj naravi izlazi iz ljubavi. Ljubav je izvor rađanja. A zašto je tako? Pripovijeda Sveto pismo da je Duh Sveti lebdio nad vodama

i kao posljedica djelovanja Duha Svetoga provreo je život u vodama. Duh Sveti je životvorac. Sav je život djelo Duha Svetoga. A Duh Sveti je nutarnja Ljubav, osobna Ljubav u samome Bogu. Kao vanjski znak da život izlazi iz Duha Svetoga i njegova djelovanja upravo je ljubav iz koje se rađa život na zemlji.

Već s te naravne strane djeca kao vanjski znak djelovanja Duha Svetoga znače neko razlijevanje božanske ljubavi. Djeca su znak Božje ljubavi prema svijetu. S djecom kao da se otvaraju izvori Božje ljubavi koji natapaju svijet. A to neizmjerno više vrijedi za kršćansku djecu. Kršćanska djeca su ne samo vanjski znak Božje ljubavi i djelovanja Duha Svetoga koju blijedo predočuje tjelesna ljubav iz koje se rađaju djeca. Kršćanska djeca upravo izravno proizlaze iz ljubavi Duha Svetoga. Po sakramentu je ženidbe ljubavni život, pa i sam tjelesni ljubavni život, sav uronjen u milost Duha Svetoga. Kod sakramenta ženidbe primaju kršćanski bračni drugovi ženidbenu milost koja cio njihov bračni život pretvara u živu sliku ljubavi između Krista i Crkve. Zato je njihov ženidbeni život pravo more ljubavi Duha Svetoga. I iz tog se zato mora božanske ljubavi rađaju i njihova djeca. Baš zato su kršćanska djeca samim rađanjem sveta, kako kaže sveti Pavao, a to znači posvećena Bogu i određena za nebo. Kršćanski ih roditelji upravo zato i rađaju da se napuni nebo. To je prvotni smisao rađanja djece po sakramentu kršćanske ženidbe.

Razumijete li onda zašto su kršćanska djeca na poseban način blagoslov? S Duhom Svetim nužno dolazi i blagoslov. Gdje je ljubav Božja, a to je upravo Duh Sveti, tamo je nužno i blagoslov. Blagoslov i nije drugo nego razlijevanje Božje ljubavi.

* * *

Trebam li još dodavati kako djeca i svojim, da tako kažem, posljedicama nose blagoslov svojim roditeljima? Ima, doduše današnjih roditelja koji će odmah zaviknuti: Kakav blagoslov! Ta djeca su samo križ! Djeca samo nose brigu i muku svojim roditeljima.

Nema, doduše, jasnije laži od te laži da su djeca samo muka i križ svojim roditeljima. Žena kad rađa ima žalost jer je došao njezin čas, govori Isus. Ali kad rodi, veseli se jer je došao čovjek na ovaj svijet. U svakoj zdravoj obitelji dijete predstavlja radost. Same životinje nalaze u svojim mladima uživanje i radost. Samo obitelji koje su niže od životinja nalaze u djeci samo muku i križ. Ali recimo da su djeca doista samo križ! Nisu li upravo zato za kršćansko srce djeca izvor pravog blagoslova i dobra? Što je za kršćanina više izvor blagoslova od križa? Križ znači najveći blagoslov iznad svega jer on predstavlja ljubav i žrtvu, žrtvenu ljubav. Kao žrtva ljubavi Krist je na križu donio sav blagoslov svijetu. A baš to je i najveći blagoslov koji sa sobom nose i kršćanska djeca. Ona pretvaraju kršćanske roditelje u Krista na križu, pretvaraju ih u žrtvenu ljubav. Cijeli kršćanski roditeljski život samo je život ljubavi koja je raspeta na križu. Kršćanski roditelji ljube i trpe. To je smisao njihova života po djeci. Ali time oni postaju najvjernije slike Krista raspetoga, a time i najsigurniji izvori blagoslova koji probija iz izvora križa.

Treba li onda još dokazivati da su djeca pravi blagoslov svojim roditeljima.

* * *

Na žalost danas ljudi, pa ni kršćani ne razumiju taj blagoslov. Kršćani su izgubili svoje kršćanske oči da bi vidjeli blagoslov koji je Bog stavio u djecu.

Bilo je to još prije ovog posljednjeg rata. U nekom je manjem mjestu neka žena rodila svoje jedanaesto dijete. Žene sve gospode tog mjesta dođoše skupno s darovima da počaste tu rodilju tolike djece. Još se onda smatralo nešto veliko imati mnogo djece. No rodilja da se zahvali tim damama na posjetu i na darovima, reče: O neka vam Bog plati i vas blagoslovi s punom kućom djece! Žene se pogledaju i brzo se isprazni soba rodilje. Sve su dame pobjegle pred tim blagoslovom. Makar su došle čestitati rodilji, same nisu bile spremne da bi njima tko čestitao na sličnom blagoslovu.

A koliko ima danas još kršćanskih žena koje bi bile spremne na takav blagoslov? Pred tim blagoslovom ljudi bježe kao pred prokletstvom. Neka nam zato danas sveti Joakim i Ana, starozavjetni sveci, otvore oči da još bolje nego oni vidimo što znači blagoslov djece. Tada će se opet u našim srcima roditi pravo kršćansko veselje kakvo je bilo u predkršćanskoj nazaretskoj kući obzirom na njihovo dijete. Tada ćemo shvatiti u radosti da djeca doista nose blagoslov na zemlji, a još više na nebu. Amen.

Varaždin, 1975.

Blaženi Augustin Kažotić

ŽELJA ZA DOBRIM PASTIROM

Evanđelje: *Iv. 10, 11 — 16.*

Pregled: *Isusovi nasljednici imaju biti dobri, a ne zli pastiri.*
Takav je bio blaženi Augustin.
On ima probuditi u nama želju da nemamo zle nego dobre pastire.
Zle pastire žele koji žele takve koji ugađaju njihovim strastima,
koji ne zaslužuju dobre jer im nije do njih stalo,

jer im nije stalo do dobara koje svećenici nose,
koji se ne brinu da stvore dobre.

Riječi današnjega svetog evanđelja uzete su kao odlomak jedne velike Isusove prispodobe u kojoj Isus sebe predstavlja kao Pastira ovaca. Kao što je pastir život ili smrt svojim ovcama, tako je Isus i sebe predočio kao život svojih ovaca, a to znači svojih učenika i sljedbenika. On čuva, brani i hrani svoje ovce.

On je bio pastir za svoga života, ali je htio ostati pastirom i sada kad je otišao s ovoga svijeta. On je ustanovio poseban sakramenat koji će njega Pastira ostaviti na zemlji njegovim ovcama. Kao što je po presvetom oltarskom sakramentu ostao pod prilikama kruha i vina kao žrtveni jaganjac, tako je po sakramentu svetoga reda ostao na svijetu kao Pastir pod prilikama posvećenih ljudi. Po tom je sakramentu od svojih apostola stvorio svoje predstavnike koji će njega Pastira predstavljati pred njegovim ovcama. U svojim apostolima i u njihovim nasljednicima Isus kao Pastir ostaje na svijetu.

Isus je dobri Pastir. I pastiri koji imaju njega predstavljati na svijetu također imaju biti dobri pastiri. Samo kao dobri pastiri mogu izvršiti svoje poslanje da predstavljaju Krista Pastira na svijetu. Samo kao dobri pastiri mogu biti uistinu život Kristovih ovaca. No nažalost Krist govori i o najamnicima, pa i o tatovima, lopovima koji kradu i ubijaju, koji dakle nisu život nego smrt Kristovim ovcama. A sakramenat svetoga reda, makar ljude čini pastirima namjesto Krista, nije dostatan da ih učini dobrim pastirima. I među tim pastirima može biti najamnika i tatova koji ovce grabe i razdiru. U povijesti katoličke Crkve bilo je, a i danas ih ima, među svećenicima pa i biskupima koji nisu dobri pastiri nego najamnici i tatovi.

Doduše i zli svećenici, dok ih Crkva trpi, mogu nositi ovcama Kristovu pašu. I oni mogu nositi Kristovu riječ i Kristovu milost. Malo ih ima koji bi samo klali i razdirali Kristove ovce da bi mjesto Kristove istine učili svoje laži i zablude, a uskraćivali im hranu vječnoga života tjerajući ih od svetih sakramenata. Pa ipak dok Kristove ovce ne vide u svojim pastirima i izvana lik Krista, pravoga dobroga Pastira, one će se plašiti takvih pastira i pomalo raspršivati i razbježati i tako pomalo postajati plijenom vukova. Zli su svećenici redovno činili više štete nego koristi Kristovoj Crkvi.

Kristove ovce zato trebaju dobre pastire da im predstavljaju Krista, dobroga Pastira. Samo su dobri pastiri uistinu Krist, dobri Pastir, koji vječno ostaje sa svojim stadom, u svojoj Crkvi. Dobri su pastiri bili blagodat pojedinim crkvama, bilo to biskupije ili

župe, blagodat poput samoga Isusa Krista. Dobri su pastiri pravi život i obnova života pojedinih crkava.

* * *

Razumijete li onda zašto zagrebačka Crkva, zagrebačka nadbiskupija danas posebno slavi jednog svoga biskupa koji je inače živio u dalekom Srednjem vijeku? To je blaženi Augustin Kažotić. Ona u tom svome biskupu vidi divan primjer što znači imati dobroga pastira. Taj je biskup uistinu dobri pastir, nasljednik Krista, dobrog Pastira. Već Papa šaljući našeg Augustina na zagrebačku biskupsku stolicu daje najdivniju svjedodžbu našem blaženiku ne samo učenosti i zemaljske sposobnosti, nego i svetosti njegova srca. On je našeg blaženika izbliza upoznao dok su zajedno učili bogosloviju u Parizu. Zato je mogao i dati pouzdano svjedočanstvo. A rad je našeg blaženika dao samo potvrdu tom papinom svjedočanstvu. Svojim životom i radom na biskupskoj stolici u Zagrebu, pa kasnije u Luceri pokazao je i dokazao da je pravi dobri pastir po srcu Isusa Krista, dobrog Pastira.

Biskupsko djelovanje i rad blaženog Augustina Kažotića značio je za zagrebačku biskupiju pravi preporod te biskupije. Utjecaj se tog blagotvornog djelovanja osjećao kroz vjekove. On se, naime, prije svega pobrinuo da ima svojih pomoćnika, vjernih svećenika koji će biti poput njega Kristovi dobri pastiri. Tako je on ostavio za sobom rascvjetali život u svojoj biskupiji koji je nosio plodove i dugo nakon njegova odlaska.

Tu je razlog zašto zagrebačka nadbiskupija danas slavi svog svetog biskupa, blaženog Augustina. Ona ga slavi kao dobroga pastira, kao uzor pastirima kakve ona treba. Mi trebamo Isusa Krista, dobroga Pastira. Zato trebamo dobre pastire koji će predstavljati Isusa Krista među nama. Zagrebačka nadbiskupija današnjim slavljem kao da viče svem svijetu: Ja ne želim imati zle svećenike. Ja želim imati dobre svećenike, prave namjesnike Krista, dobrog Pastira.

Tu želju Crkva želi današnjim slavljem ucijepiti i u naša srca. Crkva slavi blaženog Augustina da probudi u našim srcima želju za dobrim svećenicima i biskupima, za dobrim Kristovim pastirima. I mi danas moramo uskliknuti: Nećemo zlih svećenika! Hoćemo dobre svećenike i biskupe!

* * *

Ali gdje je taj kršćanski narod koji bi želio imati zle svećenike, a ne dobre? Mislite da ga nema? Uvijek je bilo takvih kršćana koji nisu podnosili dobre svećenike. Oni su im išli u najmanju ruku na živce. A to prije svega zato jer su bili ukor njihovu životu. Sjetite se samo svetoga Ivana Zlatoustog! Taj je svetac bio carigradski patrijarha. Ali je bio svećenik i biskup koji se nije žacao šibati nepravdu a tražiti pravdu i od najviših vlasti. Tako se on

zamjerio samoj carici Eudoksiji kad joj je javno prigovorio što je nepravedno otimala udovičku imovinu. I carica ga je počela progoniti. Nije si dala mira dok svetac nije bio dva put prognan iz Carigrada, a drugi put na putu u teško progonstvo od zlostavljanja i poginuo. Svetac biskup bio joj je dakle trn u oku i živoga ga nije mogla vidjeti.

Zli kršćani traže zle svećenike da pokriju svoje grijehe i opačine, da imaju neko pokrivalo i opravdanje vlastite pokvarenosti. Ima danas na Zapadu tako zvane kršćanske omladine koja neće čuti za dobre i svete duhovnike koji bi ih vodili. Oni traže takve svećenike koji će ih mjesto vjeronauka učiti plesu, koji će umjesto Božjih zapovijedi naviještati posvemašnju slobodu, osobito što se tiče seksualnosti. Ako ti svećenici zajedno s njima još i griješe, tad su njihovi idoli. Oni podižu prave bune ako im se želi uzeti takve vođe. Ili recimo takve profesore. Ono što već piše sveti Pavao za posljednja vremena da će si ljudi nagomilavati učitelje prema svojim strastima da im škaklju uši, to se ispunja u današnje doba kad ljudi trče kao lude ovce ne za dobrim pastirima koji im nose život, nego za vukovima koji im obećavaju slobodu od Božjeg zakona, od savjesti i od Božjega suda.

Ima dakle danas kršćana kojima je svećenik to bolji što je gori. Oni u svojoj duši bježe od Krista, dobrog Pastira, i traže sotonu. Zato im je to miliji svećenik koji više predstavlja i služi sotonu, nego što predstavlja Krista i služi Kristu.

* * *

Mislim ipak da takvih kršćana koji bi izravno bježali pred dobrim svećenicima, a letjeli za zlima među nama nema. Pa ipak ima među nama takvih kršćana koji nemaju želje za dobrim svećenicima. To su prije svega oni kršćani kojima uopće nije stalo do svećenika. Oni ga uopće ne trebaju ili što manje trebaju i traže. Oni bi bez svećenika još mirnije živjeli. A kad je već tu, neka ih što više pusti na miru. Dosta im je ako ih bude morao pokopati. To su dakle kršćani koji ne trebaju Krista pa zato ni svećenika. Njima dakle nije mnogo ni stalo kakvoga imaju svećenika.

Ali takav narod ne želi dobrog svećenika jer ga ni ne zaslužuje. Narod ima takvog svećenika kakva zaslužuje. To je osnovno pravilo u životu Crkve. Svećenik je Božji dar. Svećenik je velika Božja milost. A dobar je svećenik još posebni dar i milost Božja. Narod, međutim, koji se mnogo ne zanima za taj Božji dar i za dobra koja po toj milosti dolaze k njemu nema pripravno srce da primi Božje darove. A sam je Bog dao kao pravilo: Ne dajte sveto psima niti ne bacajte biserje pred svinje. Zašto bi dakle Bog dao svoje darove jednom narodu koji bi samo pogazio njegove darove? Te bi milosti koje bi taj narod odbacio bile za njega samo još veća osuda. Zato mu ih Bog i ne daje zbog svog milosrđa da ga ne bi morao strože suditi. To vrijedi općenito za narod koji se ne želi okoristiti svećenicima i njihovim dobrima. Što će Bog dati nekom narodu dobre propovjednike kad ih taj narod neće slušati? Što će Bog dati nekom narodu dobre svećenike koji će ga zvati u crkvu i na svete sakramente ako će taj narod bježati od crkve i od sakramenata? Kako bi dakle takav narod mogao reći da želi dobre svećenike, kad ih ne zaslužuje?

K tome, svaka se milost mora od Boga izmoliti. Molitvom si dakle narod zaslužuje dobrog svećenika. Kao što je Marija svojom molitvom izmolila od Boga Velikog Svećenika svijeta, Isusa Krista, dobrog Pastira, tako mora i kršćanski narod svojim jurišem na nebo sebi izmoliti dar i milost dobrih svećenika. Narod koji ne moli Boga za dobre svećenike, zato neka također ne kaže da želi dobre svećenike.

* * *

No kršćanski narod ne zaslužuje dobre svećenike ni onda kad on sam ne pridonosi za stvaranje dobrih svećenika. Bog želi da nas spasava zajedno s nama. Kršćanski narod mora sam sudjelovati u milosti dobrih svećenika.

Može li reći jedna vjerska zajednica da ona želi imati dobre svećenike ako uopće iz svoje sredine ne iznese ne samo dobrog nego uopće nikakvog svećenika? To je prvi znak da uopće želimo svećenika ako dajemo svoju djecu za svećenike. Ili mislite da se netko drugi mora brinuti za nas da imamo svećenike i još dobre svećenike? Narod koji iz svoje sredine ne daje svećenike, zaslužuje doista da dobije samo tuđe otpatke i škart. Takav narod kao da traži najgore svećenike.

Ali narodu koji želi dobre svećenike mora biti na srcu ne samo da stvori svećenike iz svoje sredine, nego da stvori uistinu dobre svećenike. A znate gdje se stvaraju dobri svećenici. Dobre kršćanske obitelji vrtovi su u kojima raste mirisavo cvijeće dobrih svećenika. Roditelji koji pokvare krv svoje djece još prije nego su ih rodili, svakako ne mogu očekivati da će roditi i odgojiti svećenika koji bi bio vjerna slika Krista, dobra Pastira. Ali ni roditelji koji od malena ne znaju unijeti u srce svoga djeteta sve klice kreposti, a napose čistoće i pobožnosti, ljubavi za Boga i sve što je Božje, koji jednostavno svoje dijete ne predaju Crkvi prije nego što je počelo i misliti i ne usmjere ga na službu Božju samim svojim srcem, teško će odgojiti dijete za dobroga pastira Kristovih ovaca.

No roditelji koji stvaraju dobre svećenike, pokazuju da doista imaju i želju za dobrim svećenicima. A uz Božju pomoć njihova se želja pretvara u stvarnost.

Neka naš blaženi Augustin Kažotić, dobri pastir zagrebačke biskupije izmoli od Boga u našem narodu mnogo takvih želja koje će roditi i istinskim plodovima dobrih svećenika, dobrih pastira!

Tada će Isus, dobri Pastir stajati kod našeg naroda da ga čuva i hrani i k vječnome životu vodi. Amen.

Varaždin, 1975.

Sveti Rok

ČUDO SVETOGA KRIŽA

Pregled: U životu svetog Roka pokazuje se čudo svetoga križa
izvanjskim načinom, a još više
nutarnjim načinom
kao čudo poniženja,
kao čudo slave,
kao čudo ljubavi.
Budimo i mi čudo križa!

Kome od vas nije poznat život današnjeg sveca, svetoga Roka? Vi znadete da se on rodio u Francuskoj od bogatih i uglednih roditelja. Ali zarana on gubi svog oca i majku, prodaje svoj imetak i dijeli siromasima, pa odlazi u svijet kao siromašni hodočasnik i putnik. U to vrijeme hara cijelom Italijom, kamo je on pošao, strahovita bolest kuge. Rok se daje odmah na posao oko tih jadnih bolesnika. Bog je Roku dao i čudesnu moć da je nebrojeno tih bolesnika izliječio i sačuvao u životu. No napokon je i sam morao proći kušnju te bolesti iako ju je uz posebnu Božju pomoć prebolio. Nakon dugih godina vraća se u svoj rodni kraj, bude bačen u tamnicu i umire u trpljenju i stradanju istom prepoznat poslije smrti.

To je ukratko život svetoga Roka koga ste vi već mnogo puta čuli pa vam nije ni potrebno potanko o njemu govoriti. No ipak ima jedna stvar u životu svetoga Roka što možda još niste čuli ili vam nije posebno upalo u oči. A baš bi se kod toga htio danas zaustaviti.

Pripovijeda se u životopisu svetoga Roka da se rodio sa posebnim znakom na prsima. Na prsima mu je bio označen crveni križ. Sa znakom crvena križa sam je Bog označio svetoga Roka. A obilježio ga je zato jer ga je pozvao da upravo znakom svetog križa nebrojenim bolesnicima povrati zdravlje. Kad je, naime, sveti Rok prolazio Italijom i ozdravljivao bolesnike, to je činio upravo znakom svetoga križa. Sveti je Rok križao bolesnike i znakom im križa vraćao zdravlje. Tako čitamo jedan poseban slučaj koji se dogodio u Rimu. Sveti je Rok bio pozvan k jednom bolesnom kardinalu. I tom je kardinalu Rok načinio križ na čelu i kardinal je ozdravio. Ali je toliko križ utisnuo na čelo da ga je kardinal morao nositi kao vidljivi znak križa i kad je ozdravio. Kardinalu je bilo neugodno da nosi taj vidljivi biljeg na sebi pa zamoli Roka da mu skine taj znak križa s čela. Rok ga, međutim, ukori što se stidi Kristova križa i svojim ga riječima toliko oduševi za sveti znak križa da ga je kardinal od tog časa s veseljem nosio na čelu.

To je, evo, posebna značajka života svetoga Roka. Iz njega probija čudo svetoga križa. Sveti je Rok postao čudom svetoga križa.

* * *

No na svetom Roku nije zasjalo samo izvanjsko čudo svetoga križa. U životu svetoga Roka zasjalo je i nutarnje čudo svetoga križa. Ili ako hoćemo još točnije reći, u životu svetoga Roka zasjala su sva čudesa svetoga križa.

Znate li vi čudesa svetoga križa? U životu svetoga Roka možete ih najbolje naučiti. Prvo nutarnje čudo svetoga križa bilo je čudo poniženja.

Sveti Pavao opisuje to čudo Isusova križa dok piše: Krist budući u biti Božjoj nije držao za nepravdu da je jednak Bogu, ali je sam sebe poništio uzevši bit sluge i postao sličan ljudima i vanjštinom je bio kao čovjek. Ponizio je još više sam sebe i bio poslušan do smrti, do smrti na križu.

Ljudski razum nikada nije bio kadar shvatiti tu tajnu križa, tajnu Kristova poniženja. Poniženje je Božje ljudskom razumu uvijek bila ludost. I ako našoj vjeri to poniženje više nije ludost, ipak je ono i za vjeru čudo, nevjerojatno čudo, nedokučivo čudo. Zar nije čudo kad Stvoritelj svijeta postaje najmanji i najprezreniji među ljudima? Zar nije čudo kad vladar svemira biva prikovan uz drvo da ni ruku ne može slobodno maknuti? Zar nije čudo kad onaj kojemu se klanjaju anđeli visi razapet među razbojnicima? Zar nije čudo kad slava nebesa saginje glavu ovjenčanu trnovom krunom? Zar nije čudo kad radost neba uzdiše: Bože moj, Bože moj, zašto si me stvorio? Zar nije čudo kad vječni život naklanja glavu i umire?

To je čudo križa, čudo poniženja. Bog nije mogao sići dublje nego kad se s prijestolja neba spustio na stratište križa.

Ne dolazi li to isto čudo križa do izražaja u životu svetoga Roka? Sveti Rok dolazi na svijet kao bogat i ugledan plemić. Ali on baca u prah svoje bogatstvo i plemstvo, dijeli svoje bogatstvo i ostavlja svoj plemićki dvorac i odlazi u svijet kao prosjak i potucalo. Odakle je sveti Rok naučio tu ludost ili tu mudrost? Nije li je naučio doista u školi Kristova križa, u školi poniženja? A kada na koncu svoga života čami u tamnici kao zlikovac i špijun, i kada umire neznan i prezren u blatu među škorpionima, što je to bilo drugo nego nastavak čuda koje se dogodilo na Kalvariji,

nastavak čuda križa i njegova poniženja? To je bilo veće čudo križa nego kad se rodio sa znakom križa na prsima, ili kada je znakom križa ozdravljivao bolesnike.

* * *

Ima, međutim, i drugo čudo križa koje se pokazalo u životu svetoga Roka. A to je čudo slave.

Kad je Krist na križu najdublje pao u sramoti, preziru, pogrdi i poniženju, njegov ga je križ uzdigao do visina slave o kojoj upravo pjeva sveti Pavao: Ponizio je samoga sebe do smrti, do smrti na križu. Zato ga Bog i uzvisi te mu darova ime koje je nad svako ime da se u ime Isusovo pokloni svako koljeno onih koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom. Kad je Krist na križu osjetio svu gorčinu žuči koju mu je pripravila ljudska zloba i mržnja, tad mu je križ raširio ruke da privuče sva srca na svoje probodeno srce te tamo gdje je mržnja slavila pobjedu nad Kristom, ljubav slavi pobjedu na mržnjom. I kad je Krist na križu naklanjao svoju glavu i zaklapao oči pod udarcima smrti i sotone, tad je s križa zaorio himan triumfa: Smrti, ja ću biti tvoja smrt, smrt ću biti tvoja, pakle! Križ znak sramote postade znakom slave koja će se pokazati sa slavnim Kristom u dan njegove najveće slave, na dan njegova dolaska i kraljevstva.

Ne ponavlja li se i u životu svetoga Roka isto čudo Kristova križa, čudo njegove slave? Nije li Bog proslavljao svetoga Roka također upravo onda kad je dolazio najdalje u svom križu i trpljenju? Sjetite se samo kako je Bog po jednoj nerazumnoj životinji, po psu koji je bolesnom Roku nosio kruh sa stola svoga gospodara dok je Rok ležao zapušten u šumi! A znadete što se dogodilo kod smrti svetoga Roka. Kad je on umro u tamnici, u blatu i smradu, duboko pod zemljom kamo nije dopirala ni zraka sunca, njegova se tamnička ćelija zasvijetlila kao da je sunce u njoj izišlo. Tim čudnovatim svjetlom prokazao je Bog svetost svoga sluge. Njegovo se trpljenje pretvorilo u slavu. Njegov se križ pretvorio u slavlje.

* * *

Ipak ima još jedno čudo križa koje možda više od svega prosijeva na svetom Roku. To najdublje čudo i najuzvišenije čudo svetoga križa — to je čudo ljubavi.

Da donekle shvatimo čudo ljubavi koje se objavilo na križu, podsjetit ću vas na jedan istiniti događaj koji se dogodio 30. siječnja 1889. kod Filipina. Španjolski se brod Remus razbio o jednom grebenu u moru i počeo je tonuti. Na brodu je nastao strašan metež jer su svi htjeli da se što prije spase u čamcima za spasavanje. Neki su čak skakali u more ne bi li se plivanjem spasili. Samo su dva čovjeka ostala mirna i pomagala svoje suputnike u čamce za spasavanje. Bio je to isusovac Paulo Raymond i franjevac fra Dorado. Kad je već brod bio u posljednjim časovima da potone, bilo je još samo jedno mjesto na čamcu. Isusovac ostade na brodu da s njim potone, a prepusti mjesto u čamcu fra Doradu. No time još nije završena povijest. Neki putnik koji je bio skočio u more da se plivanjem spasi dopliva do čamca u kojem je sjedio fra Dorado te plačući počne moliti i zaklinjati da ga prime u čamac jer su mu sile na izmaku. No na čamcu nije bilo više mjesta pa kad bi još koga primili, svi bi bili u opasnosti da se potope. I što se dogodilo? Franjevac usklikne: Ja dajem mjesto! i skoči u valove mora da zauvijek u njima nestane. Tako je plivač bio spašen.

Razumijete li djelo ljubavi koje je učinio fra Dorado? No da li onda razumijete i djelo ljubavi koje je učinio Bog na križu? — Da roba spasiš, predao si Sina — tako u čudu pjeva Crkva. Tako je Bog ljubio svijet da je jedinorođenoga Sina predao. Ljubio me i predao je sebe za mene — kliče sveti Pavao. Krist umrije za bezbožnike. Ta jedva tko umire za pravednika! I za dobroga bi se jedva tko usudio umrijeti. Ali Bog dokazuje svoju ljubav prema nama što je Krist dok bijasmo još grešnici umro za nas.

To je čudo križa. To je čudo neizmjerne ljubavi. To je čudo božanske ljubavi.

No zar se slično čudo ljubavi ne ponavlja i u životu svetoga Roka? Kad je u kojem mjestu nastala kuga, sve se razbježalo. Roditelji su ostavljali svoju djecu, djeca svoje roditelje, a da i ne govorimo o rođacima i prijateljima. Svi su tražili samo da iznesu svoju živu glavu, a ostavljali i svoje najmilije i najbliže na milost i nemilost njihovoj bolesti i nesreći. I tada gle! dolazi iz daleka tuđega kraja Rok te ide od mjesta do mjesta, žrtvuje svoju mladost i svoje zdravlje za one koje su njihovi vlastiti rođaci predali smrti. I doista sam se zarazuje, ali da ne bude na teret drugima, povlači se u šumu te prepušta Božjoj providnosti. Nije li to bilo pravo čudo križa, čudo ljubavi jer nitko nema veće ljubavi od ove nego da dade život svoj za prijatelje svoje?

* * *

Evo to je što daje poseban biljeg i značajku svetome Roku i njegovu životu! Evo to je čudo svetoga križa! Pa dok smo došli da posebno proslavimo svetoga Roka, na čemu da se više zaustavimo nego upravo na tom čudu križa?

Većina od vas došla je i onako da traži od svetoga Roka čudesnu njegovu pomoć u svojim bolestima i u bolestima svojega blaga. Došli ste da tražite čudesa svetoga Roka. I ako sveti Rok ne želi uskratiti svoju čudesnu pomoć i pokazati i nad nama svoja čudesa, ipak on bi sigurno kao prvo želio da i mi sami učinimo koje čudo ili postanemo Božje čudo na zemlji. Možda mi ne možemo čudesno liječiti bolesnike i dizati mrtve. Ali tko od nas ne

bi mogao poput svetog Roka postati čudom svetoga križa? Nema tog čovjeka na zemlji koji ne bi imao prilike da trpi i stradava. Nema čovjeka koga u životu ne susretne križ. Svatko zato ima prilike da pokaže na sebi čudo križa.

No možda ćete zapitati: Pa kako je to čudo trpjeti i stradati? To nije nikakvo čudo nego sudbina bijednoga čovjeka na zemlji. Istina je da nije nikakvo čudo naći križ na zemlji. Ali je zato čudo taj križ dragovoljno prihvatiti i veselo nositi. To je pravo čudo koje su pokazali jedino Božji sveci na zemlji.

Ništa nije toliko protivno ljudskoj naravi kao trpljenje i bol. Često ni smrt nije toliko strašna kako je strašan križ stradanja i patnji. Koliki su odabrali rađe gorčinu smrti da se riješe križa trpljenja. Ima li, dakle, nešto nevjerojatnije, nešto neshvatljivije, nešto čudnovatije, nego ako čovjek s veseljem i radošću prihvaća križ — kao što recimo čitamo za apostole da su otišli veseli od Velikog vijeća kad su ih išibali i izbili za ime Isusovo? Trpjeti i umirati s pjesmom na ustima — to je čudo Kristova križa, to je čudo nad čudesima.

Ili zar nije čudo ako je majci i njezino deseto dijete pjesma srca koju će otpjevati istim srcem kao što je pjevala svom prvom djetetu u svojoj mladosti? A nije li i čudo ako žena s pjesmom koraca prema Kalvariji, opterećena križem svog muža, križem koji je težak kao što je Isusu bio njegov križ težak? A jednako tako nije li čudo ako muškarac sav zgrbljen pod teretom briga, posala i djece još pjeva kao slavuj na rascvaloj grani? I tko bi uopće nabrojio sva čudesa križa Kristova koja susrećemo na svakom koraku, a čudesa koja može učiniti ne samo svetac poput svetoga Roka nego i svatko od nas koji ima samo dobru volju za to. Takva čudesa vrijede više nego izliječiti sve bolesnike svijeta.

Baš ta čudesa, čudesa svetoga križa i najpotrebnija su za današnje doba. Danas se ruši vjera u srcima bezbrojnih ljudi. Danas se ruši vjera u srcima bezbrojnih ljudi. Danas nestaje kršćanstva iz nebrojeno kršćanskih duša. A najviše upravo zato jer je nestalo sa svijeta čudesa svetoga križa. Na križu je osnovana naša vjera. Na čudesima križa i stoji naša vjera.

Kršćanska vjera pada jer toliki današnji kršćani misle da za njih više križ ne postoji, da netko može biti kršćanin i bez križa Kristova. Možda još koji od njih ima križ na zidu svoje kuće, možda koja od njih i nosi križić oko vrata. Ali pred pravim križevima, pred križevima života bježe možda više nego su bježali pogani koji nisu vjerovali u raspetoga Krista. Doći će na pr. netko i reći: Ja bih išao u crkvu, ali se bojim da ću imati neprilika u službi. Doći će i drugi i reći: Ja bih slao svoje dijete na vjeronauk, ali se bojim da ću stradati. Doći će i treći i reći: ja vjerujem, ali da ne doživim neugodnosti, moram pred drugima govoriti

da nema Boga. I tko bi nabrojio slučajeve gdje će kršćani postati izdajice svoje vjere da pobjegnu križu Isusa Krista. Tu je razlog zašto se ruši vjera u bezbrojnim srcima: u bijegu pred križem!

Današnji svijet od nas traži čudesa. Današnji svijet od nas traži čudesa križa.

Godine 1861. buknuo je strahovit progon kršćana u Anamu, današnjem Vietnamu. U jednom mjestu za vrijeme tog progonstva dovedu pred sud dvadeset pet muževa s njihovim ženama i kćerima. Proces je bio kratak. Svi su priznali da su kršćani. A to je značilo zločin koji se kažnjavao smrću.

Ipak veliki mandarin htjede ih spasiti uz cijenu da zataje svoju vjeru. Na zemlju je bačen križ, raspelo. Mandarin zapovijedi najprije muževima, ako žele spasiti život neka pregaze preko križa. Nastade mramorna tišina. A tada kao jedan glas zaori iz ustiju svih kršćana do jednoga: Toga nećemo nikada učiniti! Mandarin dade znak. Krvnici skoče i dvadeset je muških glava ležalo u krvi u prahu.

Sada se okrene k ženama i djevojkama. — Pogazite križ ili vas čeka ista sudbina! — Izabiremo smrt — zaori iz ženskih grla. Mandarin se podigne da izreče osudu. No najednom četiri žene, a za njima i jedna djevojka odijele se od ostalih kršćanki, pođoše ka križu i pogaze ga. No u taj čas kao da su pogođene munjom od stida i srama padoše na zemlju. Cijelo mnoštvo kršćanskih žena koje su ostale vjerne vjeri i križu padnu na koljena i zavapiše prema nebu: — Bože, oprosti im! Djevojka je bila prva koja se osvijestila. Skoči, pograbi križ i poviče četverim ženama izdajicama: — Vi ste mene zavele na grijeh. Slijedite me sada u pokori! I doista sve odmetnice pritrče k mandarinu i sve će u jedan glas: Sagriješile smo. Mi želimo prve umrijeti. Udarajte! Kleknu do lješina muževa mučenika i sagnu vratove na udarce mačeva.

Kad je to narod koji je prisustvovao suđenju i smrti vidio, nastade prava buna. Svi počeše tražiti milost i pomilovanje i kroz cijelu gomilu zagrmi klik: Čast kršćanskim ženama! Mandarin je morao popustiti.

To je bilo čudo križa koje je zadivilo i same protivnike vjere. Takva čudesa svetoga križa neka nam izmoli sveti Rok koji je u životu bio čudo Kristova križa! S takvim čudesima slavit će slavlje naša sveta vjera više nego sa svim čudesima i ozdravljenjima koja od svetoga Roka tražimo. Amen. *Trsat, 1948.*

Sveti Rok

ZAŠTITNIK PROTIV KUGE

Pregled: Svetac protiv kuge.

I protiv bijele kuge.
On daje lijekove koji je liječe:
ljubav prema siromaštvu,
pouzdanje u Boga,
ljubav prema Bogu i bližnjemu.

Ima nešto s čime je današnji svetac, sveti Rok nerazdjeljivo povezan. To je sveti Rok i kuga. Kad se samo spomene sveti Rok, odmah se misli i na kugu. Sam onaj čir koga redovno pokazuje sveti Rok samo je znak njegove kuge.

Od kuge, glada i rata oslobodi nas Gospodine! Tako je Crkva vapila prema nebu u Srednjem vijeku. Kuga, glad i rat bila su najstrašnija tri biča koja su bila narod u stara vremena. Ali kao da je kuga bila najstrašniji među njima. Njega Crkva spominje kao prvoga među njima. Kuga je u Srednjem vijeku bila nešto slično kao danas atomska bomba. Ona je kosila živote kao smrt. Kad je ona pala na jedan kraj, ostavljala je za sobom pustoš i smrt. Zato je bila strah i trepet starome i mladome. Tko je samo mogao bježati, pobjegao je iz kužnoga kraja glavom bez obzira.

Ali sveti Rok je bio baš tu junak. On se uhvatio u koštac i s tom nemani. Bio je došao iz Francuske u Italiju kao hodočasnik na grob svetog Petra u Rim baš u doba kad se u Italiji pojavila kuga. Sveti je Rok već bio ostavio svijet. Bio je rasprodao svoje bogato nasljedstvo i podijelio siromasima. Nije imao više ništa što bi ga vezalo uza svijet. Nije se zato ni bojao izgubiti život. Nije se više bojao smrti. A k tome imao je dušu koja se ljubavlju predala Bogu. Njegov život za njega značio je samo službu ljubavi svojemu Bogu. No tko ljubi Boga, ljubit će i bližnjega svoga. A nema veće ljubavi nego da tko dade život za prijatelja svoga — rekao je Isus.

Koje dakle čudo da je taj mladić koji je pogazio svijet i njegove slasti, a gorio je žarom ljubavi prema Bogu i bližnjemu, upravo poletio k bolesnicima koje je zahvatila kuga da im bude od pomoći, da im spašava i duše i tjelesa? On se cijelim srcem predao dvorbi okuženika. Mnogima je pomogao. Mnoge je svojom njegom ozdravio. Mnogima je i čudesno vratio zdravlje. A sve je utješio i barem ih spremio da s mirom Božjim otiđu na drugi svijet.

No Bog je htio svetog Roka učiniti potpunoma svecem okuženih. I sam je Rok imao okusiti strahotu te bolesti. I on je morao biti kao okuženik izbačen iz ljudskog društva, da bude prepušten na milost i nemilost svojoj teškoj bolesti. Bog ga je doduše čudesno svojom divnom providnošću spasio jer je on bio stavio sve svoje pouzdanje u tu providnost. Ali je Rok prošao tu kušnju da postane vrijedan primiti od Boga veliku milost zaštitnika protiv bolesti kuge.

Poznato vam je da je sveti Rok svečano pokazao tu milost. Kad je godine 1414. bio crkveni sabor u Konstanci i tamo nastala kuga, sami se saborski oci utekoše zagovoru svetoga Roka kao zaštitnika protiv kuge. Sveti je Rok pomogao. I od tog vremena slava svetog Roka kao zaštitnika protiv kuge preplavila je čitav kršćanski svijet. Nebrojene su crkve i kapelice sazidane kao zavjetni darovi svetom Roku u zahvalnost za njegovu pomoć.

Čak ni danas kad je gotovo sa svijeta nestalo, barem u našim krajevima, te strašne pošasti, kršćanski svijet ne prestaje tražiti pomoć od svetoga Roka osobito kod bolesti i kuge svojega blaga i životinja. Sveti Rok ostaje u časti kao zaštitnik protiv kuge.

Tako je sveti Rok postao svecem kuge, svecem koji je najuže povezan s kugom. On je prvi svetac protiv kuge.

* * *

No baš time sveti Rok postaje jedan od najmodernijih svetaca. Time sveti Rok dobiva prvorazredno značenje za današnje doba. Rekao sam, doduše, da je danas kuga kao netragom nestala iz naših krajeva. A veterinarska znanost pomalo nastoji stati na kraj i kugi kod našega blaga. Kao da tu više ne bi imao sveti Rok pravoga posla. Pa ipak sveti Rok kao da upravo danas dobiva najviše posla na svijetu. Nije li, naime, danas zahvatila svijet još strašnija kuga nego je bila kuga srednjega vijeka? Svi je vi znate jer ona pustoši u vašim kućama. To više nije crna kuga Srednjega vijeka. To je bijela kuga današnjega doba.

Bilo je nekada vrijeme kad se s užasom govorilo kako u nekim krajevima naše domovine vlada ta kuga. Govorilo se kako narod izumire, kako kuće ostaju prazne. Mi smo s nekim samozadovoljstvom tada gledali na svoje krajeve u kojima je vladalo zdravlje naroda, u kojima je bujao život. A danas? Ima li danas jedan kraj naše domovine kamo nije doprla ta strašna pošast i pustila svoje zarazne smrtonosne klice? Nekad se govorilo o propasti Slavonije. A danas? Cijela je naša zemlja jedna kužna bolnica. Muževi i žene našega naroda postali su sami kuga našega naroda. Nekada je kuga znala poharati krajeve da su se ljudi morali tražiti ako ih se željelo vidjeti. Ali baš ta pustoš dala je ljudima volju za život, te se ubrzo toliko namnožiše da su popunili prazna mjesta kugom ispražnjena. No kuga našega naroda stoji upravo u tome što ljudi gube volju za život. Oni mrze život. Oni žele smrt svojim kućama, svojemu kraju, svojemu narodu. Ima da nas nestane! To je geslo i lozinka današnjeg čovjeka. Nećemo djece ni novog života! Mi ne smijemo imati budućnost!

Kakvim sve sredstvima ta kuga pustoši u našim kućama! Od sramoćenja tijela grijesima bludnosti u ženidbi pa do najstrašnijeg krvoprolića nedužne vlastite djece, začetih u utrobi krvnica majki

— sve će se upotrijebiti da se isprazne kuće i da se naša sela i gradovi pretvore u groblja i pustoš.

Kaže se da je u našoj državi posljednjeg rata pobijeno milijun i sedam stotina tisuća ljudi. Danas se to više i ne pozna. Danas ima više od tri milijuna ljudi nego ih je bilo prije rata ... Ali što hara bijela kuga to se pozna i sve više pozna. Mi smo pomalo slični košnici u kojoj umre matica. Matica je volja za životom, želja za djecom. Kad toga nestane u jednom narodu, taj je narod već mrtav i ako izvana izgleda kao živ. Takav je narod kao košnica bez matice, osuđena na smrt.

Kuga je tu! Kuga je među nama!

* * *

Baš tu je potreban sveti Rok, zaštitnik protiv kuge. I tu sveti Rok može pomoći. Sveti Rok može dati našemu narodu snagu da svlada i tu strašnu kugu koja prijeti da će nas istrijebiti sa zemlje. Ta se pomoć i lijek svetoga Roka protiv bijele kuge sastoji u duševnim silama koje pruža sam primjer svetoga Roka. On svojim primjerom pruža najbolji lijek protiv te strašne bolesti.

Odakle naime to da današnji čovjek neće imati djece? Nije to ništa novo. To je od ljudske lakomosti i želje za bogatstvom. Danas se k tome još pridružuje i želja za gospodstvom uz želju za gospodskim životom i uživanjem. Već su od davnine govorili stari škrci i lakomci: — Ne smijemo imati više djece da sačuvamo grunt, da se grunt ne dijeli. Moramo imati samo jednoga ili dvoje da im sve ostane. Danas pridolazi želja koju je probudilo novo doba, želja za gospodštijom. Što će se naše dijete mučiti? Što ću rađati sirotinju koja mora teško raditi? Neka ih bude manje da im bude bolje! I mi i naša djeca moramo imati nešto od života! Ne mogu biti gola ni bosa kako smo mi bili! Moraju imati lijepe kuće, a u kućama sav komfor modernog života! Svaki tjedan moraju biti u kinu i na zabavi, svaki čas na kakvom izletu, a dakako i na ljetovanjima! Dakako nešto mora i za nas ostati! I mi se moramo naužiti života! Što dakle preostaje nego smanjiti broj djece? Kad bi ih bilo više, to se ne bi dalo izdržati. Financijske i ekonomske mogućnosti nisu u stanju to podnijeti. Sa svojim plaćama ili sa svojim prihodima ne možemo podići na noge mnogo gospode i još k tome sami gospodski živjeti. Dakle ne smije biti više djece. Naši računi to ne dopuštaju.

Nije li tako? Nije li to prvi razlog kugi koja hara u našim domovima? Želja za bogatstvom i gospodskim životom likvidator je djece i njihova smrt.

Ne pruža li, međutim, sveti Rok baš tu najbolji lijek? Kako znate, sveti je Rok bio sin bogata plemića. Bogatstvo i gospodstvo nasmijali su mu se u mladosti. Pa ipak što je učinio taj bogati, gospodski sin nakon smrti svojih roditelja koje je zarana izgubio? Sve

bogate prihode svojih roditelja podijelio je sirotinji. A sam je krenuo kao prosjak na hodočašće u Rim. Prezreo je i odbacio bogatstvo, a prigrlio siromaštvo, odbacio je gospodstvo, a postao je najniži sluga i dvoritelj bolesnika.

Sveti je Rok shvatio Isusove riječi koje je rekao bogatom mladiću: Ako hoćeš biti savršen, idi prodaj sve i podaj siromasima, pa dođi i slijedi mene! Znao je da nema veće zapreke za nebo od bogatstva. Znao je da je sam Isus koji je bio bogat za nas postao siromašan od siromašne štale do golog križa. Sveti se Rok htio povesti i za primjerom svetoga Franje da bude siromašan sa siromašnim Isusom. Zato je i stupio u treći red tog sveca da bude njegov sljedbenik, da na sebi iskusi prvo Isusovo blaženstvo: Blaženi siromašni Duhom jer je njihovo kraljevstvo nebesko!

Nije li time sveti Rok prava i jaka ćuška svima onima koji lete za bogatstvom i gospodstvom za sebe i za svoju djecu? Rok sam odbacuje bogatstvo i gospodstvo, a mi mislimo da ne možemo živjeti niti mi niti djeca naša, ako ne budemo bogata gospoda. Ili zar mislite da sirotinja nema pravo živjeti? Zar mislite da je Bog stvorio zemlju samo za bogataše, a sirotinja nema pravo ni da rađa djecu? Otvorimo oči! Pa tko osvaja svijet i ide naprijed? Zar bogataši? O ne! Bogataša nestaje sa svijeta, a sirotinja dolazi na njihova mjesta. Bilo je prije rata bogatih gazda dolje u Slavoniji, Srijemu, Vojvodini koji su imali na stotine jutara zemlje. Ali nisu htjeli imati djece da se imanje ne bi dijelilo. No što se dogodilo? Došla je agrarna reforma. Na njihovu su zemlju došli golje i odrpanci. Svojoj djeci nisu priuštili zemlju. Nisu zato bili ni vrijedni zemlje. Dobili su je oni koji su željeli živjeti. Tko želi biti bogat i gospodin, taj uopće izgubi volju za rad i posao. A tko ne radi, taj gubi i pravo na život. Taj zato prije ili kasnije nestaje sa svijeta. Nije dakle Bog stvorio svijet samo za bogataše. Nasuprot, kao da ga nije ni stvorio za bogatu gospodu. Gotovo se čini da je Bog stvorio svijet samo za sirotinju. Svaki koji postane bogat i gospodin, kao da je osuđen da nestane sa svijeta.

Već dakle na ovom svijetu siromah ima više pravo na život nego bogataš, a što onda da kažemo za drugi svijet i za nebo? Lijepo kaže sveti Pavao da svi koji se žele obogatiti upadaju u zamku i mrežu đavolsku. Zar sami ne vidite da onaj tko želi biti veći gospodin, mora prodati svoju vjeru za gospodstvo? Što dakle znači imati djecu samo kao gospodu nego imati djecu samo za đavla? Kad bi željeli imati djecu kao sirotinju, barem bi koji taj bio za Boga. A ono jedno ili drugo dijete koje će odgojiti za gospodina, kao da su već unaprijed predali đavlu.

Sveti dakle Rok pokazuje svijetu vrijednost siromaštva za ovaj i za drugi svijet. On dovikuje: Slijedite mene u mojoj ljubavi prema siromaštvu! Ljubite siromaštvo kao što sam ga ja ljubio iz

ljubavi prema siromašnom Isusu! Kad budete znali ljubiti siromaštvo, tad ćete shvatiti da su djeca vrijednija od bogatstva, tad ćete shvatiti da su djeca pravo vaše bogatstvo.

* * *

Ali nije jedini razlog zašto ljudi bježe pred djecom i boje se djece, te odbacuju djecu samo želja za bogatstvom i gospodstvom. Drugi se glavni razlog te kuge nalazi u pomanjkanju vjere i pouzdanja u Boga. — Tko će to hraniti? Što ćemo jesti? Čime ćemo ih oblačiti? To su najčešća pitanja koja najviše unose u duše strah pred djecom.

Mnogi misle da za njihovu djecu nema više mjesta na svijetu. Svijet je već toliko ispunjen da se ona više ne bi mogla gdje stisnuti, a kamo li naći kruha i života. No što to drugo znači nego Bogu poreći da se on brine za ljude? Ti ljudi misle da njihova djeca leže samo na njihovim rukama i da njihova sudbina ovisi o njihovoj brizi. Oni zaboravljaju riječi svetoga Petra: Bacite svu svoju brigu na Boga jer se on brine za vas.

Ne pruža li i tim ljudima sveti Rok najsigurniji lijek protiv njihove kuge? Treba samo pogledati psa svetoga Roka! Taj pas drži u svojoj gubici kruh. Bog je znao i mogao i po psu hraniti svetoga Roka napuštena od sviju. Mislimo li onda da taj Bog ne zna ili ne može nahraniti i vašu djecu? Pogledajte ptice nebeske koje niti siju niti žanju pa ih vaš nebeski Otac hrani! Zar ste vi i vaša djeca manje vrijedni od tih Božjih životinja? Pogledajte samo svijetom! Nema li danas više posla na svijetu i zar se ne dođe lakše do kruha nego se došlo nekada? I još da strepimo: Kako će živjeti naša djeca! Ako neće moći živjeti kod kuće, ići će dalje u svijet, pa će naći drugdje posla i života. Još na svijetu Bog daje kruh. Treba samo ruku koje će ga zaraditi. Ako samo budu zadovoljni s malim, Bog će im dati dosta i koliko im treba za život.

* * *

Postoji i treći glavni razlog zašto ljudi ne žele imati djece. A taj je razlog njihova sebičnost. Što će mi djeca? Djeca su samo teret. Koja mi korist od njih? Zašto da se mučim za njih? Žena bez djece gospođa je. A žena s djecom ropkinja i mučenica. Muž i žena koji nemaju djece, mogu se sami naužiti života. A ako su otac i mati brojne djece, moraju sav svoj život žrtvovati njima. Ja hoću živjeti! Tako kliče moderni muž i žena. Zato neću imati djece. Ja se ne želim žrtvovati za drugoga.

Što je to drugo nego najgrublji egoizam ili sebičnost? Iz sebičnosti koja nema smisla za drugoga, a kamo li za žrtvu za drugoga izvire moderni bijeg pred djecom.

I tu pruža sveti Rok najsigurniji lijek protiv bijele kuge modernoga doba. Ta što je primjer svetoga Roka nego primjer ljubavi prema bližnjemu, i to ljubavi koja je spremna i život svoj

položiti za braću svoju? Kad je u kojem kraju nastala kuga, roditelji su ostavljali svoju djecu i djeca svoje roditelje. Sve je bježalo da spasi svoju glavu. A sveti Rok dolazi kao tuđinac u okuženi kraj i dragovoljno se javlja da će dvoriti okužene. Ispočetka ga nisu htjeli ni primiti. Bilo im je žao tako mladoga života. Zašto da uvene u cvijetu svoje mladosti? Ali Rok se silom nametnuo. Za njega život nije značio ništa. Za njega je vrijedila ljubav. Rok je postao plamena žrtva ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Oče, majko, ne mora li te biti stid pred tim tuđincem koji svoj život i svoju mladost daje za čovjeka tuđinca, a tebi je teško svoj život dati za tvoje dijete? Oče, majko, zar je u tebi potpuno presušila ljubav koja ne misli samo na sebe, nego znade sebe predati drugome?

Da, ljubavi nam treba, ljubavi prema Bogu i bližnjemu! Moramo shvatiti da smo samo toliko kršćani koliko se ljubimo među sobom. Moramo shvatiti da smo toliko učenici i sljedbenici raspetoga Krista koliko smo i mi spremni svoj život dati i žrtvovati za svoga bližnjega. Ako nismo kadri ljubiti svoju vlastitu djecu i žrtvovati se za svoju vlastitu djecu, možemo li reći da imamo uopće ljubavi prema kojemu bližnjemu na svijetu?

A kod djece se ne radi samo o ljubavi prema bližnjemu. Tu se radi o samoj ljubavi prema našemu Bogu. Tko prima jedno od ovih malih mene prima — rekao je Isus. U svom djetetu kršćanski roditelji ljube samoga Isusa, ljube samoga Boga.

Ili zar se ne radi o pravim Božjim interesima kad se radi o tome da li će kršćanski roditelji imati djece? Što naime znači rađanje djece sa strane kršćanskih roditelja? Znači širenje Božjega kraljevstva. O roditeljima ovisi da li će Božje kraljevstvo napredovati ili nazadovati na svijetu. O roditeljima ovisi procvat ili propast Božjega kraljevstva. Roditelji koji neće djece pravi su rušitelji Božjega kraljevstva. Oni su kao đavoli koji idu za tim da na zemlji likvidiraju Božju djecu i podanike njegova kraljevstva. Mogu li ti roditelji reći da imaju iskricu Božje ljubavi u sebi?

No baš tu iskricu želi zapaliti sveti Rok svojim plamenom ljubavi. Na njegovoj plamenoj duši mogu današnji muževi i žene zapaliti svoja hladna srca da ljube Boga i bližnjega. Tada će sigurno ljubiti i svoju djecu. Tada će biti i spremni iz ljubavi se žrtvovati za svoju djecu.

Pođimo dakle danas pred oltar svetoga Roka! Molimo ga kao zaštitnika protiv kuge da odstrani svaku kugu, a najprije bijelu kugu iz naših kuća. Neka opet u našim kućama procvate život! Neka naše kuće ne budu groblja, nego cvjetni vrtovi naše budućnosti. Amen.

Varaždin, 1961.

Sveti Stjepan Kralj

BLAGOSLOVLJENA RUKA

Pregled: *Desna ruka sv. Stjepana sačuvana od raspadanja, kao znak dobrih djela.*
Time i nas sv. Stjepan poziva na djela ljubavi.
A zapravo po njemu nas zove sam Isus,
zove nas naše kršćansko srce,
zove nas naše dobro.
I mi imamo prilike činiti dobro.

Vama nije potrebno pripovijedati život svetog Stjepana Kralja. O tome životu vi ste već mnogo slušali.

Znate da se on rodio u Estergomu u Madžarskoj kao sin madžarskog kneza Geze godine 977. S dvadeset godina naslijedi oca kao vladar Madžara. Odmah započe kod svog naroda odlučno suzbijati poganske običaje i privoditi ih k pravom kršćanstvu. Zbog toga nastade buna kod jednog dijela naroda i plemstva. Buntovnici navale na sam glavni grad. No Stjepan uz Božju pomoć sa svojim vjernim vojnicima uništi buntovničku vojsku i čvrsto zasjedne na svoje prijestolje. Da poveća ugled svoje vlasti, po savjetu svoga tasta, njemačkog cara, zaište od pape Silvestra II kraljevsku krunu. Papa udovolji njegovoj molbi i pošalje mu krunu. Tako se Stjepan okruni za prvog madžarskog kralja ravno godine 1000.

Svoje kraljevstvo stavi pod zaštitu blažene Djevice Marije i pod pokroviteljstvo svete rimske stolice. Kao kralj proživio je još 38 godina. Bile su to godine pravednog vladanja. Ljubio je pravdu, a mrzio bezakonje. Uvodio je kršćansku vjeru i kršćanski zakon u svoje kraljevstvo. Uredio je crkvenu upravu i osnovao mnoge samostane. Sazidao je mnoge crkve.

Umro je svetom smrću na blagdan Uznesenja blažene Djevice Marije godine 1038. Svetim ga je proglasio Benedikt IX Papa.

To je u glavnim crtama život svetoga Stjepana kralja koga danas slavimo.

* * *

Ima, međutim, jedna crta u povijesti svetoga Stjepana koju nisam ovdje spomenuo, a koja je možda najznačajnija za našega sveca. Pripovijeda, naime, legenda da je u grobu istrunulo čitavo tijelo svetog Stjepana. Ostao je ipak sačuvan od truleži jedan dio tog svečevog tijela. Ostala je sačuvana desna ruka svetog Stjepana. Ona nije istrunula u grobu.

Ta je desna sačuvana ruka postala simbolom svetoga Stjepana Kralja. Bog je želio u toj ruci pokazati pravu veličinu svetoga Stjepana. Bog je htio pokazati u čemu je bio vrhunac njegove svetosti. Blagoslovljena ruka svetoga Stjepana uzdigla ga je do svetačke slave.

Jedna od prvih značajki svetoga Stjepana bila je, naime, u tome što je bio muž dobrih djela, muž dobrotvornosti, muž djela ljubavi i milodrđa prema ubogima i sirotinji. Njegov životopisac govori o njemu: — Rukama je milosrđa i ljubavi k sebi prigrlio Kristove siromahe, dapače u njima samoga Krista tako da nijedan putnik ni siromah nije otišao od njegova dvora žalostan ili bez utjehe njegove dobrote. On se javno proglasio ocem siromaha. Izdao je stroge zakone kojima je zaštitio sirotinju, udovice i siročad od nasilja plemića i upravitelja. Što više, sam je preobučen polazio tražiti uboge i da im pomaže. Tako preobučena jednom su napali prosjaci, najgore ga zlostavljali te mu oteli i novčarku s novcem. On se tada potužio Majci Božjoj: — Vidiš, Kraljice nebeska, kako su sa mnom postupili koji pripadaju tvojemu Sinu, mojem Spasitelju! Ali kad su oni njegovi prijatelji, veselo preuzimam taj njihov postupak.

Tako je ruka svetoga Stjepana postala blagoslovljenom rukom. Nije onda čudo što mu je Bog tu ruku čudesnim načinom sačuvao od truleži. Bog je samo pokazao kakav je sveti Stjepan svetac. Nije od svetac što je bio kralj. On je svetac što je kralj činio dobra djela, djela ljubavi.

Kad, dakle, danas štujemo svetog Stjepana Kralja, ne častimo njegovu kraljevsku čast i dostojanstvo, ne divimo se njegovoj kraljevskoj kruni niti njegovu kraljevsku žezlu. Mi častimo i štujemo njegovu blagoslovljenu ruku. Dobra djela, milosrdna djela, djela ljubavi splela su mu ljepši vijenac i krunu nego je bila kraljevska kruna koju je dobio od rimskog pape. Svojom blagoslovljenom rukom nije osnovao samo zemaljsko kraljevstvo. Svojom je blagoslovljenom rukom osvojio nebesko kraljevstvo.

* * *

Ali blagoslovljena ruka svetog Stjepana ne stoji pred nama danas samo kao predmet časti i štovanja. Ta je blagoslovljena ruka za nas više škola nasljedovanja. Svojom blagoslovljenom rukom kao da nas sveti Stjepan vuče za sobom, da pođemo njegovim stopama, pa da i naše ruke postanu blagoslovljene ruke. Sveti nas Stjepan poziva na djela ljubavi.

No ako hoćemo točnije reći, nije sam sveti Stjepan koji nas poziva na djela ljubavi. Preko svetoga Stjepana i njegove blagoslovljene ruke na ta nas djela poziva sam naš Gospodin i Spasitelj Isus Krist. Znadete, naime, što je to televizija. Kod televizije gledamo na ekranu što u kojem televizijskom studiju odašilje televizijski odašiljač. Ali to mogu vidjeti samo oni koji su dostatno blizu i koji ne nalaze zapreke zrakama kojima odašiljač prenosi slike. A što će biti s onima drugima da i oni vide sliku od odašiljača? Za njih se načini relejna postaja i antena na kojem brijegu koja može hvatati zrake odašiljača i proslijediti ih dalje. Baš tak-

va relejna stanica i antena Kristove ruke jest blagoslovljena ruka svetog Stjepana. Ona samo prosljeđuje poziv na djela ljubavi koji je svijetu dala blagoslovljena ruka Isusa Krista.

Kada sveti Petar u svom govoru u kući stotnika Kornelija sažima čitav život i javno djelovanje Isusovo, govori o Isusu: — Prolazio je čineći dobro i ozdravljujući sve. Život Isusov među narodom bio je život djela ljubavi. Već prvo čudo Isusovo na svadbi u Kani Galilejskoj bilo je djelo ljubavi prema sirotinji. A kad je Isus vidio gladan narod pred sobom, uskliknulo je njegovo dobro srce: — Žao mi je naroda! Isus nije mogao gledati suzu, a da je ne otare s očiju čovječjih. — Ne plači! Tako on dovikuje majci, udovici naimskoj i s njome svima onima koji su bili tužni i plakali.

Može li, dakle, biti kršćanin, može li biti sljedbenik Isusa Krista tko nema srca Isusa Krista i tko nema njegove blagoslovljene ruke? — Primjer sam vam dao da i vi tako činite! Tako nam dovikuje sam Isus. Za svakog bi se kršćanina moralo reći kao za Isusa: Prolazi zemljom čineći dobro. On briše suze s očiju tužnih. On liječi boli srdaca bolnih. Svaki kršćanski pogled mora biti kap utjehe. Za svakim kršćanskim korakom mora niknuti jedan cvijet radosti. Svaki doticaj kršćanske ruke mora uliti vino nebeske sreće.

* * *

Ali preko blagoslovljene ruke svetoga Stjepana zove nas ne samo Isus. Zove nas i samo naše kršćansko srce. Djela ljubavi zahtjev su i samog kršćanskog srca.

Ili zar ne znate što je kršćansko srce? Kršćansko je srce srce u kojemu se nastanio Duh Sveti. Kršćansko je srce u kojem je Duh Sveti razlio svoju ljubav. Kada na svetom krstu postanemo kršćani, tada iz našeg srca zaviče Duh Sveti: — Aba! Oče! Ali tada u našem srcu progovori Duh Sveti i jezikom Božjega djeteta, a to je jezik ljubavi. Ljubav prema Bogu i bližnjemu bit je kršćanstva.

A što je učinio Duh Sveti kad je stvorio prva prava kršćanska srca? Ne znate li što je učinio Duh Sveti u tim srcima kad ih je posvema prožeo svojom ljubavlju? O tome nam govore Djela apostolska koja pripovijedaju o životu prve kršćanske zajednice. — Među njima nitko nije oskudijevao. Među njima nije nitko podnosio težinu siromaštva jer su svi posjednici prodavali svoje imanje i donosili apostolima. To se dijelilo svakom pojedincu pema njegovim potrebama.

Gdje je, dakle, Duh Sveti i njegova ljubav, gdje su, dakle, prava kršćanska srca, tamo bijede i oskudice ne bi smjelo biti. Kad dođe sunce, ono posuši zemlju. Kada dođe sunce ljubavi, Duh Sveti, ono svojim žarom nužno suši suze čovječanstva.

* * *

Ali poziv na djela ljubavi, koji nam šalje blagoslovljena ruka svetoga Stjepana, viče još iz dublje dubine same naše ljudske naravi. Taj je poziv glas i same naše želje za vječnom srećom i spasenjem. Mi želimo biti sretni. Mi želimo biti za uvijek sretni. A nema drugog puta do sreće, nego da i mi usrećimo druge. K sreći može doći samo onaj koji nosi sreću za svoga brata na zemlji.

Jednoga je dana sveti Ivan od Boga prolazio gradom Granadom sakupljajući milodare za svoju veliku bolnicu koju je osnovao za najsiromašnije bolesnike. I on je u sav glas vikao: — Dajte milostinju braćo moja, iz ljubavi i samilosti prema vama samima! Nije, dakle, tražio milostinju iz ljubavi prema siromasima i bijednoj Isusovoj braći. On je tražio milostinju iz ljubavi prema samima koji daju milostinju. Jer tko daje milostinju, tko čini djela ljubavi prema bližnjemu, čini dobro djelo i djelo ljubavi prije svega prema samome sebi.

Treba samo pročitati opomene koje daje pobožni Tobija svojemu sinu već u Starom zavjetu. — Daj milostinju od imetka svojega i ne odvraćaj nikada lica svojega od kojeg siromaha! Tada se ni od tebe neće nikada odvratiti lice Gospodnje. Budi milosrdan koliko mogneš! Imaš li mnogo, podaj obilno! Imaš li malo, gledaj da i to malo rado dadneš! Tako sakupljaš sebi sjajnu plaću za dan potrebe. Milostinja izbavlja od svakojakih grijeha i od smrti i ne pušta dušu da siđe u tamu. Veliku sigurnost daje milostinja svima koji je dijele.

A što nam govori Isus u Novom zavjetu? — Dajte pa će vam se dati: dobra, zbijena, stresena i preobilna mjera istrest će vam se u krilo, jer će vam se mjeriti mjerom kojom mjerite. Isus govori čak neshvatljive riječi: — Prodajte svoje imanje i to dajte kao milostinju! Nabavite sebi torbe što ne stare: neprolazno blago na nebesima, gdje kradljivac ne primiče, niti moljac ne grize. Davati, dakle, milostinju, činiti djela ljubavi znači pretvarati zemaljski novac u nebeski, znači zemaljsko blago slati pred sobom na nebo.

A po čemu će sam vječni Sudac suditi čovjeka nego po djelima ljubavi? Od čega će ovisjeti vječni sud nego od djela ljubavi? — Evo dolazim brzo i plaća je moja sa mnom, da dam svakome po djelima njegovim! A kada dođe Sin čovječji u svojoj slavi i svi anđeli s njime, onda će sjesti na prijestolje slave svoje. I sabrat će se pred njim svi narodi i razlučit će ih jedne od drugih kao što pastir razlučuje ovce od jaraca. I postavit će ovce s desne strane, a jarce s lijeve. Tada će reći kralj onima što će mu biti s desne strane: — Hodite blagoslovljeni Oca mojega i naslijedite kraljevstvo koje vam je pripravljeno od postanka svijeta. A zašto? Koji će razlog biti njihove plaće i nagrade? — Jer sam ogladnio i nahranili ste me, ožednio sam i napojili ste me. Bio sam gost i pri-

mili ste me na konak. Gol i obukli ste me. Bolestan i pohodili ste me. U tamnici i došli ste k meni.

Od čega, dakle, ovisi naše nebo? Od čega ovisi naša vječna sreća? Ovisi o našim dobrim djelima. Ovisi o djelima ljubavi koja načinimo na zemlji.

Nije li, dakle, imao pravo sveti Ivan od Boga kad je vikao: O dajte milostinju iz ljubavi prema samima sebi? Ako hoćete biti sretni, ako želite vječnu sreću, činite djela ljubavi svojoj nesretnoj braći. Drugome ćeš otrti suzu koja bi se i sama posušila. Ali sebi ćeš otrti suze u ognju gdje će biti vječni plač. Drugome ćeš dati radost koja će usrećiti možda jedan dan. Ali sebi stvaraš temelj vječne radosti. Sebi, dakle, činiš dobro, stvarno dobro, dok činiš dobro drugima.

Smijemo li se onda oglušiti glasu i pozivu blagoslovljene ruke svetog Stjepana kojom nas poziva da i naša ruka postane blagoslovljena, kojom nas poziva na djela ljubavi prema potrebnima?

* * *

Ali zar danas još imamo prilike za kakva djela ljubavi? Pa danas više ne hodaju po našim kućama prosjaci da dajemo milostinju! Možda će se kome takva riječ oteti iz ustiju.

Nema, međutim, nešto strašnije nego je takva isprika kršćanina koji misli da je oslobođen obveze za djela ljubavi jer nema više prosjaka kojima bi dao milostinju. Zar je kršćanin obvezan na djela ljubavi samo prema prosjacima koji hodaju od kuće do kuće tražiti milostinju? Takvi su prosjaci bili prečesto najmanje potrebni pomoći i ljubavi. Koliko puta su to bili samo skitnice kojima nije bilo do rada nego do lakoga života! Nije potreban naše ljubavi onaj koji nas moli i oko nas hoda za pomoć. Potreban je onaj naše ljubavi koji se nalazi u potrebi i nevolji.

A zar danas nema oko nas i među nama nikoga koji se nalazi u stisci i potrebi? Da li ste kada pogledali oko sebe da vidite tuđu bijedu? Niste li rađe zatvorili oči i uši da ne morate znati i vidjeti da je nekome teško? Vaša je susjeda oboljela. Da li ste pomislili tko će joj djeci skuhati jelo? Kraj vas u vašeme selu ima siromašna udovica koja nema nikoga da joj obradi polje. Jeste li kada pomislili da vam se pruža prilika da učinite vi djelo ljubavi? Vi slažete odijelo na odijelo da već ne znate kamo će u vaše ormare stati sva vaša nova odijela. A da li ste kada stavili sebi pitanje: Ne smrzava li se dijete koje vaše susjede od studeni jer nema ni najnužnije odjeće?

Tko, dakle, kaže da danas nema prilike za djela ljubavi, taj mora biti uistinu slijep i gluh za ljudsku bijedu i nevolju.

Ali ja nemam ni sam za sebe. Kako da onda pomažem još i drugima? Tako opet govore drugi da ispričaju sebe od djela ljubavi.

Ali zar se netko može stvarno ispričati da nema mogućnosti učiniti ni koje djelo ljubavi! Uzmite samo koliko ima samo sirotinje koja drugu sirotinju goni po sudovima! A često iz kakva razloga? Pa zbog koje uvredljive riječi koju je jedna drugoj rekla! Za tu jednu riječ nabit će sirotinja sirotinji goleme troškove i izdatke sudskih procesa. No što nas je Isus naučio moliti? Otpusti nam duge naše kao što i mi otpuštamo dužnicima našim. Uvredljiva riječ koju ti je brat ili sestra rekla — to je dug kojim se ona kod tebe zadužila. Što će tebe stajati ako joj taj dug oprostiš? Nećeš izgubiti stvarno ništa, a načinio si milostinju veću, nego da si joj poklonio dug od tisuća dinara. Neka onda netko rekne, da nema prilike za djela ljubavi prema bližnjemu! I najveći siromah ima tisuću prilika za takva djela ljubavi.

Konačno, zar je potrebno načiniti i jedan korak iz svoje kuće da čovjek učini kakvo djelo ljubavi? Nemamo li prilike u samim svojim domovima na bezbroj djela ljubavi jedan prema drugome? Ta što je obitelj prema Božjem planu nego zajednica ljubavi! Nepregledno je to polje da na njemu raste i uspijeva sjeme ljubavi. Koliko dobrih djela može otac i mati učiniti svojoj djeci, a muž i žena jedno prema drugome! Imamo, dakle, i previše prilika da i naše ruke budu blagoslovljene ruke!

Dajmo, dakle, da budu blagoslovljene! Neka nose blagoslov svijetu. Tada ćemo i mi jednoga dana biti blagoslovljeni od Oca našega poput svetoga Stjepana, sveca blagoslovljene ruke. Amen.

Varaždin, 1962.

Sveti Bartol

ISTINSKO KRŠĆANSTVO

Pregled: *Svetac bez prijevare.*
Učitelj kršćanstva bez prijevare, istinskog kršćanstva.
To je kršćanstvo
apostolsko,
životno,
križa.

Danas je slavlje jednog od dvanaest svetih apostola. Mi ga zovemo sveti Bartol. A službeno bi mu ime bilo sveti Bartolomej. No to ime Bartolomej nije zapravo njegovo ime. To mu je prezime. Bar je aramejska riječ. U tom aramejskom jeziku kojim je Isus za svoga života govorio, bar znači sin. Pa kad se kaže Bar Tolomej, to znači sin Tolomeja ili Tolomejević. Tako je Bartolomej ili kako mi kažemo Bartol zapravo prezime, a ne ime tog apostola.

A kako mu je onda ime? Sveti Ivan njega zove po imenu, a ne po prezimenu. Čuli smo to i u današnjem svetom evanđelju. Među prvim učenicima koji će kasnije biti Isusovi apostoli, čuli smo da je bio i učenik koga je Filip doveo k Isusu. Bio je to učenik imenom Natanael. I poslije uskrsnuća, kad sveti Ivan pripovijeda kako su apostoli pošli sa svetim Petrom u ribarenje, navodi opet kao apostola Natanaela iz Kane Galilejske. Tako je u Crkvi od davnine došlo do spoznaje da je naš Bartolomej ili Bartol istovjetan s tim Natanaelom. A Natanael bi hrvatski značilo Božidar. To bi dakle bilo ime apostolu komu je prezime bilo Bartolomej, sin Tolomeja iz Kane Galilejske. Crkva pristaje uz to shvaćanje dok je dala danas čitati upravo evanđelje o prvom sastanku tog učenika Natanaela s Isusom.

No time nam sveti Ivan, a po njemu naša majka Crkva predstavlja našega sveca u najljepšem svjetlu. Taj svetac dobiva naime u tom evanđelju od samoga Isusa Krista najljepšu svjedodžbu koju mu je mogao dati samo Sin Božji. Kod svog prvog susreta Isus kliče za njega: Evo istinskog Izraelca u kome nema prijevare! To je svjedočanstvo za našega sveca iz ustiju Božjih! Sama Božja Riječ koja prodire u srce i bubrege dala mu je svjedodžbu o čistoj kristalnoj duši koja nije ničim zamućena. Nikakva laž nije zamutila njegovo srce. On je kao kristalna čaša za samoga Boga. Ta je duša tražila istinu. Ta je duša ljubila istinu. Pa kad se sastala s vječnom Istinom, veselo kliče našavši Istinu: Učitelju, ti si Sin Božji! Ti si kralj Izraelov, a to znači Mesija! Njegovo iskreno srce koje je čeznulo za istinom vjerom se posvema otvorilo Istini.

Evo toga mi sveca danas slavimo! Slavimo sveca kojemu je sam Bog odao priznanje još za njegova života na zemlji. Toga mi sveca slavimo koga je njegovo iskreno srce dovelo do Isusa i koga je to srce privezalo uz Isusa. Niti sve kušnje Kristove Kalvarije, niti sve boli vlastite Kalvarije, a to znači trpljenja i smrti koje je proživio nisu bile kadre otrgnuti njegovo srce od Isusa kome se cijelim srcem predao. On se s veseljem rastao sa svojom kožom koju su s njega oderali, ali od Isusa i od njegove ljubavi nije se rastao. Iskrenim je srcem k njemu pristupio i iskrenim je srcem ostao njemu vjeran. Nema gore laži od nevjernosti. Jer nevjernost je Judin poljubac. Za to nije bio sposoban sveti Natanael ili Bartol. U njegovu srcu nije bilo prevare.

Dok dakle slavimo svetoga Bartola, slavimo sveca u kome nije bilo prijevare. Slavimo sveca čiste Božje istine. Slavimo sveca komu je iskrenost i istina postala krvlju i životom. On je bio sposoban da naviješta Božju istinu. On je bio vrijedan da umre za Božju istinu. To je sveti Bartol! To je svetac našega današnjeg slavlja!

* * *

No dok slavimo tog sveca, ne stavlja li nam se samo po sebi pitanje da li smo mi vrijedni tog svoga sveca? Da li smo vrijedni istinitog Izraelca u kome nema prijevare? Da li bi Isus mogao i nama izdati sličnu svjedodžbu koju je izdao svetomu Bartolu? Da li bi Isus mogao i svima nama doviknuti: Evo istinskog kršćanina u kome nema prijevare?

Ta što nas je skupilo u ovoj crkvi nego naše kršćanstvo? Mi smo kršćani, kao nasljednici vjere svetog Bartola, vjere koju je on propovijedao i za koju je on umro. To nam govori današnje dioništvo na slavlju svetog Bartola. To nam barem izvana govori. Tim slavljem pred cijelim svijetom priznajemo da smo nasljednici naših pređa koji su kao znak svoje vjere, svoga kršćanstva uzeli svetoga Bartola za svoga zaštitnika. No da li se to izvanjsko slavlje i priznanje slaže s našim najdubljim uvjerenjem i stvarnošću? Da li smo uistinu kršćani? Da li smo istinski kršćani u kojima nema nikakve prijevare? To je pitanje današnjega dana?

Danas svijetom hode mnogi koji se hvališu da su oni pravi kršćani i jedino oni pravi kršćani. A kod toga uče nauke koje nisu kršćanske jer ih Krist nije učio. Nisu to možda samo kakvi izričiti krivovjerci. Takvih lažnih kršćana ima čak i među katolicima. Danas čovjek mora dobro pogledati tko je tko i tko je što kad se radi o kršćanskoj vjeri. Ima, naime, nebrojeno vukova u ovčjoj koži.

Po čemu ćemo dakle raspoznati istinsko kršćanstvo od lažnog kršćanstva u kome se skriva prijevara? Na to bi nam moglo odgovoriti prvo čitanje koje smo čuli u današnjem bogoslužju. Sveti Ivan opisuje Kristovu zaručnicu, nebeski Jeruzalem, u slici svetoga grada u nebu. Pravi su dakle kršćani oni koji pripadaju u tu zgradu nebeskog Jeruzalema. A kao posebno ističe sveti Ivan da su gradske zidine tog nebeskog Jeruzalema imale dvanaest temelja, a na njima imena dvanaestorice Jaganjčevih apostola. To je dakle prvi znak onih koji pripadaju nebeskom Jeruzalemu, koji pripadaju pravome kršćanstvu. Oni su nazidani na temelju svetih apostola. Kršćanstvo stoji na apostolima. Kristova je Crkva apostolska Crkva. — Vjerujem u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu. Tako molimo u misnom Vjerovanju.

Dvije su stvari po kojima naša vjera postaje apostolskom vjerom. Prije svega da ta vjera bude vjera koju su apostoli naučavali. Nije kršćanstvo sve što se netko sjeti u svojoj ludoj glavi. Kršćanstvo je samo ono što je Crkva primila od svojih apostola. Što nije izričito ili uključeno sadržano u vjeri samih apostola, to nije kršćanstvo. To nije kršćanska vjera. To je ljudska izmišljotina. Po vjeri dakle apostolskoj naša vjera postaje istinskom kršćanskom vjerom.

No tko nam jamči da je neko učenje doista apostolsko uče-

nje, da je sadržano u apostolskoj vjeri? Jamče nam nasljednici svetih apostola, a to su sveti Otac Papa kao nasljednik prvog apostola, svetoga Petra, i zbor biskupa katoličke Crkve, kao nasljednici apostolskog zbora. Po tim se nasljednicima svetih apostola držimo svetih apostola. A zato i njihove vjere. Tu je jamstvo apostolske vjere. Vjera svetoga Oca Pape s vjerom biskupa združenih sa svetim Ocem jamči nam da je naša vjera apostolska vjera, a to znači istinski kršćanska vjera.

Hoćete li dakle da Isus i vama kao svetom Natanaelu ili Bartolu kaže: Evo pravog, istinskog kršćanina u kome nema prijevare? Držite se biskupa i svetoga Oca Pape da se držite apostolske vjere. Tada ćemo biti istinski kršćani. Inače smo lažni kršćani u koje je sotona ucijepio svoju prijevaru.

* * *

Ipak to samo nije još dosta da budemo u pravom smislu istinski kršćani. To je samo prvi uvjet istinskog kršćanstva. Tko ima apostolsku vjeru, ima kršćansku pamet. Ali time on još nije cijeli kršćanin. Vjera je samo sjeme kršćanstva. A kršćanstvo je rod. Pa ako netko ima i najbolje sjeme, to još ne znači da već ima i pravu žetvu. Dalek je put od sjemena do žetve, a tako i od istinske vjere do potpunog kršćanstva.

Pravi je dakle kršćanin onaj koji dade da sjeme vjere u njegovu srcu nikne, uzraste, procvate, oplodi se i dozri. Pravi je dakle kršćanin onaj koji dade da njegova vjera postane životom. Ima, naime, mnogo onih, kako kaže sveti Pavao, koji riječima tvrde Boga, a djelima ga niječu. Tako ima mnogo kršćana koji riječima ispovijedaju pravu apostolsku vjeru, ali žive kao da ne vjeruju ništa od onoga što riječima govore. Recite samo da li kršćanin koji se usudi psovati Boga ili Isusa može reći da vjeruje u Boga i u Isusa! Vjerovati u Boga znači vjerovati u neizmjerno veličanstvo, vjerovati u Isusa znači vjerovati u neizmjernu dobrotu. A psovati Boga znači upravo gaziti neizmjerno veličanstvo, psovati Isusa znači gaziti neizmjernu dobrotu. Ili da li čovjek koji vjeruje u Kristov križ može mrziti križ kao što ga mrzi sotona? Ili čovjek koji vjeruje u nebo i pakao da li može živjeti na zemlji kao da ništa poslije smrti nema? Jednom riječju, tko gleda čovjekov život, najbolje vidi što taj čovjek istinski vjeruje. Što čovjek ustima govori, može biti prazna riječ ako to ne progovori i svojim životom. Istinska se dakle kršćanska vjera pokazuje u životu. Tko kršćanski živi, za njega može Isus doviknuti: Evo istinskog kršćanina u kome nema prijevare. Riječ može prevariti. A život ne vara. Život je istina jer je stvarnost.

* * *

No i u samom životu ima jedan posebni znak koji najjasnije pokazuje istinsko kršćanstvo. Taj su znak pokazali upravo sveti apostoli da zasvjedoče svoje kršćanstvo. Tko od vas ne zna taj prvi znak kršćanstva kojim su apostoli zasvjedočili svoju vjeru u Isusa? Bila je to njihova mučenička smrt. Od svih svojih apostola Isus je tražio što je tražio od dvojice svojih apostola koji su željeli biti ministri u njegovu kraljevstvu: Možete li piti čašu koju ću ja piti? A to je značilo: Možete li sa mnom na križ? Možete li sa mnom podijeliti muku i smrt? Mučenička smrt kojom su svi sveti apostoli, pa i naš sveti Bartol zasvjedočili za Krista i udarili svoj posljednji pečat na to svjedočanstvo, pokazuje njihovu pripadnost Kristu, pokazuje njihovo pravo kršćanstvo. Sveti Bartol nije samo sveti apostol. On je i sveti mučenik. Njegova je oderana koža konačni znak ne samo njegove svetosti, nego i njegova istinskog kršćanstva. U smrti nema prijevare.

A što je i sama kršćanska vjera nego vjera križa, vjera u Krista raspetoga! U tajni je križa sažeta cijela naša kršćanska vjera. I tko želi vjerovati apostolsku vjeru, mora vjerovati u Kristov križ kao u središte i jezgru te vjere.

A što je kršćanski život nego život križa? Već samo rođenje u taj život po svetome krstu, raspeće je s Kristom na križu. Živjeti kršćanski, to jest živjeti po milosti svetoga krštenja znači odricati se đavla i svega što nam đavao pruža. A to je raspinjanje svojega tijela s njegovim strastima i požudama. Vjeru križa i ne može čovjek drukčije proživjeti nego na križu.

Koje onda čudo da je vrhunac kršćanske vjere i kršćanskog života upravo smrt na križu? Apostoli su tu vjeru stvarno doživjeli. Njihova ih je mučenička smrt učinila istinskim kršćanima do kraja. Tako i kad je sveti Bartol umirao mučeničkom smrću, Krist je pred cijelim nebom klicao: Evo istinskog Izraelca! Evo istinskog kršćanina!

* * *

Ispitajmo se dakle danas pred svetim Bartolom: Koliko smo mi istinski kršćani! Koliko bi za nas Isus mogao dati svjedočanstvo o istinskom kršćanstvu? Nemamo li samo obrazinu, masku kršćanstva, a u sebi smo sve samo ne pravi kršćani? Vjerujemo li pravu i istinsku vjeru, vjeru svetih apostola? Ili smo možda spremni prihvatiti svaku laž, zabludu i ljudsku izmišljotinu koju nam prišapne kakav sotona ili njegov službenik? Držimo li se čvrsto svetih apostola, a to znači svetog Oca Pape i svoga nadbiskupa u vjeri?

Ali se još više ispitajmo pred svetim apostolom svojim Bartolom kako stoji s našom vjerom u životu! Ne živimo li uz najbolju vjeru kao pravi nevjernici? Nismo li koji puta gori od onih koji neće čuti o našoj vjeri? Ne izgleda li sva naša vjera kao obična prijevara? Za svete je apostole Isus rekao da će na Božjem sudu sjedjeti na dvanaest prijestolja i suditi dvanaest plemena izrael-

skih. Oni će, drugim riječima, sudjelovati na Božjem suđenju. A na Božjem će se sudu otkriti pravo čovječje lice. Kad dakle Bog prokaže sva naša djela pred svetim apostolima, da li će se pokazati naše kršćansko lice pred čitavim svijetom? Da li će Božji i apostolski sud pokazati da smo bili istinski kršćani u kojima nije bilo prijevare da varamo ljude i same sebe da smo kršćani, a da to nismo nikada bili?

A ispitajmo i sami sebe da li smo bili kadri dati i posljednje najjače svjedočanstvo za svoje kršćanstvo? Da li smo bili kadri dati svjedočanstvo križa? Ako radi svoje vjere ili radi života po svojoj vjeri moramo nešto pretrpjeti, da li smo spremni i veseli popeti se na taj križ? Ako nam nijedna žrtva za vjeru ili na temelju vjere nije preteška, tad smo doista pravi i istinski kršćani u kojima nema prijevare.

Na to nas poziva naš svetac, sveti Bartol, istinski Izraelac u kome nije bilo prijevare. Samo tako bit ćemo vrijedni svoga sveca, ali i njegove nebeske slave, a zemaljske pomoći. Amen.

Varaždin, 1974.

Glavosjek

BOŽJI RED U ŽENIDBI

Pregled: Mučenik za Božji red u ženidbi.
Vječni vjesnik Božjeg reda u ženidbi
Za kršćane je Božji red u ženidbi
da ženidba bude Božja i Kristova ustanova,
da postoji jedinstvo u ženidbi
po ljubavi,
po vjernosti,
po nerazrješivosti,
da bude otvorena djeci.
Kako kod nas stoji s tim redom?

Zbog čega smo se danas sastali? Što želimo proslaviti? Da li nam je potrebno postavljati ovo pitanje dok su nam oči uprte na oltar svetoga Ivana Krstitelja i u njegovu krvavu odrubljenu glavu? Na današnji dan slavimo Glavosjek svetoga Ivana Krstitelja. Danas slavimo spomen odsječene glave svetoga Ivana Krstitelja.

Tko od vas ne zna što znači ova krvava glava na tanjuru? Tko ne zna zašto je bila odsječena ta glava? Ta je glava bila odsječena da zamuknu usta, da zašuti glas koji je poput bodeža probadao nečistu savjest jedne nevjerne i razbludne žene.

Sveti je Ivan Krstitelj bio glasan vjesnik Božjega morala, Božjih zapovijedi za ljudski život. Sveti je Ivan bio živa savjest svojega vremena. Kao takav se usudio pristupiti k samom kralju Herodu i u lice mu doviknuti: Ne smiješ imati žene svojega brata!

Kralj je naime Herod, sin Heroda koji je dao poubijati malenu dječicu u Betlehemu, jednostavno preoteo ženu svoga živoga brata Filipa i s njom je živio u nezakonitom braku. Sveti Ivan Krstitelj toga nije mogao gledati u svojoj proročkoj duši. Bio je revnitelj Božjega zakona i pravde. Zato je tražio Božji zakon i red u ženidbi. Zbog toga se usudio pristupiti kralju da ga ukori što krši taj Božji red koji je Bog stavio u ženidbu.

Kralj je slušao Ivanov ukor. Vidio je svoj grijeh. Ali je strast u njemu bila jača od savjesti i nije napustio svoje priležnice. No njegova priležnica Herodijada nije mogla ni čuti Ivanova ukora. Najprije ishodi od kralja da ga baci u tamnicu. Tako ga živoga kao zakopa u zemlju da ne čuje glasa savjesti koji ju je korio. Ali ni to joj nije bilo dosta. Kad je našla prvu priliku, nagovori svoju kćer Salomu da zaište od kralja: Daj mi krvavu glavu Ivana Krstitelja na tanjuru! Neka zauvijek zamuknu usta koja su je korila! Neka zašuti glas koji joj nije dao mira u njezinu grešnom životu!

Krvnik je doista donio na tanjuru glavu Ivana Krstitelja iz tamnice. Herodijada je mislila da je sad mirna, da je više neće progoniti gromka riječ Ivanovih ustiju. No ona je zaboravila da glas krvi jače viče nego glas ljudskoga grla. Pripovijeda evanđelje da se od tog časa Herod počeo bojati same Ivanove sjene. Glas krvi Ivanove nastavio je vikati u duši krvnika i krvnice. A taj glas krvi Ivanove viče i kroz sve vjekove. Taj glas krvi Ivanove viče i danas nama ovdje sakupljenima. Upravo onako kako je živa glava Ivanova dovikivala Herodu i Herodijadi: Ti moraš držati Božji red u ženidbi. Tako ta ista krvava glava dovikuje i nama sakupljenima u ovoj crkvi: Vi morate držati Božji red u ženidbi! To je glas krvave glave svetoga Ivana Krstitelja.

* * *

Vi morate držati Božji red u ženidbi! Da, u ženidbi postoji Božji red. Ženidba je previše ozbiljna stvar da bi je Bog predao igri ljudi i čovječjih strasti. Ženidba je za Boga bila previsoka stvar da bi je prepustio samoj volji ili tijelu ljudskome.

Ima doduše ljudi koji misle da je ženidba i ženidbeni život njihova stvar, što više njihova igračka. Oni se bune kad svećenik u ime Boga o tome govori. Što se u to ima netko pačati? To je njihova stvar koja se samo njih tiče, s kojom se oni mogu igrati po volji.

Ali nije tako. Bog je prepustio čovjeku kako će svoje polje orati, kako sijati i kako se hraniti. Za Boga to nije bila važna stvar. To je prepustio čovjekovoj volji da si uredi kako on hoće. Ali ženidba i ženidbeni posao za Boga nije bila sitnica koju bi

mogao prepustiti čovjekovoj volji. Već sama prvotna svrha zbog koje je Bog ustanovio ženidbu, a to je rađanje djece tako je nešto uzvišeno i sveto da je Bog morao uzeti ženidbu i njezine zakone u svoje ruke. Ili vam možda nije poznato da kod svakog rađanja djeteta sudjeluje sam Bog zajedno s roditeljima. Dok roditelji daju tijelo, Bog daje dušu. Rađanje je djece već tim samim najsvetiji čin koji obavlja čovjek zajedno s Bogom. A kad se još sjetimo zašto Bog želi da se rađaju djeca, ako se sjetimo da su djeca izljev Božje dobrote koja želi da se razlije pa da usreći što više ljudi, ako se sjetimo da Bog hoće rađanje djece zato da se napuni nebo pa da što više ljudi uživaju vječnu sreću i blaženstvo s njime — tad nam mora biti jasno kako je ženidba kao uredba za rađanje djece doista nešto božansko što se mora ravnati po božanskim zakonima.

Ženidba je za Boga samo nastavak njegova djela stvaranja svijeta i čovjeka. Kako znate, na početku je svijeta sam Bog zahvatio u ženidbenu stvar. Sam je Bog stvorio Adamu ženu. Sam mu je Bog i doveo ženu. Sam je Bog dao Adamu ženu. Sam je Bog blagoslovio prvu ženidbu. Sam je Bog dao prvu ženidbenu zapovijed, Božju zapovijed koja je prva napisana u Svetom pismu: Rastite i množite se i napunite zemlju!

Ni to Bogu nije bilo dosta. Bogu nije bilo dosta da je samo ustanovio ženidbu. On je htio načiniti od ženidbe nešto neizmjerno više nego je bila po naravi. Nije mu bilo dosta da ženidba bude samo ustanova rađanja. Učinio ju je djelom spasenja po kojoj će se ljudi spasavati i dolaziti u nebo. Zato dolazi na svadbu u Kanu Galilejsku da posveti ženidbu novom posvetom, da svojom svetom krvlju uzdigne ženidbu na sveti sakramenat. Kršćanski se brak više ne sklapa samo voljom mladenaca, nego krvlju Isusa Krista. Sveta Isusova krv istekla iz probodena njegova srca veže kršćanske mladence vezom božanske ljubavi, po kojoj se zemaljska bračna ljubav pretvara u početak same nebeske ljubavi. Duhom Svetim se vežu kršćanski mladenci u kršćanski brak.

A to je, evo, prvi Božji red za kršćansku ženidbu. Kršćanska ženidba ne smije biti obična ljudska ustanova. Kršćanska ženidba mora biti svetinja kao što je svetinja sveti krst po kojem postajemo djeca Božja ili kao što je svetinja sveto tijelo Isusovo koje primamo u svetoj pričesti. Isus traži da njega pozovu kršćanski mladenci na svoju svadbu. On želi iz svoga srca preliti u vaša srca svoju krv, a sa krvlju i svoju ljubav, svojega Svetoga Duha. Kršćanske se ženidbe moraju sklapati pred križem, pred probodenim Isusovim srcem.

Za ljude može vrijediti i ženidba koja nije sklopljena od Boga. Ali takva kršćanska ženidba, ženidba kojoj nije prisustvovao Isus, nije vrijedna pred Bogom. Takva kršćanska ženidba nije sklopljena po Božjem redu. Za takvu kršćansku ženidbu zato dovikuju krvava usta svetoga Ivana Krstitelja: Ti ne smiješ imati ženu, a da nije po Božjem redu!

* * *

Međutim, nije to jedini red koji je Bog dao ženidbi. To je tek temelj redu koji je Bog postavio u ženidbu. Kad je Bog stvarao prvu ženu, dovoljno je pokazao kakav red traži u ženidbi.

Ili zar ne znate kako Pismo opisuje na koji je način Bog Adamu dao ženu? Uze Bog jedno rebro od Adama i iz tog rebra načini mu družicu, pa kad dovede tu družicu k Adamu, Adam proročkim nadahnućem kliče: Ovo je kost od moje kosti i tijelo od mojega tijela. I ostavit će čovjek oca svoga i mater svoju i prilijepit će se uz ženu svoju i bit će dvoje u jednom tijelu.

To je red koji je Bog, prije svega, postavio u ženidbu. Muž i žena imaju biti ne dvoje nego jedno tijelo. Iz jednoga je čovjeka stvorena žena da budu jedno, da bude muž kao glava, a žena kao njegovo tijelo, a oboje jedno tijelo.

Da se ostvari taj Božji red u ženidbi, potrebna je prije svega ljubav. Bog je zato stvorio već naravnu ljubav, ljubav utemeljenu na samoj krvi i tijelu, koja privlači muško i žensko zajedno da ih poveže u bračno jedinstvo. Ali od kršćanskih supruga Bog želi uzvišeniju ljubav. Traži se ljubav koju razlijeva božanska ljubav, Duh Sveti. Traži se ljubav koja spaja Oca i Sina u božansko jedinstvo. Kad je Duh Sveti na Duhove došao na prvu Crkvu, kaže Pismo, bili su jednoga srca i jedne duše. Ta se ljubav traži od kršćanskih supruga. Njihova srca moraju biti puna ne samo zemaljske ljubavi nego i ljubavi Duha Svetoga.

No ni ljubav nije dosta da se ostvari Božji red jedinstva u ženidbi. Potrebna je za to i vjernost. Kao što za glavu ne postoji drugo tijelo nego njezino tijelo i kao što za tijelo ne postoji druga glava osim njegova glava, tako ni za muža ne može opstojati druga žena, osim njegove žene, niti za ženu drugi muškarac, osim njezina muža. Postoji samo jedno tijelo i jedna glava. Sve drugo bi bilo nakaza. — Ne poželi dakle žene bližnjega svoga! I tko samo požudno pogleda na drugu ženu, učinio je s njome preljub, već je s njome sagriješio! To je Božji red u ženidbi koji je Bog odredio kad je učinio od dvoje jedno tijelo.

Ali baš zato jer je Bog spojio muža i ženu u jedno tijelo, tko je taj da bi to jedinstvo mogao razdijeliti? Što je Bog sastavio, to čovjek ne može rastaviti! Tko bi mogao jednom čovjeku uzeti glavu i presaditi na drugo tijelo ili uzeti tijelo i nasaditi pod drugu glavu? Bog sam spaja muža i ženu. U kršćanskoj ženidbi spaja ih svojom krvlju i svojim Duhom. Kako biste onda mogli i pomisliti da biste mogli jedan drugoga napustiti ili još strašnije jedan poći za nekoga drugoga? Samo vas Bog po smrti može jed-

noga od drugoga rastaviti.

To je dakle Božji red koji je Bog postavio u ženidbu. To je Božji red za koji viču krvava usta svetoga Ivana Krstitelja i vama danas ovdje u crkvi: Ti ne smiješ kršiti Božji red u ženidbi!

* * *

Ali ni to još nije sav red koji je Bog stavio u ženidbu. Ta čuli ste kako je Bog blagoslivljajući prvu ženidbu odmah i izdao prvu zapovijed čovječanstvu. Sam je Bog otvorio svoja usta jer je smatrao da izričitim riječima, jasno i glasno izda ženidbenu zapovijed da čovjeka pouči o svrsi ženidbe. On je naime uskliknuo: Rastite i množite se i napunite zemlju! Rađajte djecu! Zato sam vas sjedinio u ženidbenu vezu da rađate djecu. Vaš ženidbeni život ima biti otvoren djeci. Ako budete griješili protiv djece, griješit ćete protiv ženidbe.

To je zakon Božji koji je Bog stavio u ženidbu. Tko griješi protiv tog zakona, krivac je nereda u ženidbi, ruši temelje Božjega reda u ženidbi. Za toga na poseban način dovikuju krvava usta svetog Ivana Krstitelja: Ti ne smiješ kršiti Božji red u ženidbi.

* * *

Zagledajmo se danas dobro u krvavu glavu svetog Ivana Krstitelja! Zagledajmo se dobro u zatvorena usta koja tako gromoglasno viču i dovikuju ne samo krvniku Herodu i njegovoj nezakonitoj ženi Herodijadi nego i danas nama kršćanima: Vi ne smijete kršiti Božji red u ženidbi. Pred tom krvavom glavom i pred tim okrvavljenim ustima ispitajmo se malo ne tiče li se taj krik možda i kojega od nas? Ne udara li i kojega od nas u srce ta krvava opomena i ukor? Ispitajmo se nismo li i mi možda krivci protiv Božjega reda u ženidbi!

Da li su sve ženidbene zajednice u vašoj župi sklopljene pred Bogom i pred Isusom Kristom, odnosno pred njegovim zastupnikom na zemlji u crkvi? Nema li među vama divljih brakova? Nema li kod vas brakova koji su sklopljeni samo pred ljudima, a da ih Kristova krv nije povezala ni Duh Sveti posvetio? Za te brakove prije svega dovikuju krvava usta svetoga Ivana Krstitelja: Ti ne smiješ živjeti u braku bez Božjega reda i protiv Božjega reda!

A da li u svim ženidbenim zajednicama u vašoj župi vlada ono Božje jedinstvo kojega je Bog postavio dok je želio da muž i žena budu dvoje u jednom tijelu? Postoji li u vašim brakovima prije svega prava i istinska ljubav koja veže srca i duše? Postoji li ne samo tjelesna ljubav koja privlači dotle dok ste jedni drugima slatki, nego i ona božanska ljubav koja ide s bračnim drugom i u trpljenje, koja se s njim penje i na križ? A postoji li vjernost koja ni ne vidi drugoga muža ili drugu ženu, koja i ne zna da postoji druga žena ili drugi muškarac? Postoji li iznad svega vjernost do groba koja nije spremna ni u najtežim časovima ostaviti,

niti pomisliti ostaviti svoga bračnoga druga?

Postoji li, dakle, ovo Božje bračno jedinstvo ili se možda uvukao u vaše bračne zajednice đavolski duh razdora, nevjere i rastave? Nisu li možda vaše bračne zajednice rastrovane svađama, preljubima i rastavama? Tada poslušajte glas iz krvavih ustiju svetog Ivana Krstitelja: Ti ne smiješ gaziti Božji red u ženidbi!

Da li, konačno, postoji u vašim bračnim zajednicama i onaj Božji red kojega je Bog svojom izričitom zapoviješću postavio? Postoji li u njima red rađanja djece po Božjoj volji? Imate li u svojim obiteljima djece koliko bi po Božjem redu imalo biti, a ne koliko ih je vaša sebičnost odredila? Niste li rušitelji Božjega reda u toj prevažnoj stvari obzirom na vašu ženidbu? I zato su otvorena krvava usta svetoga Ivana Krstitelja da vam dovikne najozbiljnije riječi: Ti ne smiješ rušiti Božji red u ženidbi!

* * *

No sveti Ivan nije samo vjesnik Božjeg morala i reda. On je i vjesnik i propovjednik pokore. Kad su Židovi slušali strašne riječi tog proroka kojima im je prijetio neugasivim ognjem za njihove grijehe i opačine, počeli su ga pitati: Što nam je činiti da se spasimo? Tad im je Ivan govorio: Pokoru činite i popravite se dok je vremena jer je sjekira već postavljena uza stablo. Još malo i bit ćete posječeni da budete bačeni u oganj koji gori, a da nikada ne izgori.

Te riječi upravlja sveti Ivan i nama danas sakupljenim pred njim, pred njegovom krvavom glavom: Pokoru činite i popravite se! Neka u vaš bračni život dođe Božji red! Jer kakva ženidba, takav život! Kakav život, takva smrt! A kakva smrt, takva i vječnost! Amen.

Slavonska Požega, 1957.

Sveti Vinko Paulski

SVETAC BUDUĆNOSTI

Pregled: *Ljudi ovoga svijeta ljudi su prošlosti.*
Sveti Vinko čovjek je budućnosti na svijetu:
po svojim djelima,
po svojim nasljedovateljima,
po svojoj djeci.
Iznad svega on je čovjek budućnosti drugoga svijeta.
I mi možemo biti ljudi budućnosti
po milosti posvetnoj,
po kreposti kršćanske nade,
po dobrim djelima.

Znadete li prvi čar djetinstva i mladosti?

Čar djetinstva i mladosti je budućnost. Pred djetinstvom se i mladošću otvaraju široki kao beskrajni vidici budućnosti koja ih čeka, koja iz zove, koja im se smiješi, koja im obećava. Djetinstvo i mladost samo su poljupci budućnosti. To je čar djetinstva i mladosti. Nad djetinstvom i mladošću sja zvijezda budućnosti, i ona svojim čarobnim bojama pretvara djetinstvo i mladost u neko čarobno carstvo beskonačnih mogućnosti. Budućnost je kao neki otok sreće koji život obećava djetinstvu i mladosti i s tog otoka svijetli sunce i obasjava radošću djetinstvo i mladost.

Ali život pomalo svojim valovima trga komad po komad tog otoka sreće. Život pomalo pretvara zlatnu budućnost u krutu sadašnjost da je strovali u bezdane prošlosti. To je strahovit neumoljiv hod ljudskog života. Svi se lijepi sni budućnosti raspljinjuju kao dim u našim uspomenama.

Oslobodi me, Gospodine, od uspomena! Ništa nije turobnije nego kad se život pretvori u same uspomene. Ništa nije žalobnije nego kad čovjek počne pisati memoare. To je znak da se njegov život pretvorio u prošlost. To je znak da za njegov život ne postoji više budućnost. To je crni žig ništetnosti i prolaznosti na ljudskom životu. To je znak starosti i smrti.

No tko je taj da se otme toj strašnoj nemani prolaznosti koja mu proždire život da ga pretvori u prošlost? Tko je taj da pobjegne neumoljivoj sudbini starosti kao predvorju smrti?

Među ljudima ovoga svijeta nema tog čovjeka. Ljudi ovoga svijeta neumitnom nuždom pretvaraju se u sjene koje se pomalo gube u tminama prošlosti. Prošlost je njihova sudbina. Budućnosti za njih nestaje svakim trenutkom života, dok se ne izgubi u beskrajnim daljinama prošlosti. Vlak njihova života ne juri naprijed, nego se vraća natrag prema tamnom ništavilu nepostojanja iz kojega su izišli. Ljudi se ovoga svijeta nužno pretvaraju u ljude prošlosti.

Ali gle! Postoje i drugi ljudi! Postoje i ljudi drugoga svijeta. Postoje ljudi koji nisu ljudi prošlosti nego ljudi budućnosti. Upravo danas slavimo takvog čovjeka koji nije čovjek prošlosti, nego budućnosti. Čovjek budućnosti sveti je Vinko Paulski!

Poznato vam je da baš ove godine slavimo tristogodišnjicu smrti toga sveca. Makar je prošlo tri stotine godina od njegove smrti, smrt ga nije pretvorila u ništetnu prošlost. On nije nestao, niti postao prošlost i tužna uspomena života koji je prohujao. Sveti je Vinko stvarnost današnjice. Vinko Paulski živi i danas i živjet će, možemo reći, već na zemlji do sudnjega dana.

Ima ljudi o kojima govori knjiga Crkvenica da im nema spomena. Nestalo ih je kao da nisu ni bili, kao da se nisu ni rodili, ni oni ni njihova djeca s njima. No ima milosrdnih muževa koji-

ma djela njihova milosrđa nisu nestala. Dobra im djela ostaju s porodom, njihovi su potomci sveta baština. Radi njih će vječno ostati njihova djeca, neće nestati njihova roda ni njihove slave. Dok čitamo te riječi Mudraca Staroga zavjeta, kako da ne pomislimo baš na svetog Vinka Paulskog? Sveti Vinko nije pokopan, nije postao prošlost jer djela njegova žive. Po svojim djelima on nadživljuje život. Djela su mu bila sjeme njegove budućnosti.

Sveti Pavao uspoređuje doista djela milosrđa sjetvi. Pamtite, braćo, piše on svojim Korinćanima dok ih potiče na djela milosrdnosti, koji rijetko sije, rijetko će i žeti, a koji sije obilato, obilato će i žeti. No gdje je sjetva, tamo je i budućnost. Sveti je Vinko bio najbolji sijač. Koje čudo da mu usjevi nose i bogatu žetvu? Koje čudo da je postao čovjek budućnosti?

* * *

Ali ne samo svojim vlastitim djelima. Sveti je Vinko postao čovjekom budućnosti i djelima svojih nasljedovatelja. Kako vam je poznato, taj je svetac povukao za sobom nebrojenu četu milosrdnih duša. On je svojim primjerom oduševio i neprestano oduševljava nove duše na junačke pothvate milosrdnosti. Dosta je da se sjetimo na tako zvane konferencije svetoga Vinka koje je osnovao veliki Ozanam, potaknut primjerom našega sveca. Bezbrojne je suze osušio sveti Vinko samim svojim primjerom. Bezbrojne gladne nahranio, bezbrojne gole odjenuo, bezbrojne bolesne pohodio. Kažu bogoslovi da se slava svetaca na nebu povećava ili može povećavati do sudnjega dana. A to je možda najviše shvatljivo upravo kod svetoga Vinka. On dobiva neprestano novu plaću svakim djelom milosrđa koje čine kršćani potaknuti njegovim primjerom. Sveti Vinko ima udio u tom djelu i zato i udio i u plaći za to djelo. On doista nije svršio svoje životno djelo svojom smrću. On nastavlja svoje milosrdno djelo kroz sve vjekove. On dakle nije čovjek prošlosti, nego neprestane budućnosti.

* * *

No na poseban način sveti Vinko nastavlja svoj život u svojoj vlastitoj djeci. Već je u naravi Bog dao čovjeku mogućnost da na neki način pobijedi prošlost u koju tone njegov život. Već je u naravi Bog čovjeku omogućio kao neku budućnost u njegovoj djeci. Djeca su budućnost čovjeka koji prolazi i nestaje. U djeci čovjek živi i kad umre. No to još više vrijedi u svrhunaravi.

Mladi je francuski plemić stajao pred svojim roditeljima da im saopći svoju odluku da će stupiti u svećenički stalež. Otac ga ozbiljno pogleda, pa mu reče: A da li si ti svjestan toga da si posljednji odvjetak svojega roda koji se s tobom gasi. Sin isto tako odlučno odgovori: — Oče, za naš je rod čast ako smije svršiti s jednim svećenikom. Otac je želio samo iskušati svojega sina. Zato mu od srca dade blagoslov zajedno s majkom za njegov korak.

Mladić, Eugen de Mazenos, postade doista svećenik, zatim biskup i na koncu utemeljitelj Oblata bezgrešnog Začeća. Tako je postao ocem obitelji koja je danas raširena po čitavom svijetu. Makar je njime utrnula tjelesna loza njegova plemićkog roda, duhovni mu rod nije utrnuo. On je postao ocem mnoge djece kod Boga.

Za svakoga svećenika vrijedi riječ otac. On je također otac Božje djece. No na poseban način to vrijedi za svetoga Vinka. Tisuće i tisuće priznavaju i danas tog sveca za svojega oca. U toj njegovoj djeci ne samo da živi duh svetoga njihova oca. U njima doista živi i sam sveti Vinko. Ta su djeca prava njegova budućnost na ovome svijetu.

* * *

No što ja govorim o budućnosti na ovome svijetu? Zar je on živio samo zato da ima budućnost na ovome svijetu? Za svete govori već knjiga Mudrosti Staroga zavjeta: Nada je njihova puna besmrtnosti. Što znači sva budućnost ovoga svijeta prema beskrajnoj budućnosti koju Bog pripravlja svojim svetima u vječnosti?

Nije li, naime, sveti Vinko čuo na Božjem sudu, a čut će jednom i pred čitavim svijetom: Dođi blagoslovljeni Oca mojega, i primi kraljevstvo koje ti je pripravljeno od postanka svijeta jer bio sam gladan i ti si me nahranio, bio sam žedan i ti si me napojio, bio sam gol i ti si me odjenuo, bio sam u tamnici i ti si me pohodio, bio sam bolestan i ti si me podvorio? I ući će pravednici u život vječni. Tako svršava velik izvještaj Kristov o njegovu sudu, o sudu koji je sveti Vinko već sretan doživio. On je već ušao u vječni život. Vječnost, sretna vječnost dio je njegove plaće.

Budućnost svetoga Vinka nije dakle samo prolazno vrijeme ovoga svijeta. Njegova je budućnost neprolazna i beskrajna vječnost. Za tu je budućnost sveti Vinko živio. Za tu se budućnost sveti Vinko žrtvovao. Nadom u tu budućnost sveti je Vinko prešao u kraljevstvo koje nema vremena. On je postao u pravom smislu čovjek budućnosti.

* * *

No dok slavimo tog sveca, sveca budućnosti, neće li doći i nama volja da i mi ne budemo ljudi prošlosti, nego ljudi budućnosti? Sveti Vinko želi i nas oteti da nas ne proguta prošlost. On nam ulijeva u srca želju da osvojimo budućnost. Ili možda ne znamo uvjete naše budućnosti? Ne znate li sjeme koje rađa budućnošću?

Prvo sjeme svoje budućnosti primili smo na svetom krstu. To se sjeme naziva milošću posvetnom. Milost posvetnu naziva sveti Ivan Božjim sjemenom. Ona je sjeme božanskog života u nama. Po njoj postajemo dionici božanske naravi, a zato i dionici božanske vječnosti. Po milosti posjedujemo samoga Boga, a zato i njegovu vječnost. Ona će se kao sjeme razviti u prekrasan cvijet vječnoga života. Tko dakle posjeduje milost, posjeduje budućnost. Po milosti sva naša dobra djela dobivaju svoju vrijednost za vječnost. Milost im daje žig budućnosti. U milosti je osiguranje sretne vječnosti, vječne budućnosti.

Koliko je dakle važno da uvijek i svagda živimo u Božjoj milosti! Koliko je važno da nosimo u svojoj duši to svjetlo koje nam svijetli u vječnost! Koliko je važno da, napose po svetoj pričesti, umnažamo Božju milost u svojoj duši! Svakom se svetom pričešću sve dublje ukorijenjujemo u Bogu i zato u njegovoj vječnosti! Svaka je sveta pričest novo i jače osiguranje vječnoga života. Tko jede tijelo moje, ima život vječni. Tko jede ovaj kruh, živjet će uvijek! Euharistija nas pretvara u ljude budućnosti.

* * *

Ali s milošću posvetnom dolazi u našu dušu i drugo sjeme budućnosti. To je kršćanska krepost ufanja ili nade.

Ufanje se slika u slici sidra. Ufanje je sidro kojim se čovjek usred valova ovoga svijeta učvršćuje u stalnoj i čvrstoj vječnosti. Ufanjem čovjek diže svoje srce od prolaznih stvorenja do vječnoga neba. Ufanjem čovjek omalovažuje zemlju, a ljubi i teži za nebom. Ufanje je zato kao neka krila kojim se golubica naše duše diže nad prolazni svijet da sagradi gnijezdo na nebu. Nema zato ništa što bi kršćanskom životu udarilo toliko žig budućnosti kao što je to kršćansko ufanje.

Ljudi ovoga svijeta privezani su uz ovaj svijet. Baš zato i propadaju i nestaju s ovim prolaznim svijetom. Oni su zato slični poznatim američkim istraživačima koji su bili sagradili svoju naučnu stanicu na santi leda. No ta se santa leda sve više pomicala prema jugu. A time se sve više topila. Da ih nisu uspjeli spasiti, što bi bilo od njih? Čovjek koji svoju misao i svoje srce potpuno priveže na ovaj svijet, nužno propada sa svijetom. A čovjek koji nadom baci svoje sidro u vječnu domovinu, mirno promatra kako se svijet pod njegovim nogama sve više topi. Nada ne postiđuje. Nada ne vara — kliče sveti Pavao. Naša je nada na čvrstim obalama samoga vječnoga Boga.

Shvaćamo li onda koliko je važno da u svom srcu razvijemo tu veliku krepost kršćanskog života? Shvaćamo li koliko je važno da živimo životom kršćanskog ufanja ako želimo biti ljudi budućnosti? Otrgnimo srce od ovoga svijeta i od njegovih prolaznih radosti, a privežimo ga uz neprolazna dobra vječnoga neba! Nadom živimo u nebu! Nadom se prenesimo u vječnost!

* * *

Ali i osigurajmo svoju nadu, i to ne samo svojim pouzdanjem u Boga nego i svojim dobrim djelima. Kršćanska je nada kršćanska sjetva. Bog nam je dao dane našega života. Bog nam je dao dobra

našega života. Ljudi ovoga svijeta misle da im je život dan da ga istroše, iživе. Misle da im je život dan da ga se naužiju. No baš zato za njih nema budućnosti. Baš zato oni tonu u prošlost bez nade. Ili što će se dogoditi ako seljak sve svoje žito odveze u mlin, dade samljeti i potrošiti za hranu? On će svoje žito izjesti i tada je svršeno.

Ako seljak želi od svog žita imati budućnost, mora ga baciti u zemlju. Mora ga žrtvovati da na neki način istrune u zemlji. No tada će jedno zrno donijeti stostruki plod. Tako je i s našim životom. Naužiti se života znači upropastiti život. Budućnost nije u životu, nego u žrtvi našega života. Zrno treba pasti u zemlju i istrunuti, onda donosi obilat plod. U sjetvi je budućnost.

Neka dakle ljudi ovoga svijeta, neka žene ovoga svijeta iživljuju svoj život! To je njihova propast. Mi ćemo radije poput svetoga Vinka svoje sjeme baciti u zemlju. Žrtvovati ćemo svoj život. To će biti sjetva naše budućnosti.

A da budemo doista ljudi budućnosti, nikada ne gledajmo samo u prošlost, ne gledajmo što smo dosad učinili. Ne gledajmo što smo dosada za nebo zaslužili. Pred nama neka bude samo budućnost! Gledajmo i pitajmo što još moramo učiniti. — Što je za mnom zaboravljam, a za onim što je preda mnom posežem — kako je to lijepo izrekao sveti Pavao.

To je put nasljedovanja svetoga Vinka Paulskoga, čovjeka budućnosti. To je i naš put prema budućnosti i na zemlji i u vječnosti. Amen.

Slavonska Požega, 1960.

Sveti Mihael

ORUŽJE PROTIV ĐAVLA

Pregled: Sveti Mihael je božji ratnik koji se bori sa sotonom
oružjem poniznosti,
Božjih misli,
križa.
I pred nama stoji borba sa sotonom
istim oružjem.

Nasta rat na nebu. Mihael i anđeli njegovi ratovali su sa zmajem. Zmaj ratova i anđeli njegovi. I ne nadvladaše.

Tako nam pripovijeda knjiga Otkrivenja svetoga Ivana apostola. Na početku svijeta bio je na nebu rat. Taj su rat vodili anđeli. Mihael zajedno sa svojim anđelima poveo je rat protiv Lucifera i njegovih anđela. Lucifer je izgubio rat. Mihael je iznio pobjedu.

A ako pogledate sliku svetog Mihaela na našem oltaru, i ona nam prikazuje svetog Mihaela kao vojnika, borca, ratnika koji se sprema da povede najodlučniju bitku i ratni okršaj protiv Božjih neprijatelja. A vi znate da nije nebeski rat bio posljednji rat svetoga Mihaela. Od početka svijeta kad je on poveo rat protiv Lucifera na nebu, on ne prestaje biti na bojnom polju i voditi ratove s Luciferom i njegovim anđelima. Luciferu je naime Bog dopustio da nastavi rat na zemlji. Tu on sipa svoje ratne strijele protiv čovjeka koji je Božja slika. Ali zato i sveti Mihael na zemlji nastavlja da brani čovjeka protiv sotone. Dok ne svlada i posljednjeg predstavnika sotone, a to je Antikrist na koncu svijeta, Mihael ne poznaje mira ni primirja. On ostaje ratnik na bojnom polju. On ratuje Božji rat na zemlji.

* * *

No dok slušamo o svetom Mihaelu kao vojniku i ratniku, dok slušamo o njegovim borbama i ratovima, neće li nam samo po sebi doći na usta pitanje: Ta kakav rat može biti među anđelima? S kakvim se oružjem oni mogu biti među sobom? Neće se valjda oni tući ni mačevima ni puškama ni raketama! Ta oni su duhovi! Kakvo, dakle, oružje mogu duhovi upotrebiti jedni protiv drugih?

I duhovi imaju oružje kojim da ratuju jedni protiv drugih. I duhovi imaju oružje kojim svladavaju jedni druge. Samo ime svetog Mihaela otkriva nam prvo oružje s kojim se bori sveti Mihael s odmetnim anđelima. Kako vam je poznato, Mihael znači: Tko je kao Bog. To je bio bojni poklik s kojim je sveti Mihael pošao na buntovničke anđele koji su se digli protiv Boga. Ali u tom imenu skriva se i oružje koje je smrvilo silu sotone i bacilo ga s neba. A to je oružje poniznost.

Sveti je Mihael svojom poniznom dušom uvidio veličinu i silu Božju. U poniznosti on je pao kao u prah i ništavilo pred Božjim veličanstvom. Svojom poniznošću priznaje da je ništa pred Bogom koji je sve. Kao što će kasnije naš sveti otac Franjo pred Bogom klicati u dubini svoje poniznosti: Gospodine, tko si ti, a tko sam ja, tako je sveti Mihael već na početku svijeta pred cijelim anđeoskim zborom uskliknuo slične riječi: Tko je kao Bog?

Baš ova poniznost svetog Mihaela bila je oružje koje je uništilo sotonu. Sva snaga sotonina kojom je on nastupio protiv Boga bila je u njegovoj oholosti. Popet ću se na Božje prijestolje i bit ću jednak Svevišnjemu! Ta je lažna misao obuzela dušu Luciferovu. Ta ga je misao bacila u nasrtaj protiv Boga. Ta je misao oduševila i njegove pristaše da se pridruže buni protiv Boga. Oni su svi zajedno svojom ohološću zajurišali na Boga.

Nije trebalo drugo ne razbiti ovaj mjehur od sapunice. Trebalo je razbiti lažnu utvaru kojom je oholost napunila dušu oholih

anđela. Ponizan pogled u svoju stvarnost, u ništavilo svoga bića i veličinu nedostiživog Bitka bio je dostatan da laž poklekne pred istinom. Pred snagom istine koja je probila kroz ponizan usklik svetog Mihaela: Tko je kao Bog, Lucifer se sa svojim anđelima osjećao nemoćan. On je morao pobjeći s bojnog polja i sakriti se u paklu.

Kao što je na početku svijeta bila poniznost prvo oružje svetog Mihaela, ista poniznost ostaje i dalje oružje svetog Mihaela protiv sotone. To nam pokazuje Sveto pismo s ono malo riječi koje poklanja svetom Mihaelu. Tako čitamo u poslanici svetog Jude Tadeja kako se sveti Mihael borio s đavlom za Mojsijevo tijelo. Kod toga kaže sveti Juda kako se Mihael u svojoj poniznosti nije usudio izreći pogrdna suda ni nad samim đavlom. On je još u đavlu poštivao Božju sliku koja mu je ostala po naravi. Mihael je samo rekao: Gospodin neka ti zapovijedi i neka te kazni! Sveti Mihael u svojoj poniznosti prepušta svu odluku Božjem veličanstvu.

Tako je ratovao i tako ratuje sveti Mihael sa sotonom. Oružjem poniznosti vodi on svoje ratove.

* * *

Ali on je imao i ima i drugo oružje za svoju borbu. Baš u odlomku svetoga Jude o borbi svetog Mihaela s Luciferom za Mojsijevo tijelo očituje se pravi način borbe između anđela i oružje kojim se oni bore. Sveti Juda, naime, kaže: Mihael arkanđeo prepirući se s đavlom borio se za Mojsijevo tijelo.

Među duhovima može postojati samo duhovna borba i duhovno oružje da se njime bore. Tu duhovnu borbu sveti Juda naziva prepirkom. To je, naime, borba misli. Uz duhovne osjećaje, kao što je oholost sotona može biti jak i svojim mislima. Sjetimo se kako je na samoga Krista navalio izrekama Svetoga pisma, a Krist kao najizvrsniji učitelj u borbi protiv sotone odbija sve navale sotonine opet izrekama Svetoga pisma. Kao što u zemaljskom boju lete strelice i tanad, tako u duhovnom boju lete misli. Tko, dakle, ima jače misli, taj izlazi pobjednikom u tom boju.

Sotona kao oholi duh ništa teže ne podnosi, nego kad mu netko može biti ravan ili čak nadmoćan u mislima. On je na svoj um posebno ponosan. Radi svog uma i svojim umnim sposobnosti on se bio i uzoholio i toliko uznesao da je htio biti ravan Bogu. Milost je izgubio i svetost i dobrotu kojima je sjao na nebu. No um mu je ostao i poslije pada. Taj mu um pruža smicalice kojima hvata duše. Za zmiju se kaže u Svetom pismu da je bila najlukavija među životinjama. Baš zato je i sotona odabrao zmiju kao svoje oružje u raju zemaljskom. Za sotonu je zato nepodnosivo kad mu je netko ravan u umu da mu prozre sve njegove smicalice i lukavstva te njegovu laž nadvlada svojom istinom. Tad on

bježi kao što zmija bježi kad je zapažena.

* * *

No sveti Mihael ima još i treće, možda najodlučnije, oružje kojim se bori i pobjeđuje sotonu. Obično se sveti Mihael slika kako s kopljem probada zmaja. No ako malo bolje pogledate to koplje, ono redovno nosi na vrhuncu križ. Time je prikazano oružje kojim sveti Mihael zadaje konačan udarac paklenoj zmiji.

Nema sumnje da će zadnji udarac koji će sveti Mihael zadati utjelovljenom sotoni, a to je Antikrist, na koncu svijeta biti udarac svetoga križa. Baš onda kad se bude na nebu pokazao znak svetoga križa kao znak Sina čovječjega, tad će sveti Mihael kao posljednji čin djela spasenja ubiti Antikrista. Boj svetog Mihaela i Antikrista svršit će se oružjem križa. Silom svetoga križa bit će srušena posljednja vlast sotonina na zemlji.

Ali već i na početku svijeta kad je započela prva borba između Mihaela i Lucifera, ta se borba vodila prema mišljenju velikih bogoslova u znaku križa. Silom svetog križa izvojevao je sveti Mihael i tu svoju prvu pobjedu. Ne govori bez razloga sveti Pavao u svojoj poslanici Kološanima da je Krist pomirio sve sa Bogom što je na zemlji i na nebesima. I anđeli su na nebesima silom svete krvi, a to znači silom svetoga križa, pobijedili i ostali vjerni Bogu te osvojili svoje nebo. A to je opisano i u proročkim riječima u knjizi Otkrivenja kad se opisuje prva borba Mihaela sa sotonom. I tamo je opisana pobjeda kao plod krvi Isusove. — Oni ga pobijediše krvlju Janjeta, i riječju svjedočanstva svojega. Makar te riječi više zvuče za svete mučenike. Ali one su zadnja riječ i zbačenju zmaja s neba, a to su djelo izveli anđeli.

Križ je, dakle, najodlučnije oružje svetoga Mihaela u ratu sa sotonom. To oružje nosi u sebi i sva druga oružja. Ono u sebi nosi i najveću poniznost, poniznost samoga Sina Božjega. A ono je i najoštriji nož koji presjeca sva sotonina lukavstva. Konačno, u križu je sila samoga Boga koji je visio na križu. Tako je križ najsigurnije oružje protiv oholog i lukavog neprijatelja iz pakla.

* * *

To je, evo, oružje svetog Mihaela. Tim je oružjem sveti Mihael pobijedio. Ali zato on danas i nama stavlja u ruke isto oružje da i mi pobijedimo. Jer i nama se boriti s istim neprijateljem s kojim se borio sveti Mihael. I nama predstoji borba sa sotonom.

Doduše, sotona se danas ne pokazuje javno pred svijetom. On ne opsjeda danas tolike ljude kao što ih je nekada opsjedao. Danas mu to i nije više ni potrebno. On je već toliko osvojio svijet da mu nije potrebno previše pokazivati rogove. Ipak gdje je danas pravi kršćanin koji ne bi osjetio strahovit pritisak sotone kojim pritište ljudske duše? Njegove opsjenske zamame, njegove lukave smicalice, njegov strah i prijetnje već su ispunile čitav svijet. Čov-

jek više ne može udahnuti zrak, a da ne osjeti pakleni smrad.

Borba protiv sotone, to je i naša sudbina. To je sudbina našega doba možda još više nego onih vremena kad se sotona otvoreno pokazivao na svijetu. A u toj borbi nema boljeg ni sigurnijeg oružja nego onog kojim je vojevao i pobjeđivao vojskovođa Božje vojske, sveti Mihael arkanđeo. I za nas je najizvrsnije oružje protiv sotone: poniznost, Božje misli i sveti Isusov križ.

* * *

Ne znate li što je bio razlog padu prve žene? — Bit ćete kao Bog! Tom je mišlju sotona poput vjetra zavrtio u Evinoj glavi i tada je postala njegova igračka. Ohološću je upropastio sotona Evu i čitav njezin rod.

A čime sotona i danas najviše osvaja ljudske duše nego ohološću? Oholice su prvi plijen paklenoga duha. Oni su prije njegovi nego na njih i navali. S njima se samo poigrava. Kad vjetar dune, kamen ostaje na svom mjestu, a list će poletjeti u visine i s njime će se vjetar poigravati. Tako je i s ljudskim dušama. Ponizne će duše odoljeti sotoni. A koje sotona može uzdići svojim naduvanjem bit će i njegove žrtve.

Čime na primjer odvodi duše u nevjeru nego time da ih uzdigne te si utvaraju da su oni prepametni za vjeru? A čime odvodi druge da zatajuju svoju vjeru nego opet željom da budu na prvim mjestima? Čime odvodi najviše naših muževa da vječno žive u najtežem grijehu, grijehu psovke protiv samoga Boga nego ohološću kojom se čovjek usudi dignuti protiv samoga Boga? Kad bismo proslijedili tim putem, spoznali bismo da je oholost doista prvo oružje kojim sotona pobijeđuje na svijetu. Ne treba ništa drugo, nego đavlu uzeti iz ruke to oružje i on je izgubio svu moć nad ljudima.

* * *

A što da kažemo za oružje Božjih misli? Nije li sotona Evu naveo na grijeh baš time što joj je oteo vjeru, a s vjerom Božju misao iz glave? — Nije istina što vam je Bog rekao da ćete umrijeti ako budete jeli s drveta znanja. Nemoj ti Bogu vjerovati! Tako je šapnula paklena zmija u uho Evi. I Eva je povjerovala zmiji, a prestala vjerovati Bogu. No time je izgubila oslonac da se odupre sotoni. Ona je pala pobijeđena.

A to je sudbina svakoga čovjeka na zemlji, tko izgubi Božje misli. Tko nema Božje misli u pameti, taj je pred sotonom izgubljen. Danas pitaju mnogi roditelji: Zašto đavao tako lako pridobije našu djecu i zarobljuje? Zašto? Možda bi oni sami znali dati odgovor. Da li su oni napunili pameti svoje djece Božjim mislima? Da li su se pobrinuli za njihov vjerski odgoj, za vjersku pouku svoje djece? S praznim glavama đavao lako obračuna. Bez temeljite vjerske pouke čovjek je u borbi sa sotonom izgubljen. Vjera je naša pobjeda. Vjersko znanje daje čovjeku u ruke oružje Božjih misli protiv koji je sotona nemoćan. Vjerske neznalice nasjedaju prvom đavlu kojega sretnu. A vjersko izobražen kršćanin pobijedit će ih ako dođe na njega legija.

* * *

O oružju križa nije potrebno ni govoriti. Križ je Kristov u svim svojim oblicima bio i ostaje najstrašnije oružje protiv sotone. Različiti su, naime, oblici u kojima kršćanin nalazi sveti križ kao svoje oružje protiv đavla. To je prije svega znak svetoga križa ili križanje. To je znak svetoga križa u slici drveta križa koji kršćani drže ili u svojim kućama ili nose na svojim prsima. Ali to je još više stvarni sveti križ u obliku križne žrtve, svete mise i ploda te žrtve križa, svete pričesti. Tko bi uopće nabrojio sve oblike oružja križa koji stoje kršćaninu na raspoloženju u boju protiv sotone! Ali jedan oblik svetog križa ipak ostaje gotovo kao prvotno oružje protiv sotone, a to je sveti križ prenesen u život. Tko na sebe uzme Kristov križ sa spremnošću na trpljenje i žrtve, taj nosi u svojim rukama nepobjedivo oružje protiv đavla. Tko je spreman Bogu za ljubav trpljeti, toga čitav pakao ne može pobijediti.

Ili zašto je konačno pala Eva u raju? Pogledala je voće u sredini vrta i vidjela da je zamamno i slatko. Ona se htjela naužiti. Nije mogla izdržati u odricanju i žrtvi. Tako je ona pala pred sotonom i poklonila mu se.

A što je drugo glavni razlog zašto današnji mladež posrće pred navalama sotone, nego želja za uživanjem, želja za slastima ovoga svijeta? Današnja se mladež ne zna ničega odreći. Današnja mladež ne zna što je žrtva. Ona ne zna za Isusov križ, nego samo za sotoninu jabuku. To je njezina propast.

Biti kršćanin znači slijediti Krista ne samo u nebo nego i na Kalvariju. Biti kršćanin znači biti s Kristom razapet na križu. To je Kristova borba. Ali to je i Kristova pobjeda. To je pobjeda križa.

* * *

Danas smo se sastali da proslavimo svetoga Mihaela arkanđela. Naše je slavlje slavlje prvoborca protiv sotone. Pođimo sa svetim Mihaelom u borbu protiv sotone! Pođimo, ali s njegovim oružjem! U srce poniznost! U pamet Božje misli! A u život sveti Isusov križ! Tada je pobjeda naša. Tada je naše mjesto uz svetog Mihaela na nebu. Amen.

Trsat, 1957.

Anđeli Čuvari

VEZA S BOGOM

Pregledi: Anđeli su veza neba sa zemljom
već po naravnom svom biću,
po svojoj djelatnosti,
a napose kao anđeli čuvari.
Anđeli su i veza zemlje s nebom
noseći molitve ljudi k Bogu,
kao vodiči u nebo,
kao pomoćnici u nebo.
Veze su potrebne u miru, a još više u ratu.

Tko od vas još nije čuo za Jakobove ljestve? Pripovijeda Sveto pismo o bijegu patrijarha Jakoba pred njegovim bratom Ezavom. Bježao je k svojemu ujaku Labanu u Mezopotamiju. Na tom putu dođe do jednog mjesta gdje ga zatekne noć. Uzme kamen pod glavu, pa leže da spava. I tu usni ovaj san: Ljestve su stajale na zemlji, a svojim su vrhom dopirale sve do neba. Po tim su ljestvama anđeli Božji silazili i uzlazili. Gore je, međutim, stajao sam Bog. To su znamenite Jakobove ljestve, ljestve po kojima silaze i uzlaze anđeli, uzlaze sa zemlje k Bogu na nebo i opet silaze od Boga s neba na zemlju.

To je bilo samo viđenje i san patrijarha Jakoba. Ali taj san predstavlja jednu veliku istinu naše svete vjere. Taj nam san dočarava istinu da je Bog postavio otajstvenu vezu između neba i zemlje, između sebe i ljudi. Ta su veza Božji anđeli.

* * *

Već po svojoj naravi kao da su anđeli neka prirodna veza između Boga i ljudi. Nepremostiv je jaz koji dijeli Boga i svako stvorenje. Svako stvorenje suprotstavljeno Bogu prava je ništica prema neizmjernom bitku. Svi su narodi kao ništa pred njim. On ih drži za ništa i ništave — piše Izaija prorok. Pa ipak kao da postoje neke stepenice po kojima je Bog dizao kod svoga stvaranja svoje stvorove sve bliže prema svojemu biću. Bliže je Bogu živa biljka nego mrtva materija. Bliže životinja nego živa biljka. Daleko bliže čovjek koji je stvoren na sliku i priliku Božju nego sva ostala priroda, bilo mrtva bilo živa, u kojoj se nalaze samo tragovi Božji. Ali ipak kao da još zijeva strahovit ponor koji dijeli čovjeka do Boga. Baš zato je Bog do vrhunca svoje moći kao pokušao ispuniti i taj ponor da još više približi stvorenja do visina svojega bitka. U tu je svrhu stvorio anđele. Anđeli su sve savršenije slike i prilike Božje. Zato su anđeli postali kao daljnje stepenice između čovjeka i Boga već po svojoj naravi. Anđeli su po samoj svojoj naravi kao ljestve između neba i zemlje, između Boga i čovjeka.

* * *

Ali Bogu nije bilo dosta da anđeli budu samo po svojemu biću naravne ljestve između njega i čovjeka. On je dodijelio anđelima

da i po svojoj djelatnosti budu prave ljestve između neba i zemlje, između Boga i ljudi. Djelatnost je, naime, odraz naravi. Pa kao što su anđeli po svojoj naravi veza između neba i zemlje, između Boga i čovjeka, tako su postali i po svojoj djelatnosti.

Pripovijeda Sveto pismo da je Bog stvorivši čovjeka na svoju sliku i priliku stavio tog čovjeka u raj zemaljski. Ali ga nije stvorio da bude besposlen u tom vrtu. Kaže Pismo: Stavi Bog čovjeka u vrt da ga čuva i obrađuje. Po slici Božjoj koju je nosio u svojoj naravi čovjek je postao spremište, rezervoar sila koje su se željele razviti. Bog je dakle htio da čovjek te sile stavi u pokret.

Upravo su tako i anđeli najsavršenije Božje slike. U njih je stavio Bog najsavršeniji odraz svoje božanske mudrosti, moći i ljubavi, Time je njihovu narav napunio gotovo beskrajnim silama. Zar da ih onda ostavi besposlenima? Nije li i njima morao dati vrt koji će čuvati i obrađivati? A taj je vrt upravo bio rod ljudski na zemlji. Što je bio raj zemaljski za ljude, to je raj ili vrt ljudskih duša za anđele: mjesto izdovoljavanja njihove djelatnosti. Kao što je čovjek mogao pokazati sliku Božju obrađujući zemlju, tako i Božji anđeli pokazuju svoje uzvišene od Boga dane i bogolike sposobnosti: mudrosti, moći i ljubavi obrađujući ljudske duše.

* * *

Tom anđeoskom djelatnošću kojom anđeli djeluju na ljude kao slike Božje, Bog se toliko približuje ljudima da se često ne može pravo ni razlikovati anđela od samoga Boga. To se prečesto vidi iz povijesti Staroga zavjeta.

Vidi se to na primjer kod anđela koji se ukazuje Agari u pustinji da joj pomogne. Govori se o anđelu, a ona ga naziva Bogom. Slično u knjizi Sudaca. Anđeo se ukazuje u Galgali Izraelcima pa im govori: Ja sam vas izveo iz Egipta. Obećao sam: Neću prekinuti svoga zavjeta s vama do vijeka. Anđeo dakle govori kao da govori sam Bog. A i sam Bog dok daje Izraelcima anđela da ih vodi na putu u Obećanu zemlju govori: Evo ja šaljem anđela svoga pred tobom. Pazi na njega i slušaj ga jer je moje ime u njemu! No ime Božje u smislu Svetoga pisma znači bit Božju. Anđeo je dakle u pravom smislu predstavljao Boga.

Pa i u Novom zavjetu to divno izriče sveti Stjepan u svom govoru pred Židovima. U tom govoru poistovjetuje Božje viđenje koje je imao Mojsije na gori Sinaju s viđenjem anđela.

No i općenito govoreći anđeli za ljude predstavljaju samo dio Božje providnosti, Božjeg djelovanja na svijet. Kao što čovjek neće reći Hvala ruci koja mu pruža dar, nego onome kojemu pripada ruka, tako isto kad osjetimo anđeosko djelovanje, osjećamo u tom djelovanju samo Božju ruku kojom zapravo on Bog sam djeluje na svijet. Po anđelima čovjek osjeća prisutnost Božju.

Nije zato čudo da se Sin Božji dolazeći na svijet htio po anđelima približiti ljudima. Anđele šalje kao glasnike svoga utjelovljenja, rađanja i uskrsnuća. To su tri najviša stupnja približenja Boga k čovjeku, a svugdje tu uzima anđela kao nekog posrednika koji će Bogu pomoći ostvariti ne samo izvanjsko nego i duševno približavanje k čovjeku kojemu dolazi. Anđeo pripravlja Marijinu dušu da primi Boga. Pripravlja duše pastira da prime Spasitelja. Pripravlja žene, a po njima apostole da prime Uskrsnuloga.

No na poseban nam način približuje Boga vjera i nauka o anđelima čuvarima. U svom anđelu Čuvaru kao da pipamo Boga. U njemu doživljujemo neprestanu Božju prisutnost, a još više Božju dobrotu koja se s majčinskom ljubavi brine za nas.

Što znači vjera u anđele Čuvare, možda se najljepše pokazalo u životu znamenitog njemačkog pjesnika Klemensa Brentano. Bio je, doduše, sin katoličkih roditelja. Ali su bili u duhu svoga vremena posvema otuđeni vjeri. U njihovoj se kući nije nikada ni govorilo o vjeri, a kamo li da bi se vjera izvršavala. No ipak je nešto religiozno ostalo u toj kući. Majka našeg pjesnika svaki bi puta kad je išla u kazalište ili u društvo, došla u sobicu svoga djeteta, pa bi s njime prije nego ga je stavila u krevet izmolila jedan molitveni stih anđelu Čuvaru. To joj je valjda ostalo od njezine majke. I to je bilo jedino religiozno što je mali Klemens čuo i vidio u svojoj roditeljskoj kući.

Nije čudo kraj takva odgoja da je u svojoj mladenačkoj dobi otišao na sve stranputice nevjernog i nećudorednog života. Pa ipak kao za čudo, onaj molitveni stih anđelu Čuvaru sačuvao je u svojoj pameti u trajnoj uspomeni. Baš taj je stih bio uzrokom da nikada nije posvema prekinuo s Bogom i da je u njemu ostalo uvijek neko poštovanje prema religiji. A kad se kasnije obratio i postao vjernim sinom katoličke Crkve, uvijek se sa zahvalnošću sjećao svoje majke baš zato što ga je naučila tu malenu molitvicu anđelu Čuvaru. Ta je molitvica načinila, govorio je on sam, da njegovo djetinjsko srce nije ostalo bez svake religioznosti. Ona je stavila klicu njegova povratka k Bogu.

Vjera u anđela Čuvara nekako posebno djeluje baš na dječje srce da osjeti da mu je Bog blizu i da se za njega brine. Po anđelu Čuvaru Bog postaje djetetu bliska stvarnost njegova svagdanjega života. Vjerom u anđela Čuvara najlakše ćemo probuditi u duši djeteta doživljaj Boga i s tim duboku religioznost. Tako po anđelima dolazi Bog k djetetu.

* * *

Razumijemo dakle kako anđeli predstavljaju vezu neba sa zemljom, ljestve koje Boga približuju i povezuju s čovjekom. Ali anđeli predstavljaju i vezu zemlje s nebom. Oni su i ljestve koje približuju i vežu čovjeka s Bogom.

Zli anđeli ni za čim toliko ne žude kao da otrgnu čovjeka od Boga, da ga udalje od Boga, pa da jednom čuje strašne riječi koje su i sami čuli: Odlazi od mene, prokleti! Strahovit vrtlog zloće koji njih same vuče u paklene dubine kao da želi zahvatiti i povući sa sobom i cijelo čovječanstvo.

Ali kao što je zlim anđelima želja da čovjeka udalje od Boga, tako je dobrim anđelima neodoljiva želja da čovjeka povuku i privuku k Bogu i približe ga k njemu. Ta oni su sami naravnom i svrhunaravnom silom teže uvučeni u Boga. Njihov duh, cijelo njihovo biće leti svim zamahom ljubavi i Duha Svetoga k Bogu. Taj zamah mora zahvatiti sve i svojom snagom ponijeti zajedno s njima prema Bogu. Zato čitavo djelovanje anđela ide za tim da čovjeka ponesu prema Bogu, da ga približe Bogu.

Samo Sveto pismo govori o tome kako anđeli nose molitve ljudi pred prijestolje Božje. Već knjiga Tobijina o tome govori. A najljepše to prikazuje sveti Ivan u svom Otkrivenju. On gleda kako nebesko Janje uzima knjigu, a četiri bića padoše pred njim zajedno s dvadeset četiri Starca od kojih je svaki držao zlatne čaše pune kada ili tamjana, a to su molitve svetih. A kasnije vidje jednog anđela koji je držao zlatnu kadionicu. I kaže prorok: Bijaše mu dano mnogo tamjana da ga prinese zajedno s molitvom svetih. I dim od tamjana zajedno s molitvom svetih uziđe iz ruke anđelove k Bogu.

Anđeli dakle žele ponijeti molitve ljudi pred Boga kao da žele da što prije dolete do njegova prijestolja i da dadu svoju anđeosku preporuku tim molitvama pred Bogom. Po molitvama žele uzdignuti i molitelje k Bogu.

Baš zato i toliko odgovara anđelima služba anđela Čuvara koju im Bog povjerava kod ljudskih duša. Što je, naime, ta služba nego služba vodiča, koji čovjeka vodi k Bogu? Čitava ta služba ide za tim da čovjeka koji je nastupio svoj put prema vječnoj domovini, prema nebu i Bogu, povede sigurnim putom prema njegovu cilju. U toj službi zato Crkva vidi sliku službe koju je Bog povjerio anđelu za Izraelce na putu u Obećanu zemlju. Tada je rekao Izraelcima: Evo ja šaljem anđela svojega pred tobom da te čuva na putu i da te odvede u mjesto koje sam odredio za tebe.

Ali anđeo je Čuvar još i više. On nije samo vođa. On je i izravni pomoćnik. On svojim nadčovječjim snagama pomaže čovjekovu slabost na tom putu prema nebu i Bogu. Jedan duhovnik pripovjeda ovaj slučaj. U bolnici u Celovcu (Klagenfurtu) upoznao sam pobožnu ženu. Ona je rado išla kroz čitav život u crkvu. Ali kad je bila zapriječena te je morala jedan dan propustiti svetu misu, molila je svog anđela Čuvara posebnu molitvu u kojoj je od njega tražila da mjesto nje bude kod mise. Takvog jednog dana dođe k njoj susjeda poslije mise i začuđeno joj kaže: Mis-

lila sam da vi nećete moći danas k svetoj misi. A gle vidjela sam vas kako klečite na svojem običajnom mjestu. Sad je pobožna žena bila potpuno uvjerena da je to bio njezin anđeo Čuvar da je zamijeni u crkvi.

To je samo jedna slika što anđeli čine za našu slabost i nemoć na putu u nebo. Kad su slabe naše pameti da misle što vrijedno za nebo, anđeli će misliti umjesto nas, pa nam nadahnuti koju svetu misao u pamet. Kad naše srce klone i smalakše od straha i bojazni, anđeli će kapnuti koju kap svoga anđeoskog oduševljenja i poleta pa će naše srce zamahnuti novom snagom krilima prema nebu. Kad naše srce ohladni i izgubi žar koji ga je nosio prema nebu, anđeli će nas uzeti kao majka maleno dijete i priviti na srce da nas ogriju. Njihova će ljubav kojom ljube Boga uspaliti ponovno žar i našega srca, da s njima zajedno ljubimo Boga. Konačno već sama pomisao da nismo sami na putu k Bogu daje nam pouzdanje i oduševljenje. Put prevaljen u društvu uvijek je kraći put. S anđelovim društvom zato smo i mi bliži Bogu. Kao da nas on sam na svojim krilima nosi k Bogu.

* * *

Na taj način anđeli izvršuju spojnu službu, službu veze između neba i zemlje i zemlje i neba, između Boga i čovjeka i čovjeka i Boga. Oni su prave ljestve od zemlje do neba i od neba do zemlje.

Znadete li, međutim, što znači veza? Što samo znači veza na zemlji! Što sve čovjek nije učinio da uspostavi veze s ljudima! Veza znači napredak, uspon i blagostanje svijeta. Sva kultura i napredak stoje na vezama. A što istom znače veze za vrijeme rata! Veza! To je upravo čarobna riječ za vrijeme rata. Izgubiti vezu znači često biti izgubljen, ili na rubu propasti. Držati vezu znači nadu i u najizgubljenijim položajima.

Toliko značenje imaju veze na zemlji, veze čovjeka s čovjekom. Koliko onda značenje imaju veze koje vežu nebo sa zemljom i zemlju s nebom! I to ne samo u vrijeme mira, nego i u vrijeme rata u koji je čovjek bačen na ovoj zemlji. Mi se nalazimo doista u ratu u kojem se odlučuje naša vječnost. A tu vječnost odlučuju upravo naše veze s nebom i Bogom. Da li onda shvaćate što za nas znače anđeli? Da li shvaćate što za nas znače veze s nebom i Bogom?

Štovanje anđela nije dakle nešto samo za malenu djecu. To nije samo neka djetinska stvar. Svatko tko želi na zemaljskom putu i u zemaljskom ratu sačuvati čvrstu vezu s nebom i s Bogom, mora biti najodaniji štovatelj svetih anđela.

Prije svega štovatelj svoga anđela Čuvara, svog najvećeg prijatelja i dobročinitelja kojega mu je Bog dodijelio kao izravnu vezu s Bogom i s nebom. Ali i štovatelj svih Božjih anđela. Svi su

oni naša veza s nebom i s Bogom. Dok smo u njihovu društvu, blizu smo Bogu.

Štujmo anđele! Oni će nas povezati s Bogom. Oni će biti naše ljestve od neba do zemlje da po njima dođe Bog k nama. A oni će biti i naše ljestve od zemlje do neba da mi po njima dođemo k Bogu pa da jednom sa svetim anđelima slavimo i ljubimo Boga u vječnosti. Amen.

Slavonska Požega, 1960.

Sveti Franjo

OTAC MNOGIH NARODA

Pregled: Velika je sličnost patrijarha Abrahama i svetoga Franje.
Ali nada sve u tome što je postao ocem mnogih naroda.
A sve to radi njegove poniznosti,
radi njegove pjesničke duše,
radi njegove očinske duše.
Čast da se zovemo djecom svetoga Franje.

Tko od vas nije čuo za patrijarhu Abrahama? Tko nije čuo za tog možemo reći najvećeg čovjeka Staroga zavjeta?

A znadete i zašto se on naziva patrijarhom. Patrijarha bi prema svojem smislu značilo veliki otac. A to je ime Abraham dobio od samoga Boga. Pripovijeda, naime, Sveto pismo: Kad Abrahamu bi dvadeset i devet godina, javi mu se Gospodin i reče mu: — Ja sam Bog svemogući! Hodi preda mnom i budi savršen! I sklopit ću savez između sebe i tebe: Dat ću ti veoma mnogobrojno potomstvo. Abraham padne ničice na svoje lice. A Bog nastavi ovako: — Evo ja sklapam svoj savez s tobom. Ti ćeš postati ocem mnogim narodima. Umnožit ću veoma potomstvo tvoje i učinit ću od tebe narode i kraljevi će izaći od tebe.

Abraham je postao veliki otac, otac mnogim narodima. Bog je postavio Abrahama ocem mnogih naroda. Pokazao mu je zvijezdano nebo i rekao: Pogledaj na nebo i prebroj zvijezde ako ih možeš prebrojiti. Toliko će biti potomstva tvojega. Umnožit ću potomstvo tvoje kao zvijezde na nebu i kao pijesak na obali morskoj.

Tako je Abraham postao najvećim patrijarhom.

* * *

No znadete li koga smo došli danas proslaviti? Znadete li komu Crkva danas kliče svoj veliki slava?

I današnja proslava pripada jednom Abrahamu, novom Abrahamu. Današnja slava pripada novom velikom ocu, patrijarhu koga Crkva zove patrijarhom siromaha. Sveti Franjo najsličniji je patrijarhu Abrahamu. Tolike su sličnosti između svetoga Franje i patrijarha Abrahama da mora biti svakome jasno s kolikim se pravom može svetog Franju nazvati pravim Abrahamom Novoga zavjeta.

Bog je nekada rekao Abrahamu: Izađi iz zemlje svoje i od roda svoga i iz doma oca svojega. A nije li to najsavršenije učinio i naš sveti otac Franjo? On je doista ostavio sve. Postao je tuđincem i putnikom na ovome svijetu. Vratio je svom ocu i samo njegovo odijelo da može zvati jedinim svojim ocem Oca svojega koji je na nebesima.

Drugi put rekao je Bog Abrahamu: — Hodi preda mnom i budi savršen! A nije li i to najpotpunije izvršio naš sveti Otac? Duh molitve, duh sjedinjenje s Bogom toliko je plamtio u njemu da ga je Bog morao prisiliti te je pošao među ljude da i njima propovijeda pokoru. Njegovo srce kao da je uvijek vuklo u pustinju gdje bi bio sam s Bogom i da misli na savršenost svoje duše.

I opet govori Bog Abrahamu: Ne boj se! Ja sam tvoj štit i plaća tvoja vrlo velika! Tko je, međutim, to savršenije u sebi ostvario od našega svetoga Oca kojemu je cio život bio kao jedan klicaj: Bog moj i sve moje!

* * *

Ali što da idemo dalje? Nijesu li se na našem svetom Ocu najdoslovnije ispunile glavne riječi kojima je Bog Abrahamu dao njegovo ime Abraham? Nijesu li se na našem svetom Ocu ispunile riječi blagoslova po kojem je on postao patrijarhom, ocem mnogih naroda na zemlji? — Ti ćeš postati ocem mnogih naroda na zemlji? Ako je to vrijedilo za Abrahama, vrijedi to na poseban način i za svetoga našega oca Franju. On je u najdoslovnijem smislu postao ocem mnogih naroda na zemlji, da bude ocem i velikom narodu na nebu.

Već u njegovoj mladosti osjećamo taj dar koji je Bog dao našem svetom Ocu: dar da ima vlast nad ljudskim dušama, dar da bude osvajač duša. Oko njega se skuplja asiška mladost. Bio je kralj njihovih veselica i zabava.

Nije bio samo novac sina bogatog trgovca koji je privlačio Franjine drugove u njegovo društvo. Iz same je osobe žario duhovni magnetizam kojim je Franjo imao vlast nad ljudskim srcima. Njegova je pjesnička duša bila kao plamen koji je zahvaćao sva srca svojim žarom.

A kakvim je tek plamenom zahvatio oganj iz Franjine duše sva srca kad je Duh Sveti svojim ognjem raspalio njegovu dušu! Koliku je silu imala Franjina pjesnička duša dok je u njoj

Duh Sveti propjevao stihovima svoje nebeske ljubavi! Nijedna orfejeva frula nije tada bila ravna harfi Duha Svetoga da svojim zvukovima očara i opoji ljudska srca.

Naskoro nakon Franjina obraćenja već se počinju skupljati oko njega učenici te je Franjo dobio prvu duhovnu djecu na zemlji. Brat Bernardo iz Kvintavale, brat Petar Katanski, brat Egidije, a zatim jedan za drugim i druga braća koju je Franjo poveo sa sobom u Rim na odobrenje svoje družbe.

A tada za Franjom poteče najprije potok braće. Taj se potok naskoro pretvori u golemu rijeku. Tisuće i deseci tisuća tražili su da se nazovu sinovima asiškog prosjaka.

Ali ne samo sinovima. Već gotovo na početku Franjina djelovanja propovijed je njegova toliko zanijela mladu asišku djevojku Klaru da pobjegne od kuće i plemićke obitelji te se stavi pod vodstvo novoga oca koga je našla u svetome Franji. Ona se sama voljela zvati biljkom brata Franje. A postala je predivan cvijet u Franjinu vrtu, najljepša kći Franjina reda. Po toj je svojoj kćeri Franjo postao ocem bezbrojne ženske djece koja su pod siromašnim franjevačkim habitom nastojala ostvariti velike Franjine ideale.

Sve je počelo letjeti za Franjom. Već je bila neka opasnost da se rijeka Franjine djece ne pretvori u golemo more koje će poplaviti svijet. Franjo uvidi da nije volja Božja da svi ljudi stupe kao braća i sestre u njegov red. Pa ipak nije htio pustiti nijednu dušu koja je za njim poletjela da je ne ponese na svojim krilima prema nebu. Franjo je zato raširio još više svoja krila kao kvočka kad treba zakriliti mnogo pilića. U tu svrhu dade upute i onima koji nisu mogli stupiti u njegov red. I njih pouči svojim idealima. Postali su i oni njegovim sinovima i kćerima, njegova duhovna djeca, braća i sestre trećega njegova reda.

Tako je bilo za Franjina života. Stotine tisuća duša Franjo je rodio svojim idealima za novi život. Stotinama je tisuća otvorio siguran put prema vječnom životu.

Ali Franjino očinstvo nije svršilo s njegovom blaženom smrću. Franjo i mrtav živi. Franjo i mrtav rađa novu djecu. Danas nas svijetu ima samo braće prvoga njegova reda t.j. franjevaca, kapucina i konventualaca oko pedeset tisuća. Nijedan drugi muški red ili družba katoličke Crkve nema toliko svojih članova. A kad se još pribroje kćeri drugoga reda te sinovi i kćeri trećega reda, tad se mora priznati da nijedan otac nije u crkvi katoličkoj toliko plodan kao što je plodan naš sveti otac Franjo.

Što više, sveti Franjo nije otac samo svoje otvorene djece. On ima bezbroj djece koje svijet i ne poznaje kao djecu svetoga Franje. Ta su se nepoznata djeca rodila iz Franjinih ideala. Uzmite samo svetog Ignacija koji je osnovao svoj isusovački red. Znadete

li što je zanijelo tog sveca na njegovo veliko djelo? On je pročitao životopis upravo svetoga našeg oca Franje. Kad se promatraju prva djela svetog Ignacija nakon njegova obraćenja, jasno se vidi da je želio biti najsavršeniji nasljedovatelj baš toga sveca. A tko dublje uđe u duhovnost svetog Ignacija, lako će uvidjeti da je Ignacije pravi Franjo samo obučen u vojničku uniformu. Sva je ignacijevska duhovnost samo franjevačka duhovnost s vojničkom organizacijom.

A predobro znate da je veliki moderni svetac, sveti Ivan Don Bosko, osnivač jedne od najvećih družbi današnje Crkve, bio trećoredac, odgojen na Franjinom srcu da je čak imao naum da stupi u franjevački red.

To su samo dva primjerka kako sveti otac Franjo ima i tamo djece gdje ih ljudsko oko i ne vidi. A što da kažemo za sav utjecaj koji je osoba svetoga Franje, njegovi ideali kao i njegovo djelo ostvarilo baš u moderno doba koje se i nazvalo dobom franciskanizma? Franjo doista ostaje najplodnijim ocem, ostaje patrijarhom, ostaje ocem mnogih naroda na zemlji.

* * *

Već za života svetoga Franje pitao ga je njegov učenik brat Maseo: Oče, meni je čudnovato i ne mogu razumjeti zašto svi ljudi idu radije za tobom nego za svima ostalima i zašto svi žele samo tebe vidjeti, tebe čuti i tebi se pokoravati. Ti nisi ni lijepa struka, nisi učen, nisi od plemenita roda. Pa zašto sav svijet trči za tobom?

Danas nakon sedam stoljeća poslije smrti svetoga Franje moglo bi se to pitanje postaviti s još više temelja i s još više snage. Zašto cijeli svijet trči za svetim Franjom? Svi koji žele savršenije služiti Bogu zašto su privučeni likom svetoga Franje?

Kako znate, sveti je Franjo dao odgovor bratu Maseju. Bio je to odgovor Franjine poniznosti. Pripovijeda njegov životopisac kad je Franjo čuo pitanje brata Maseja, razveseli se u duhu, podigne oči k nebu i dugo stajaše uzdignute duše k nebu. A kad opet dođe k sebi, padne na koljena i hvaljaše i slavljaše Boga, a onda se okrene k bratu Maseju pa mu reče s velikom duševnom snagom: Želiš znati zašto oni k meni dolaze? Želiš znati zašto cijeli svijet k meni trči? Ja sam to saznao od svemogućeg Boga, čije oči promatraju dobre i zle po čitavom svijetu. I jer ove presvete oči ne zapaziše nigdje većega, nevoljnijeg, jadnijeg grešnika od mene, jer ne mogaše naći kukavnijeg stvorenja koje bi izvelo ovo čudno djelo, zato je odabrao mene.

Tako je Franjo protumačio svoju privlačnost i plodnost svoga duhovnog očinstva, svoj beskrajni utjecaj koji je imao i koji još neprestano ima na cijeli svijet.

* * *

Međutim, ako želimo dublje zaroniti u tajnu tog Franjina očinstva, onda sigurno možemo pripisati najveći dio Franjina utjecaja na svijet njegovoj pjesničkoj duši. Franjo je obukao kršćanstvo i sveto evanđelje u divno pjesničko ruho. Franjina pjesnička duša pretvorila je evanđelje u pjesmu u kojoj žubore bistri gorski potoci, a pjevaju i cvrkuću sve sestrice ptičice. Tako je evanđelje progovorilo jezikom koji razumiju srca. Po ljepoti pjesme evanđelje je prodrlo i kroz zidove kroz koje ne prolazi ni istina ni dobrota. Pjesnička je Franjina duša osvojila svijet.

Ipak glavni je možda razlog Franjina očinstva bio upravo taj što je Franjo bio uistinu otac.

Kad promatramo velike osnivače redova i velike svece, naći ćemo među njima bolje organizatore od svetoga Franje. Naći ćemo i bolje duhovne vođe. Naći ćemo i mudrije zakonodavce i sigurnije poglavare nego je to bio sveti Franjo. Mnogo je toga manjkalo svetome Franji kad se usporedi s njima. Pa ipak promatrajte sve te osnivače redova i usporedite ih sa svetim Franjom, brzo ćete se uvjeriti da je njima svima manjkalo u usporedbi sa svetim Franjom: nijedan od njih nije bio toliko otac svojoj braći i sinovima kao što je bio sveti Franjo. Toliko očinsko srce nije imao nijedan od osnivača redova kao što je imao naš sveti Franjo.

Naš je Padre Gemelli lijepo opisao to očinsko srce našega Oca. — On ljubi svoje, shvaća ih, predusreće i tješi. Toliko ga boli prvi rastanak sa svojih dvanaestoro braće da ih čudesno poziva k sebi. Svaki je rastanak za njega očita bol. Svaki je povratak slavlje i svečanost. Na poziv svog posljednjeg brata on se najspremnije i najljubaznije odaziva. Kad su došla k njemu neka braća iz daleka, pa ih druga braća nisu pustila k njemu, on osobno dolazi k njima i daje im poseban blagoslov. Bratu Rizzeriju koji se boji da ga Franjo ne ljubi i smatra to za Božji gnijev, Franjo sam izlazi ususret kao najbolji otac. U samom ushićenju za vrijeme primanja svetih rana i na samoj smrti njegova je briga upravljena na njegovu obitelj. Ta ga briga prema Cvjetićima prati i u nebo gdje svake godine na dan svoje smrti odlazi u čistilište da izbavlja svoju braću. A kako zamišlja Dante, od dolazi i u čas smrti svoje braće da ih brani od sotone.

Kad bismo htjeli još točnije reći, Franjino srce nije samo srce očinsko za njegovu braću. Ono je upravo srce majčinsko. Baš zato traži da se njegova braća brinu za bolesnu braću još više nego se majka brine za svoje dijete. On sebe zamišlja kao siromašnu majku djece velikog Kralja ili kao crnu kvočku, nakostriješenu da brani svoje piliće.

Da li se onda moramo još čuditi da je taj Franjo postao velikim ocem, patrijarhom, novim Abrahamom katoličke Crkve?

* * *

Mi imamo oca Abrahama! Tako su se ponosili Židovi. To je bila za njih najveća čast što su se mogli nazvati Abrahamovom djecom. A zar s još većim pravom ne moramo svi mi koji smo djeca svetoga oca Franje klicati: Mi imamo oca Abrahama, novoga Abrahama, novoga patrijarhu, novoga oca mnogih naroda?

Ako je naš sveti otac novi Abraham, onda za njega vrijede i one riječi koje je Bog rekao prvome Abrahamu: Učinit ću te velikim narodom i blagoslovit ću te i proslavit ću ime tvoje. Ti imaš proširiti blagoslov. Blagoslovit ću one koji budu tebe blagoslivljali, a proklet ću one koji tebe prokunu. U tebi će biti blagoslovljena sva plemena na zemlji.

Ni za jednoga osnivača redova ne čitamo da je izrekao i ostavio toliko riječi blagoslova za svoju djecu kao što je to učinio naš sveti otac. On je postao u pravom smislu ocem blagoslova. Po njemu se izlijeva najviše blagoslova na cijeli svijet. Ali najviše upravo na njegovu djecu. Biti sin ili kći svetoga Franje znači biti posebno blagoslovljen od Boga.

Ali što da idemo daleko? Nije li sam Isus kad je opisivao Židovima nebo, nazvao nebo Abrahamovim krilom? Za siromašnog Lazara kaže da su ga anđeli odnijeli u krilo Abrahamovo. Ne bi li bilo za nas već to dostatna sreća što se zovemo djeca svetoga Franje ako i mi dođemo u njegovo krilo, ako nas sveti Franjo prizna za svoju djecu i poslije smrti primi u svoje krilo?

Danas, dakle, na svoj dan, na svoj rođendan za nebo poziva nas naš sveti Otac da se priznamo za njegovu djecu da i on nas može priznati za svoju djecu i prigrliti kao svoju djecu. A ako koji od vas još nije prišao k tom svetom patrijarhi kao sin tog oca, dođite i priznajte ga svojim ocem, postanite njegovom djecom! Za sve postoji mogućnost da budu njegova djeca. Tko stupi u treći red svetoga Franje, već je dijete svetoga Franje.

Ali bilo bi lijepo, kad bi koja obitelj, osobito obitelj Trećega reda dala svetom Franji ne samo novoga trećoreca, nego i kojega sina prvoga njegova reda. Nekada je Požega bila slavna po bezbrojnim franjevcima koji su se u njoj rodili. A danas recite koliko ima franjevaca iz grada Požege! Zar doista niste više vrijedni da među vama sveti otac Franjo nađe koje svoje potpuno dijete?

Dajmo svetom ocu Franji djecu iz svoje sredine! Tada će blagoslov velikog Oca ostati na nama i nad našim mjestom! Amen.

Slavonska Požega 1960.

S v i S v e t i

Z N A Č E N J E   S V E T A C A

P r e g l e d: *Sveci nisu bili obični ljudi.*
Sveci su bili uistinu ljudi.
Sveci su bili nadljudi.
Sveci su zato ures Crkve.
Sveci su dokaz vrijednosti Crkve.
Sveci su dokaz istinitosti Crkve.

Danas slavimo sve svete. Svaki dan Crkva slavi mnoge svece. Ali ona hoće da jednim blagdanom proslavi sve svete zajedno. Crkvi nije bilo dosta da ih pojedinačno slavi. Ona želi da se sve iskrice slavlja svetaca skupe u jedan veliki krijes u čast njezinih svetaca.

No zašto Crkva toliko štuje svece? Zašto slava svetaca toliko leži Crkvi u njezinoj djeci na srcu?

Ako želimo odgovoriti na to pitanje, moramo najprije znati što su to sveci, a zatim što sveci kao takvi znače za Crkvu. Što su, dakle, sveci?

* * *

Zar su sveci neki bogovi da ih se toliko slavi? Ili su možda nebeski anđeli? Nisu li sveci ljudi kao što smo mi?

Doista sveci nisu ni bogovi, nisu ni anđeli, i ako su njihovo društvo. Sveci su ljudi u koliko se čovjekom nazove stvor s besmrtnom dušom i sa zemaljskim tijelom. Ali sveci ipak nisu ljudi, obični ljudi kakve možemo naći među bićima koji se nazivaju ljudima. Sveci su daleko nešto više od ljudi.

Sveci nisu obični ljudi jer običan čovjek i nije čovjek nego degradirani čovjek. Običan čovjek iza istočnog grijeha rob je materije. Običan čovjek rob je svojega tijela. Običan čovjek rob je svojih utvara i laži. Kaže, naime, sveti Ivan: sve što je na svijetu, požuda je tijela, požuda očiju i oholost života. Ili ako hoćete jednostavnije reći što je običan čovjek, onda možemo reći: običan čovjek rob je grijeha. Nije li povijest čovječanstva uglavnom povijest grijeha i opačina?

Bilo je, doduše, i među svecima velikih grešnika. Tako imamo svetu Mariju Magdalenu, svetoga Pavla, svetog Augustina, svetu Margaretu Kortonsku i druge mnoge grešnike među svecima. Ali oni nisu zato sveci jer su bili grešnici. Oni su postali svecima kad su svoje grijehe pobijedili, nadvladali. Sveci su pobjednici nad grijehom i što je još više sveci su pobjednici nad samim korijenima grijeha: pobjednici nad materijom, pobjednici nad svojim tijelom, pobjednici nad svojim utvarama, odričući se bogatstva, odričući se užitaka i primajući na sebe pogrde i poniženja.

Nisu sveci obični ljudi. Sveci nisu obični ljudi ovoga svijeta. Sveci su plemenita stabla u divljini ovoga svjeta. Sveci su zelene oaze u pustinji ovoga svijeta. Sveci su svijetle zvijezde u noći

ovoga svijeta. Sveci su živi među mrtvima ovoga svijeta. Sveci su neokaljana srca u pokvarenosti ovoga svijeta. Sveci su djeca Božja posred roda nevaljaloga ovoga svijeta.

* * *

Ali ako sveci nisu obični zemni ljudi, sveci su ipak ljudi, više ljudi nego svi drugi ljudi. Sveci su jedini zbiljski u potpunom smislu ljudi.

Običan čovjek i nije redovno čovjek, nego samo polučovjek. Tražite među običnim svagdanjim ljudima cijelog čovjeka, potpunog čovjeka. Uzalud ćete ga tražiti. Nećete ga naći. Svakome nešto manjka. Svaki je krnj i polovičan.

Doduše nema mnogo ljudi kojima bi nedostajala ruka ili noga, oko ili uho ili koji drugi izvanjski dio njegova tjela. No slaba korist odatle jer čovjek nije konj da bi ga se promatralo samo prema njegovu tijelu. Čovjek još nije potpun čovjek ako mu je tijelo i savršeno. Čovjek čak nije potpun čovjek ni ako ima mnogo duševnih odlika. Nije još potpun čovjek ni ako znade čitati i pisati. Nije on još potpun čovjek ako znade i sve znanosti svijeta. Nije još ni potpun čovjek ako se razumije u svu tehniku svijeta. Sve to može čovjek znati, a da ipak ne bude čovjekom nego ljudskim izrodom.

Što, dakle, znači biti čovjekom, u pravom smislu čovjekom? Biti čovjekom znači biti dobra i junačka srca. Po srcu se poznaje čovjek. Srcem čovjek pokazuje da li je čovjek. Makar on bio izvana lijep kao anđeo, makar bio pametan kao arkanđeo, ali ako u srcu krije guju pakosti i zlobe ili ako je kukavica i slabić — on nije čovjek. On je tada samo sjena od čovjeka.

Razumijete li sada zašto možemo punim pravom reći da su jedino sveci bili u punom smislu ljudi? Ta sveci su upravo utjelovljena dobrota i snaga! Možda i drugi čovjek načini od vremena do vremena koje dobro djelo. No sveci su cijelim svojim životom, u svim prilikama i prigodama trajno i ustrajno do smrti znali pokazivati dobrotu i jakost srca. Baš zato i Crkva nikoga prije smrti niti ne proglašuje svecem. Ona želi da čovjek pokaže da li je doista cio čovjek.

Sveci su, dakle, geniji srca. Oni su elita i cvijet čovječanstva. Sveci su ideali čovještva. Sveci su kao stoljetni visoki hrastovi koji se nadvisuju nad grmlje svakidašnjosti i polutanstva u čovječanstvu.

* * *

No sveci su još nešto i više. Sveci nisu samo potpuni i savršeni ljudi. Oni su još nešto više nego ljudi. Ta zar bi sveci uopće bili potpuni i savršeni ljudi da nisu nešto još više nego ljudi? Običan čovjek, čovjek pokvaren istočnim grijehom, zadovoljan je i sretan ako može biti i nekakav čovjek. On ni ne sanja o savršenstvu ni o potpunom čovještvu. Današnja narav nije kadra stvoriti savršena čovjeka.

Zato sveci nisu samo plod ljudskog nastojanja i djelovanja. Sveci su u prvom redu plod izravnog Božjeg djelovanja. Sveci su Božja djela. Sveci su proizvod Božje milosti. Sveci su kipovi isklesani rukom svemogućnosti Božje. Sveci su slike naslikane kistom križa i bojama krvi Kristove. Sveci su pjesme ispjevane vječnom ljubavi Duha Svetoga.

Jednom riječju, sveci su čudesa Božja. Nije čudo ako Bog preko svetaca čini čudesa kad je svaki svetac sam po sebi neizrecivo Božje čudo. Sveci su čudesa života, čudesa heroizma, čudesa žrtve, čudesa ljubavi. Na svecima pokazuje Bog što može njegova svemogućnost učiniti iz tako bijednog materijala kao što je blatna zemaljska ilovača u čovjeku. Sveci su nadnaravna božanska pojava u povijesti čovječanstva. Oni su vječni Krist koji živi i proslavljuje se u svojoj Crkvi.

* * *

Trebamo li se onda čuditi što naša majka Crkva toliko štuje svoje svece? Trebamo li se čuditi tolikoj slavi kojom ona uzdiže svece? Što samo oni kao takvi znače za Crkvu! Kakav su samo nakit i ures Crkvi njezini sveci!

Sveti Ivan u svom Otkrivenju sluša kao glas mnogoga mnoštva i kao šum mnogih voda i kao glas jakih gromova koji govorahu: Aleluja! Jer zakraljeva Gospodin Bog naš svemogući! Radujmo se i klikujmo i dajmo slavu njemu jer dođe svadba Janjeta i žena se njegova pripravi. I dade joj se da se obuče u sjajno čisto platno. Jer platno su pravedna djela svetih. Dobra djela svetaca — to je, dakle, svadbeno ruho Crkve, zaručnice Kristove. U to svadbeno ruho obučena pokazat će se Crkva na sudnji dan kod dolaska njezina zaručnika. Tada će sjati pravednici kao sunce u kraljevstvu Oca mojega — rekao je Isus. Sada na svijetu svijetli sunce i mjesec i nebrojene zvijezde. Ali tada će postojati drugo nebo, novo nebo, a njegove će zvijezde biti sveci Božji.

Ali što da čekamo sudnji dan? Što da čekamo Kristov dolazak da na nebu Crkve zasvijetle zvijezde svetaca! Nijesu li oni već na zemlji zvijezde koje pretvaraju našu zemlju u nebo? Sveci su već na zemlji kao biseri i dragulji na kruni svete majke Crkve. Krv mučenika nije li to kraljevski grimiz kojim se Crkva zaodijeva pred očima svijeta? A neokaljanà čestoća njezinih djevica nije li predivna bijela haljina koja svojim sjajem upravo bode u oči pokvarenost ovoga svijeta? A ljubav i žrtve svih svetaca nijesu li vijenac od dragulja kojim je ovjenčana Crkva kao pobjednica nad svom zlobom i pakošću ovoga svijeta?

* * *

Ali sveci nisu samo ures i ponos Crkve. Sveci su još više do-

kaz vrijednosti Crkve.

Crkva je izvor svetaca. Crkva je blagoslovljena zemlja na kojoj niču sveci. Crkva je plemenito drvo koje rađa plodovima svetaca. Crkva je vječno mlada majka koja do dana današnjega ne prestaje rađati svece. Sveci niču iz nauke Crkve i milosti koja se dijeli u Crkvi.

Sveci, dakle, niču na tlu Crkve. Kad na nekom tlu raste korov i trnje, znak je da je slaba i mršava zemlja ili da govorimo Božjim rječnikom, da je prokleta zemlja. Ali kad na nekoj zemlji raste plemenito bilje i drveće, znak je da je to doista dobra i blagoslovljena zemlja. Pa kad na tlu Crkve rastu takvi plemeniti plodovi kao što su sveci, nije li Crkva doista blagoslovljeni vrt, nije li Crkva pravi raj zemaljski? To je pravi dokaz vrijednosti Crkve.

Ali još i više. Sveci nisu samo sinovi Crkve. Oni su upravo jedini pravi sinovi Crkve. Sveci su pravi predstavnici Crkve. Sveci pokazuju kakvi bi trebali biti svi sinovi Crkve. Sveci prikazuju pravu Crkvu, Crkvu slavnu koja nema ljage ni nabora, nego je sveta i neokaljana. To je prava Crkva, prava Kristova zaručnica.

Sveci, dakle, pokazuju svijetu pravi pojam o Crkvi. Oni donose pred oči svijeta ideal Crkve. Dok bi čovjek mogao pomisliti kad vidi loše kršćane, zle katolike: Što vrijedi biti kršćaninom katolikom kad su ti kršćani katolici takvi nitkovi, ali na pogled svetaca kao da ih čuje gdje mu dovikuju: Zašto gledate one koji ne žive po kršćanskoj katoličkoj nauci? Gledajte nas koji smo živjeli kako moraju kršćani katolici živjeti! Vrijednost katolištva ne mjeri se po izrodima nego po pravim kršćanima katolicima, mjeri se po svecima.

Tko je, dakle, kadar izmjeriti vrijednost Crkve na pogled tolikih njezinih svetaca? Drugi mogu imati većih športaša, drugi mogu imati većih majstora, drugi mogu imati većih privrednika, drugi mogu imati većih umjetnika, učenjaka. Ali nitko drugi na svijetu nema takvih ljudi, ljudi tolike dobrote kao što ih ima Crkva katolička. Crkvu bismo mogli nazvati društvom u kojem se stječe i u kojem se skuplja sva dobrota i plemenitost čovječanstva. Ne znači li to vrijednost Crkve katoličke?

* * *

No sveci dokazuju i istinitost naše svete Crkve.

Istinitost Crkve istinitost je njezine nauke. A ima li jasniji i opipljiviji dokaz istinitosti jedne nauke nego je njezina životna vrijednost? Čovjek može reći da ne postoji zid ispred njega. Ali kad glavom udari o zid i kad ga zaboli glava, tad će i luđak vjerovati da zid postoji pred njime. Čovjek bi mogao reći da električna energija nije ništa, jer se je ne vidi. Ali kad čovjek vidi i iskusi blagodati koje ta sila pruža u životu, tad je posve siguran

o njezinoj opstojnosti. Zato je i sam Isus dao kao posljednji znak, kad zataje svi drugi znakovi, za istinitost jedne nauke upravo njezinu životnu vrijednost. — Po plodovima ćete ih poznati!

A nije li dostatan dokaz istinitosti nauke Crkve već vama ta činjenica što su sveci bili pristaše te nauke? Kad ne bismo ništa drugo znali o istinitosti dokaza naše svete vjere, nego samu tu činjenicu da su na njezinoj strani najbolji ljudi na svijetu, neće li se svaki dobar čovjek odmah odlučiti da stupi na stranu vjere u društvo svetaca? Svi mi imamo u sebi pravi instinkt istine. Savjest nam govori da dobrota i istina idu zajedno. Zato će nam savjest reći da je istina na strani svetaca.

Konačno po svecima sam Bog jamči za istinitost Crkve i njezine nauke. Gdje su sveci, tamo je i Bog. Ta čuli smo da su sveci prava Božja čudesa. A nitko ne može biti niti proglašen redovnim putem svecem, ako Bog još izvanredno ne potvrdi njegovu svetost svojim čudesima. Po svecima Bog, dakle, sam postaje svjedokom nauke koja ih je učinila svetima. U svecima Crkva dobiva samoga Boga za svoga svjedoka. Oni su vječan dokaz da Bog ostaje sa svojom Crkvom. A gdje je Bog, tamo je i istina.

* * *

Sve je to dostatan razlog što Crkva toliko slavi svoje svece. Ali ima i jedan posve praktični. Crkva bi željela svoj svojoj djeci pokazati tko su njezina prava djeca i kakva bi morala biti sva njezina djeca. Djeco moja budite kao sveci!

I vi možete biti više nego obični ljudi! I vi možete biti pravi i potpuni ljudi! I vi možete biti nadljudi! Još je Bog i njegova svemogućnost u Crkvi. Još je križ postavljen u Crkvi i sila krvi Kristove struji u Crkvi! Još Duh Sveti djeluje kao duša u Crkvi!

Budite, dakle, i vi dika i ures Crkvi! Budite i vi dokaz vrijednosti Crkve! Budite i vi dokaz istinitosti Crkve!

To je glas Crkve koji ori iz slavlja njezinih svetaca. Amen..

Trsat, 1947.

Dušni dan

DJELO LJUBAVI

Pregled: *Duše u čistilišnom ognju traže*
povjetarac ljubavi.
Djelo pomaganja duša u čistilištu
djelo je ljubavi prema bližnjemu,
djelo je ljubavi prema Bogu,
djelo je ljubavi prema samome sebi

Kad u južnim krajevima pritisne vrućina i žega, kad se čini da će izgorjeti zemlja i sve živo izdahnuti pod žarkim zrakama sunca, ni za čim ljudi toliko ne žude kao za blagim povjetarcem da im rashladi zrak. Povjetarac je pravo izbavljenje iz usijane peći tropskih vrućina. A ako taj povjetarac još donese i oblake i kišu, on je najveća blagodat neba za ljude koji su mislili da će u ognju sunca već ispustiti dušu.

No što su sve sparine i žege južnoga sunca prema žegama i žaru čistilišnoga ognja? Bilo je mišljenja među učiteljima vjere da se čistilišni oganj stvarno ne razlikuje od paklenog ognja, osim svojim trajanjem. No pustimo ta mišljenja! Dosta nam je ako se sjetimo na oganj želje i žudnje svetih duša u čistilištu kojim one žude za Bogom da nam učini čistilište strašnijim mjestom ognja nego su svi žarki pojasi sa svojim nepodnosivim suncem.

Već na zemlji čovjek znade gorjeti i izgarati od kakve želje. Kakvim plamenom znade izgarati recimo zaručnica za svojim zaručnikom ili majka za svojim djetetom! A ti su plamenovi redovno samo plamenovi tijela i tjelesnih srdaca. Što onda da kažemo kada duša oslobođena od granica svojega tijela cijelom svojom bogosličnom naravi poleti željom prema svojemu Bogu! Na zemlji si nismo kadri ni predstaviti želju i žudnju duše za Bogom kojom se ona rasplamti kad njezin plamen nije više prigušivan od prašine tijela. To je oganj u kojem bi zemaljski čovjek izgorio kao da padne u središte sunca. To je oganj koji svojim žarom postaje nesnosan samoj ljudskoj duši.

Kad se dakle duša nađe u žaru tog ognja, ni za čim ni ona toliko ne uzdiše kao za blagim povjetarcem da rashladi njezinu vatru, tada i ona uzdiše za blagim vjetrićem koji bi donio slatku kišu da pogasi oganj koji u njoj pali.

A znadete li kakav je to povjetarac i lahor koji nosi rashladu u oganj čistilišnih žudnja? Crkva nam na Duhove daje najljepši odgovor dok pjeva u svojoj uzvišenoj pjesmi o Duhu Svetome: U vrućini lahore. Duh Sveti razlijeva u ljudska srca svoju ljubav. A ta ljubav postaje blagim lahorom koji nosi rashladu i nježnu kišicu u plamene čistilišnog ognja. Ljubav u kršćanskim srcima nosi izbavljenje dušama u čistilištu.

* * *

Čitavo djelo pomaganja duša u čistilištu samo je jedno od najvećih djela ljubavi koje kršćanin može stvoriti na zemlji. To je pomaganje prije svega najveće djelo ljubavi prema bližnjemu.

Tko je moj bližnji? Tako je književnik bio upitao Isusa u svetom evanđelju. Kao odgovor Isus mu je ispričao divnu usporedbu o milosrdnom Samarjaninu. Neki je čovjek silazio iz Jeruzalema u Jerihon i upao među razbojnike. Oni ga svukoše, izraniše i ostaviše na pola mrtva kraj puta. Slučajno je onim putom prošao

neki svećenik i vidjevši ga prođe. Tako i levit kad dođe na mjesto, pogleda i prođe. A neki Samarjanin dođe i vidje ga, pa mu se sažali. Zavi mu rane uljem i vinom i pobrine se za njega. Tada Isus upita književnika: Što misliš koji je od ove trojice bio bližnji tom nesretniku. On reče: Onaj koji mu se smilova, koji mu učini milosrđe.

Na pogled trpećih duša u čistilištu ne dolazi li nam samo po sebi na pamet ova Isusova usporedba? Dok gledamo duše kako bespomoćno leže u svojoj bijedi, neće li nam doći volja da i mi postanemo bližnji ovoj svojoj braći i sestrama, da postanemo milosrdnim Samarjanima duša u čistilištu? Svojom bijedom oni su nam doista najbliži, najbliže kršćanskom srcu koje ljubi, koje ima smisla da pomogne kome treba pomoći.

A one su nam i bližnje jer na njima nema ništa što bi ih od nas moglo udaljiti, što bi ih moglo udaljiti od našega srca. Isus je, doduše, rekao: Ljubite neprijatelje svoje i činite dobro i onima koji vas mrze i progone. Velika je to Isusova zapovijed, ali je i teška. Tuđa mržnja kao da odbija naše srce i udaljuje. Teško je osjetiti svoga neprijatelja kao bližnjega. Samo vihorom Duha Svetoga i njegovom ljubavlju može se čovjek uzdići tako visoko da prijeđe preko tuđe mržnje i da se srcem približi neprijatelju kao svom bližnjemu. No kod duša u čistilištu ne možemo naći te zapreke svojoj ljubavi. Sve duše u čistilištu nose ljubav u srcu, inače i ne bi bile u čistilištu. One ljube Boga, a u Bogu ljube svu njegovu djecu. One zato i nas žarko ljube više nego nas ljubi itko zemaljskom ljubavlju. U njihovoj ljubavi više nema nikakve primjese sebičnosti. Kad bismo znali koliko nas one ljube, sama bi nas ta ljubav privukla k njima da im poletimo u pomoć.

Ako nam je dakle itko na svijetu bližnji i ako ikoga moramo ljubiti kao svoga bližnjega, a ono to vrijedi za duše u čistilištu.

K tome, kršćanin ne ljubi čovjeka kao svoga bližnjega zato jer ga bližnji ljubi. Ne ljubi ga ni zato jer je vrijedan ljubavi. Ne ljubi ga ni zato jer je potreban ljubavi. Kršćanin ne ljubi bližnjega radi čovjeka. Ljubi ga radi Boga. U Bogu i po Bogu bližnji je naš bližnji. U Bogu smo svi blizu. Samo je zato ljubav prema bližnjemu jednaka ljubavi prema Bogu, jer ljubimo bližnjega istim zagrljajem kojim ljubimo samoga Boga. U bližnjemu gledamo Boga, Božju sliku, Božje dijete, Božjeg ljubimca. Zato i ljubimo svojega bližnjega i Boga zajedno. No nitko na svijetu nije tako blizu Bogu kao što su blizu duše u čistilištu kojima manjka samo još jedan korak pa da budu vječno u samome Bogu. Samo su sveci na nebu bliži Bogu. Nema zato ljubavi koja bi bila viša ljubav prema bližnjemu, osim nebeske ljubavi, nego je to ljubav prema dušama u čistilištu.

A ljubav prema dušama u čistilištu kao da je skup svih djela

ljubavi koja čovjek može učiniti svome bližnjemu. Lijepo o tome govori sveti Franjo Saleški: Ili zar nije — kaže on — vrsta posjeta bolesnika kad svojim molitvama izmolimo dušama olakšanje? Ne dajemo li piti onima koji žeđaju usred razorna plamena za viđenjem Božjim kad puštamo blagu rosu svoga zagovora na njih? Ne hranimo li gladne, kad pomoću sredstava koje nam pruža vjera radimo oko njihova oslobođenja? Ne znači li to sužnje otkupiti? Ne odijevamo li gole kad im pribavljamo svijetlo odijelo nebeske slave? Nije li to čudesno primanje na konak kad za njih ostvarujemo pristup u nebeski Jeruzalem. A nije li daleko zaslužnije spremiti duše u nebo, nego li mrtva tjelesa pokopati u zemlju?

Bilo bi dakle uzalud trošiti riječi kad bismo tražili još više dokaza da je djelo pomaganja dušama u čistilištu djelo predivne ljubavi prema bližnjemu.

* * *

No to je djelo još nešto više. Ono je i djelo ljubavi prema samome Bogu. Doduše, Isus će na sudnjemu danu proglasiti svako djelo učinjeno njegovoj najmanjoj braći kao djelo učinjeno njemu samome. — Što god ste učinili jednome od moje najmanje braće, meni ste učinili! A to izlazi iz pojma same kršćanske ljubavi prema bližnjemu koja je u sebi zapravo ljubav prema samome Bogu. Ali djelo ljubavi prema dušama u čistilištu ipak je na poseban način djelo ljubavi prema samome Bogu. Sigurno je, naime, djelo ljubavi djelo ljubavi prema Majci Božjoj bilo više djelo ljubavi prema Bogu nego djelo učinjeno kakvom običnom čovjeku. Što je netko bliži Bogu i Božjem srcu, Bog smatra djelo ljubavi prema takvom čovjeku više djelom ljubavi prema samome sebi. A tko je tako blizak Božjemu srcu kao njegove zaručnice koje samo čekaju svadbu s nebeskim zaručnikom? Kao da nebeski zaručnik jednako uzdiše za svojim zaručnicama kao što one uzdišu za njime. Možemo li dakle učiniti Isusu ljepšu uslugu i milije djelo nego ako njegove zaručnice spremimo na nebesku svadbu? Isusova ljubav prema dušama u čistilištu kao da je svezana i zarobljena njegovom pravdom i svetošću. Njegovo je srce kao golubica u kavezu koje bi poletjelo u zagrljaj sa svojim zaručnicama, ali ga ne pušta stroga njegova pravda okovana svetošću. No djelima ljubavi prema dušama u čistilištu kao da razbijamo kavez u kojem je zarobljeno Isusovo srce. Zadovoljući Božju pravdu i svetost razveseljujemo srce Božje. Nije li to divni čin ljubavi prema samome Bogu?

* * *

Ljubav prema dušama u čistilištu ljubav je prema bližnjemu. Ljubav prema dušama u čistilištu ljubav je i prema samome Bogu. Ali ta je ljubav i ljubav prema samome sebi. I ta je naime ljubav dio božanske ljubavi razlivene Duhom Svetim u kršćanskom srcu. Kršćanin božanskom ljubavlju ljubi i samoga sebe. A posebno

ljubi sebe upravo ljubavlju prema dušama u čistilištu.

Sveti Leonardo Portumauricijski, veliki naš franjevački pučki misionar koji je uvijek u svojim misijama održao jednu od glavnih propovijedi propovijed o pomaganju duša u čistilištu, govorio bi ovako: — Slušajte me dobro! Ako uspijete izvesti samo jednu dušu iz čistilišta recite bez straha, da je nebo vaše. Da, nebo je vaše! Ona naime sveta duša neće biti mirna dok vas ne vidi u nebeskoj slavi. A znadete zašto su one duše toliko zahvalne? Jer dobročinstvo koje činite duši dok je uvedete u raj konačno je dobročinstvo. Kad uziđe gore, ima sve što hoće, pa joj ne preostaje drugo nego da priskrbi svako dobro onome koji ju je izvadio iz tolika zla.

Blago onome koji se zauzima za slaboga i nevoljnoga, u dan zao njega izbavlja Gospodin — kliče pjesnik Staroga zavjeta. — Blaženi milosrdni jer će milosrđe postići — dodaje sam Isus. — Načinite sebi prijatelje nepravednim bogatstvom da vas kad ga ponestane prime u vječne stanove! Ne može čovjek sebi učiniti više dobra nego ako svoja dobra preda u ruke duša u čistilištu da mu ga spreme na nebu.

Koliko divnih primjera ima o koristima koje donosi ljubav prema siromašnim dušama u čistilištu! Tako je neki poganski radnik u Francisabadu u Lahore u Indiji imao jednog sinčića od pet godina. Bio je neprestano boležljiv. Kad je jedan kapucinski misionar vidio dječačića pred samom smrću, zamoli oca da mu dozvoli da ga pokrsti. — Htio bih mu pribaviti vječnu sreću na drugome svijetu, — rekao je misionar — kad se već mora rastati s ovim. Otac, inače plemenit čovjek, pristane. Misionar dakle pokrsti dječaka koji malo nakon toga i izdahne.

Drugi dan evo žalosna oca koji donese dva rupija da se misionar moli za mir duše njegova sinčića. No misionar mu reče: Nije potrebno. On je umro odmah poslije krštenja, pa je čist bez krivice odletio ravno u nebo. — Dobro, reče otac, pa onda uzmite novac i molite se za druge pokojnike da im Bog bude milosrdan.

Misionar je bio ganut i zadivljen nad tolikom vjerom i ljubavlju kod tog poganina. Mislio je u sebi da mu Gospodin neće ostati dužan. I doista, nakon nekoliko mjeseci oboli od kuge. Odmah dade dozvati misionara. — Hoću umrijeti kao kršćanin — reče — i doći k svom dragom Sameli. Nakon kratke pouke doista je bio pokršten. Bio je presretan nakon krštenja. Ali je već drugi dan otišao k svojemu Sameli. Duše kojima je pomogao pomogle su i njemu na put prema nebu. Djelo ljubavi prema dušama bilo mu je djelo ljubavi prema svojoj duši.

* * *

Evo odakle puše lahor koji nosi rashlađenje i blagu kišu na žedne duše u čistilišnom ognju! Duh Sveti u dobrim dušama diže

taj povjetarac: lahor božanske ljubavi. U kojoj duši puhne taj sveti povjetarac trovrsne ljubavi: ljubavi prema bližnjemu, ljubavi prema Bogu i ljubavi prema samome sebi u toj se duši rađa i želja da pomogne dušama u čistilištu. Gdje je prave ljubavi, tamo se ne zaboravljaju duše u čistilištu.

Danas je Crkva naredila poseban dan te ljubavi. Danas na Dušni dan Crkva želi da Duh Sveti poput vihora zapuše u kršćanskim srcima. Ali Crkva šalje tog Svetog Duha svaki dan u kršćanska srca. Kod svake svete mise Crkva se spominje svojih mrtvih. Ona želi da se i kršćanska srca svaki dan njih sjećaju. Ta srca moraju biti uvijek puna Duha Svetoga. Zato i puna ljubavi prema dušama u čistilištu. Nekada je bio običaj, a i sada je u mnogim crkvama ostao da se kod večernjeg pozdravljenja iza anđeoskog pozdravljenja još i s malim zvonom kratko pozvoni. Znate što je značio i što znači taj sitan glas u večernje čase. To je kao plač duša koje plaču za nebom i dozivaju našu pomoć iz svojega ognja. Ne oglušujmo se njihovu plaču! Večernje zvonce neka uzbiba u duši našoj povjetarac ljubavi, koji će rashladiti čistilišni oganj a nama pribaviti Božje milosrđe. Amen.

Slavonska Požega, 1959.

Sveti Martin

PRIPRAVNOST ZA KRŠĆANSTVO

Pregled: *Kratak život svetog Martina.*
Čin ljubavi golom siromahu najznačajniji isječak života svetog Martina jer pokazuje srce njegovo pripravnim za kršćanstvo.
Za kršćanstvo su pripravna
čista srca,
srca pripravna za križ,
srca spremna za ljubav.

Tko od vas već ne poznaje život sveca kojega danas slavimo! Ta on je vaš svetac! Slabi biste bili njegovi štovatelji kad ga ne biste poznavali. Bili biste jadni kao da ne poznajete svoga brata ili sestru, svog oca ili majku.

Svi vi znadete da se sveti Martin rodio u današnjoj Madžarskoj, u gradu Sabaudiji, današnjem Sombatelju. No zarana je sveti Martin sa svojim ocem došao u Italiju. Otac mu je bio poganin. Ali je srce Martinovo zarana osjetilo privlačnost kršćanstva. Kao desetogodišnji dječak pobjegao je u crkvu i upisao se među učenike kršćanskog nauka ili katekumene, pripravnike za sveti krst.

No sa petnaest godina otac ga dade u vojnički stalež jer je i sam bio oficir. Mislio je da će ga vojništvo odvratiti od kršćanstva. No duša je svetoga Martina bila toliko oduševljena kršćanstvom da je i u vojničkom staležu sačuvao ljubav prema njemu, i ako još nije bio primio sveti krst.

Kad je primio sveti krst, zatraži da ga puste iz vojničkog staleža. Htio je biti potpun kršćanin, potpuno se predati samo službi kršćanstva. Primio je crkvene redove od znamenitog biskupa i sveca, svetog Hilarija u gradu Poitiersu u Francuskoj. Pošao je zatim u svoju domovinu da svojem rodu navijesti kršćansku vjeru. Tako je obratio svoju majku i mnoge rođake.

Zatim postade borac protiv arijanskog krivovjerja. Ali kako više nije imao mira od tih krivovjeraca, skloni se s jednim drugom na pust otok kraj Đenove i započne pustinjački život.

Kad se opet povrati mir kršćanskoj vjeri i njegov se biskup Hilarije vrati iz progonstva u svoju biskupiju, vrati se k njemu i sveti Martin. Ali nastavi redovnički život. Blizu Poitiersa sagradi samostan, prvi samostan u Francuskoj. No nije sad živio kao pustinjak nego kao apostol. S jedne je strane potpuno služio Bogu kao redovnik, a s druge se strane predao spašavanju duša kao apostol. Kad je u gradu Toursu umro 371. godine biskup, građani zažele Martina za biskupa. Na prevaru ga izmamiše iz samostana, uhvate ga i prisile da im bude biskupom.

I kao biskup ostade Martin redovnik. Svoju je biskupsku palaču uredio kao samostan. U njoj je sa svojim pomoćnicima živio na način redovničkog života. I to u najvećoj strogosti. Samo bi jednom na dan jeli, pod večer. Vina nisu nikada pili. Oblačili se u kostrijet.

Bog je njegov veliki rad blagoslovio bezbrojnim čudesima. Mrtve je oživljavao, bolesne liječio, gubave čistio, iz bjesomučnih đavle izgonio. Svojim je propovijedima i čudesima obratio nebrojene na kršćansku vjeru.

Konačno je u dubokoj starosti od osamdeset četiri godine ispustio svoju svetu dušu. Umro je 400. godine.

* * *

To je ukratko život svetog Martina koji vam je je predobro poznat.

No vi ćete sigurno reći: Kazali ste nam cijeli život svetog Martina, a niste glavno spomenuli. Niste spomenuli što uvijek slušamo u tom životu i što se na svakoj slici svetog Martina prikaže. Može li biti svetog Martina na slici bez golog prosjaka komu Martin reže polovicu svojega plašta? Bez tog prosjaka nema svetog Martina.

Imate doista pravo. Bez golog prosjaka kome je sveti Martin dao kao milostinju polovicu svoga vojničkog plašta nema svetog Martina ili bolje ne bi ni bilo svetog Martina. Taj je čin ljubavi

prema bijednom bratu u Kristu postao prekretnicom života svetoga Martina. Odmah iza toga čina ljubavi dobio je milost da mu se sam Isus pokazao i da ga oduševi za sveto krštenje i za potpuno kršćanstvo. To ga je povelo na put svetosti. Na tom činu ljubavi izgrađena je sva svetost svetog Martina.

A znadete li zašto? Zato jer je taj čin ljubavi pokazao srce svetoga Martina. Taj je čin ljubavi pokazao kako je srce svetog Martina bilo pripravno za kršćanstvo. Taj je čin ljubavi pokazao da je sveti Martin bio pripravan za milost. A gdje Bog nađe srce spremno za milost, tamo on ne uskraćuje svoju milost. Tada je Bog po svojoj dobroti upravo prisiljen da na takvo srce razlije svoju milost.

To je upravo temeljna pouka života svetoga Martina. Taj život pokazuje prije svega važnost pripravnosti srca za kršćanstvo. Kršćanstvo je Božja milost. Ono je svrhunaravni Božji dar. No svrhunarav gradi na naravi. Kao što je Bog najprije stvorio tijelo da udahne dušu, tako Bog najprije traži narav da na njoj izgradi nadogradnju svrhunaravi. Baš zato Bog traži pripravno srce za svoju milost. Ljudsko srce mora postati srodnim s milošću kršćanstva. Onda je sposobno da ga primi.

Kršćanstvo je, doduše, mnogostruka milost, kako to kaže sveti Pavao. Da bude, dakle, ljudsko srce savršeno pripravno za kršćanstvo, tražila bi se mnogostruka svojstva. Ipak među tim svojstvima koja najbolje priprave ljudsko srce za kršćanstvo, postoje tri koja se izdižu nad sva druga. Tri su, naime, glavne značajke kršćanstva. Tim značajkama odgovaraju i tri glavna svojstva koja pripravljaju srca za kršćanstvo.

* * *

Možda vam nisu poznata te tri glavne značajke kršćanstva i prema tome i svojstva koja čine srca pripravnim za kršćanstvo?

Tko nije od vas upućen u prvi izvještaj o postanku kršćanstva? To je izvještaj svetog evanđelja o utjelovljenju Božjega Sina. Kršćanstvo je tajna Isusa Krista. S utjelovljenjem Sina Božjega ta je tajna, oduvijek skrivena u Bogu, postala svjetsko ostvarenje. Začeta je glava otajstvenoga tijela koje se zove Crkvom. Time je posađena klica kršćanstva. Cijelo je kršćanstvo samo razvoj te klice.

No čime započinje izvještaj evanđelja o utjelovljenju Sina Božjega? — Poslan bi anđeo Gabrijel k Djevici. Tako započinje spomenuti evanđeoski izvještaj. S Djevicom započinje kršćanstvo. U krilu je Djevice ostvarena tajna utjelovljenja Sina Božjega. Tu su sklopljene otajstvene zaruke između Boga i čovječanstva. Djevica je postala aktivnim sudionikom u toj tajni. Djevica je postala majkom Glave, a prvom stanicom otajstvenog tijela te Glave i kao takva majkom svih drugih stanica tog tijela.

Tako je kršćanstvo postalo ne samo tajnom Isusa Krista, nego i tajnom Djevice. Kad god Crkva u svom Vjerovanju ispovijeda veliku tajnu utjelovljenja, koja je praizvor kršćanstva, tada povezuje s njom i Djevicu, blaženu Djevicu Mariju: — I utjelovio se po Duhu svetomu od Marije Djevice i čovjek postade.

Djevica je, dakle, prva značajka kršćanstva. Ali zato i srce koje je srodno s Djevicom, također i prvo svojstvo koje pripravlja to srce za kršćanstvo. Djevičanska srca ili barem čista srca najbolja su priprava da srce postane kršćanskim srcem. Kršćanstvo je zemaljsko gledanje Boga. Naša je vjera zemaljski oblik blaženog gledanja Boga. Makar gledamo sada još u zrcalu i zagonetki, ipak gledamo, i ako ne svojim očima, a ono očima samoga Boga u ono što oko nije vidjelo ni uho čulo ni ljudsko srce osjetilo. Duhom Svetim prodiremo čak u dubine samoga Boga.

A što Isus govori o gledanju Boga? — Blaženi čista srca jer će oni Boga vidjeti! S Djevicom je započelo kršćanstvo. S čistim srcem započinje kršćanstvo u pojedinim dušama.

* * *

No ako kršćanstvo započinje s Djevicom, znate li prema čemu ono smjera? Što je jezgra kršćanstva?

Sveti nam Pavao lijepo o tome govori: — Nijesam znao među vama drugo nego Krista, i to raspetoga. Kršćanstvo je riječ o križu — kako bi rekao isti apostol. U križu, u tajni križa sadržana je tajna kršćanstva.

Križ je izvanjski raspoznajni znak kršćanstva. Ako netko želi pred svijetom pokazati da je kršćanin, stavit će na sebe znak križa. Ako želi pokazati i poslije smrti da je ostao kršćanin i da želi biti kršćanin i na Božjemu sudu, stavit će na svoj grob znak križa.

Križ je i nutarnji znak kršćanstva. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru spasenja. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru Božjeg milosrđa. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru žrtve koja se s križa prenosi na naše oltare. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru pobjede nad sotonom, grijehom i smrću. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru života koji je jači od smrti. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru koja osvaja svijet trpljenjem, a ne silom. Križ nam predstavlja kršćanstvo kao vjeru ljubavi. Jednostavno, križ je pravi simbol najdubljih sadržaja kršćanstva.

Nećete li odmah odatle zaključiti tko ima pripravno srce za kršćanstvo? Prije svega, sigurno onaj koji znade što je to križ. Bogataši i sretnici ovoga svijeta rijetko će biti sposobni shvatiti i prihvatiti riječ o križu. Kršćanstvo je tuđe njihovu srcu. — Blaženi siromašni jer je njihovo kraljevstvo nebesko. A to znači oni imaju pristup do Crkve, do kršćanstva, do kršćanske nauke i krš-

ćanskog života. Siromašni, tužni, progonjeni razumiju raspetoga Krista.

Ali još više oni koji ne samo da znadu što je to križ, nego i imaju srce otvoreno za križ. Ti su kadri shvatiti raspetoga Krista kao Božju silu i Božju mudrost. Ti u križu gledaju visine ljubavi i oni shvaćaju da nema veće ljubavi nego dati život svoj za prijatelje svoje. Takvi su kadri na ljubav odgovoriti ljubavlju i na raspetu ljubav raspetom ljubavi. Takvi su kadri ne samo vjerovati u Raspetoga, nego i uzeti svoj križ i poći za Raspetim na križ. Ti su uistinu sposobni za kršćanstvo.

* * *

No kršćanstvo ne svršava ni s križem, makar već križ naviješta vrhunac kršćanstva. Kršćanstvo je došlo do svog zenita, do svoje punine, do svog savršenstva na Duhove. Duh Sveti je duša kršćanstva. Duh Sveti je život kršćanstva. Duh Sveti je duh Isusa Krista i zato duša njegova otajstvenog tijela. Cijelo je kršćanstvo zapravo objava ili manifestacija Duha Svetoga u svijetu.

Da li vam je odatle teško zaključiti treći, možda najosnovniji preduvjet srca da bude pristupno kršćanstvu? Ta što je Duh Sveti? Duh Sveti je nestvorena ljubav. On je poljubac Oca i Sina. Zato je Duh ljubav. Duh Sveti diše ljubavlju. On je zato i je prvi plod Duha ljubav. Duh Sveti diše ljubavlju. On je zato i duh posinovljenja. On razlijeva u ljudska srca ljubav prema nebeskom Ocu i bratsku ljubav prema Božjoj djeci. On je duh ljubavi.

A što je onda kršćanstvo koje ima kao svoju dušu tog Duha ljubavi nego zajednica ljubavi? Nije bez razloga već sveti Ignacije mučenik zvao Crkvu i crkvenu zajednicu ljubavlju. A i sam Isus daje kao raspoznajni znak svojim učenicima: — Po tom ćete se poznati da ste moji učenici ako se budete ljubili među sobom.

Koji bi onda mogao biti prvi preduvjet i prva priprava za kršćanstvo nego spremnost za ljubav? Srce koje je pripravno da ljubi — to je srce koje je pripravno za kršćanstvo. Upravo to je bilo srce svetog Martina. Kad je on iz ljubavi davao prosjaku polovicu svoga plašta, pokazao je da otvara svoje srce Duhu Svetomu, duhu ljubavi. On je pokazao da je po svom srcu već kršćanin. Kao što čitamo u Pismu o stotniku Korneliju i njegovoj obitelji da je na njih sišao Duh Sveti još prije nego su bili kršteni, tako bismo mogli reći i za svetog Martina: Svojim srcem koje je ljubilo, zaslužio je da na njega siđe Duh Sveti još prije krštenja. On je bio kršćanin već prije nego je bio kršten.

* * *

Mi danas doživljujemo žalosnu činjenicu da mnogi kršćani koji su kršteni prestaju biti kršćanima. Kršćanstva nestaje i među kršćanima. Mnogi koji su kršteni gaze kršćanstvo i odriču se kršćanstva.

No zašto je tako? Zašto mora biti tako? Na to nam daje odgovor upravo sveti Martin. Mi nismo više vrijedni da budemo kršćani. Mi nismo dostojni da budemo kršćani. Mi nismo više sposobni da budemo kršćani. Mi više nemamo pripravno srce za kršćanstvo.

Kršćanstvo je previše čisto, a da bi moglo ostati u našim nečistim i prljavim srcima. Kršćanstvo je po križu previše visoko, a da bi moglo ostati u našim za zemlju privezanim srcima. Kršćanstvo je previše vjera ljubavi, a da bi moglo ostati u našim zvjerskim srcima. To je razlog našim otpadima od kršćanstva.

Čuli smo da je sveti Martin bio ne samo kršćanin nego i širitelj kršćanstva. Bio je misionar. On je pošao u domovinu da svoj rod predobije za kršćanstvo. A u Francuskoj je postao prvi apostol koji je kršćanstvo unio u sela i seljake priveo iz poganstva u kršćanstvo.

Što, dakle, da molimo prije svega od svetoga Martina? Molimo ga da nas učini dostojnima kršćanstva. Neka nam izmoli takvo srce koje će biti sposobno nositi u sebi najveći Božji dar i milost, milost svete kršćanske vjere i kršćanskog života. Molimo svetog Martina za čisto srce. Molimo ga srce koje razumije i prigrljuje križ. Molimo ga iznad svega za srce koje će biti spremno ljubiti, ljubiti Boga i bližnjega. Amen.

Karlovac, 1966.

SVETI NIKOLA TAVELIĆ

SVETOST MUČENIŠTVA

Pregled: *Sveti Nikola predstavnik je bezbroj Hrvata svetaca.*
Mučeništvo je samo po sebi vrhunac svetosti.
Ono je kadro pokriti i slabosti života.
Ono je najvjernije nasljedovanje Isusa Krista.
Ono je herojizam.
Ono je dokaz kreposti, osobito
vjere,
ufanja i
ljubavi.
Budimo dostojni svojih svetaca!

Konačno imamo i mi Hrvati jednoga svoga proglašenog sveca. Imamo jednog službenog sveca koga može štovati cijela Crkva katolička po čitavom svijetu. Dosada smo bili među drugim narodima kao neka siročad ili pastorčad. Svi drugi narodi imaju svoje svece. Imaju ih Mađari, Česi, Poljaci, Šveđani, Norvežani, Danci, Švicarci, Holanđani, da ne govorimo o velikim narodima kao što su Englezi, Nijemci, Francuzi, Španjolci i Talijani koji ih imaju svaki

na tisuće. Svi su, dakle, drugi narodi imali svece, samo mi Hrvati nismo ih imali. Sveti Nikola Tavelić postao je prva slava našeg naroda pred čitavim kršćanskim svijetom. U svetom Nikoli Taveliću dobili smo konačno prvog svojeg sveca, Hrvata — sveca.

Ali ako hoćemo točnije reći, u tom svojem prvom svecu naš je narod zapravo dobio tisuće i tisuće svojih proglašenih svetaca. Sveti Nikola Tavelić samo je predstavnik tisuća svetaca koje je naš narod dao Crkvi katoličkoj. Svetački vijenac koji je primio sveti Nikola Tavelić primio je zapravo u ime tisuća drugih naših sunarodnjaka koji su zaslužili jednaki svetački vijenac kao što ga je zaslužio sveti Nikola.

Znate li, naime, čime je sveti Nikola zaslužio svoju svetačku slavu? Znate li na temelju čega je sveti Otac proglasio svetog Nikolu svecem? Malo znademo iz života našega sveca. Bilo bi to premalo da ga izdigne na čast oltara. Čak malo znamo i o čudesima našega sveca. To bi također bilo premalo da ga se proglasi svecem. Što je, dakle, ipak bilo temeljem da dobije toliku čast kakvu nije dobio nijedan još drugi Hrvat od katoličke Crkve da ga se proglasi svecem? Temelj svetosti svetoga Nikole njegovo je mučeništvo. Mučeništvo ga je uzdiglo među svece katoličke Crkve. On je u Svetoj zemlji u gradu Jeruzalemu junački za svoju vjeru podnio muku i smrt. To ga je okrunilo svetačkim slavljem.

* * *

Mučenici su bili prvi koje je Crkva postavila na oltare. Još ni sama blažena Djevica Marija nije imala većeg i posebnijeg izvanjskog štovanja u Crkvi kad su kršćani već štovali svete mučenike. Štovanjem mučenika kao da je započelo štovanje svetaca u Crkvi. Druge je svece Crkva počela štovati samo po uzoru na štovanje svetih mučenika.

Što više, možemo bez straha reći da nigdje svetost ne dolazi toliko do izražaja kao što dolazi baš kod svetih mučenika. Mučeništvo je kao neki vrhunac svetosti.

Crkva je tako od početka shvaćala. Crkva je gledala u mučeništvu kojim je kršćanin žrtvovao svoj život za svetu vjeru i za Isusa Krista najsavršeniji krst. Kao što krsna voda preporodi čovjeka iz grijeha na božanski život da bez ljage i najmanjeg grijeha i kazne može ravno poletjeti na nebo među svece i anđele, tako i kupelj mučeničke krvi kojom kršćanin sebe okupa u vlastitoj krvi, okupa ga i u samoj Kristovoj krvi te ga očisti od svake ljage i posveti za nebo. — Tko su ovi obučeni u bijele haljine i od kuda dođoše? Tako je upitano u knjizi Otkrivenja, dok je Ivan gledao veliko mnoštvo koje je pred Bogom bilo obučeno u bijele haljine s palmama u rukama. A Ivan je čuo i odgovor: — Ovo su koji dođoše od velike nevolje i opraše haljine svoje i očistiše ih u krvi Janjeta.

Zato nije čudo da je Crkva uvrstila u zbor svetaca i one mučenike kojima se dalo u životu svašta prigovoriti. Tako je već u prva vremena pribrojila među svece svetog Hipolita. Bio je to učen rimski svećenik. Radi svoje se učenosti i nadao da će biti izabran za papu. No bio je izabran drugi. Za Hipolita je bilo to tolika uvreda da je ustao protiv zakonitog pape i sam se dao od papinih protivnika izabrati za protupapu.

No kad je došlo veliko progonstvo, i zakoniti papa i njegov protivnik Hipolit zajedno su pretrpjeli smrt za vjeru. Njihova ih je mučeništvo izmirilo i sjedinilo na nebu. Crkva ih štuje obojicu kao svoje svece, kao svete mučenike.

Nedavno sam čitao sličan slučaj u najbliža vremena. Godine 1900 bijesnio je u Kini tako zvani bokserski pokret. Bio je to pokret mržnje na sve evropsko. Zato i na sve kršćansko. Taj je pokret dignuo jedno od najkrvavijih progonstva protiv kršćanske vjere u Kini.

U tom su progonstvu poginule tisuće kršćana. Tako je samo u provinciji Čeli od 50.000 kršćana poginulo 5.000. Od tih je 5 tisuća predloženo 2 tisuće za proglašenje blaženima jer o njima postoje najsigurnija svjedočanstva. 1955. godine doista ih je pedeset i pet i proglašeno blaženima.

Među tom pedesetpetoricom blaženih nalazi se i blaženi Marko Kition. On je bio inače vrijedan čovjek, pobožan i revno je pohađao crkvu. Volio je duge molitve. Ipak je imao jednu strašnu manu. Bio je nepopravljivi pušač opiuma.

Za tu su opačinu postojali strogi biskupski propisi u Kini jer je to bio pravi bič za tadanju Kinu. Tako je naš Marko bio već trideset godina kao nepopravljiv pušač opiuma isključen od svetih sakramenata. Ali on je neprestano samo molio Boga za sretnu smrt. Ta mu je molitva bila uslišana. I njega su za vrijeme progonstva pozvali pred pogansko sudište. On je najodlučnije odbio da se odreče svoje vjere. Tako je za vjeru prolio svoju krv i kako kaže izvještaj iz njegova mučeništva: očišćen je svojim mučeništvom i pozvan k kraljevskoj gozbi Janjeta.

Bio je, dakle, to slabić koji radi svoje mane nije smio trideset godina niti primiti svetu pričest. Pa ipak ga je mučenička smrt postavila na oltar kao blaženika. Toliko mučeništvo posvećuje.

* * *

A kako da i ne posvećuje kad je svetost u prvom redu sličnost s Isusom Kristom. No što da učini sličnijim Kristu od mučeničke smrti?

Oko godine 180. bio je biskup Pergama u Maloj Aziji imenom Karpo nakon duga mučenja pribijen na križ. Usred najvećih muka na njegovu je licu sjao smiješak. Prisutni su se tome čudili i pitali: — Zašto si toliko veseo? Mučenik odgovori: — Vidio sam Gospo-

dina i veselje se nastanilo u mojem srcu. A kad su pod njim zapalili lomaču, u plamenu je molio: — Hvaljen budi, Gospodine Isuse Kriste, Sine Božji, što si mene grešnoga čovjeka udostojao svoje sudbine!

Mučenik je hvalio Isusa Krista što ga je učinio sličnim u svojoj sudbini. Bio je sličan Isusu u trpljenju i smrti. To ga je učinilo sličnim Kristu i u njegovoj slavi. Jer ako s njime trpimo, da se s njime i proslavimo — piše sveti Pavao.

Tu je evo temelj svetačke slave. One koje Bog predodredi za nebo, predodredi da budu jednaki slici Sina njegova — piše isti apostol. A sam Isus kaže: — Tko meni služi, neka ide za mnom, i gdje sam ja, tamo će biti i sluga moj. Tko ide s Isusom na križ, poći će s njime i u njegovu slavu. A to znači biti svetac.

* * *

No što da idemo daleko? Ta znamo da sveci postaju sveci po svojim krepostima. A nije li mučeništvo izraz najvećih kreposti kršćanske duše?

Da se nekoga proglasi svecem, mora se dokazati da je posjedovao kreposti. Ali ne obične kreposti, nego da je posjedovao kreposti u herojskom stupnju. Za svetost se traže herojske kreposti. A da li kod mučenika i dolazi u pitanje herojizam? Mučenici su sami po sebi najveći heroji. Moralisti gledaju u mučeništvu upravo izraz kreposti kršćanske jakosti ili hrabrosti.

Napoleon je prije svoje odlučne bitke kod Austerlitza postrojio svoje elitne čete i održao im kratak nagovor: — Vojnici! Ja trebam stotinu muževa koji imaju hrabrost, koji se ne boje smrti. Tih stotinu muževa želim prve poslati na neprijatelja. Oni će svi do jednoga izginuti od neprijateljskih taneta. Nikoga od vas ne silim da ide u smrt. Zato vas pitam: Tko se od vas dragovoljno javlja da umre za domovinu i za cara? Promislite!

Nekoliko je minuta vladala grobna tišina. Tada Napoleon uzdigne glas i poviče: — Muževi hrabri na smrt, tri koraka naprijed!

Što se dogodi? Kao na komandu cio puk do posljednjeg vojnika stupi tri koraka naprijed. Cio je puk bio toliko oduševljen za svojega cara da je bio spreman poći u smrt.

Bili su to heroji. A takvi su heroji i sveti mučenici. Ni oni se nisu žacali stupiti tri koraka naprijed kad ih je Krist pozvao u smrt. Kao japanski kamikaze, živi torpedi, oni su za svoga kralja junački polazili u smrt. Kad se promatra svete mučenike na njihovu putu prema smrti, koji puta bismo pomislili da pred sobom imamo fanatike. Toliki je herojizam u njima. To se napose vidi kod našeg svetog Nikole. Kad ne bismo znali da su to bili muževi trijezni i svijesni svojih koraka, mogli bismo našeg sveca kao i tolike druge svete mučenike skriviti s fanatizma. Ali njihova razumnost i promišljenost pokazuju da nije tu fanatizam, nego samo istinski herojizam.

* * *

O herojizmu svetih mučenika nije dakle potrebno trošiti riječi. A o njihovim krepostima? Nije li svako pravo mučeništvo najljepši dokaz najvećih kršćanskih kreposti? Da ne govorimo o drugim krepostima, pogledajmo samo kako mučeništvo iskazuje tri temeljne i vrhovne kršćanske kreposti. Mučeništvo je živi odraz kreposti vjere, ufanja i ljubavi.

Tako je svako mučeništvo prije svega najsavršenija ispovijest vjere koja izvire iz punine vjere i stoji u službi vjere. Redovno je mučeništvo samo posljedica i zadnja riječ ispovijesti vjere koju je mučenik jezikom i djelom navijestio. Mučeništvo je samo potpis vlastitom krvlju na ispovijest vjere. Što je prije mučenik ispovijedio glasom svoga jezika, to dovrši glasom svoje krvi.

Baš zato je mučeništvo krst krvi. Kao što je, naime, krst vode sakramenat vjere, vanjska ispovijest vjere da po vjeri primi opravdanje tko se krsti, tako je i mučeništvo kao krst krvi jednako prava ispovijest vjere, samo glasnije od ispovijesti u krstu vode, kao što je glas krvi glasniji od glasa riječi.

No odakle dolazi taj silni glas ispovijedanja vjere po krvi nego iz punine vjere? — Ovo je pobjeda koja pobijeđuje svijet: vjera naša! Vjera je pobjeđivala u mučenicima. Glasom svoje vjere mučenici su nadglasali glas svoga tijela koje je vikalo u strahu pred bolima i smrti.

A baš zato je mučeništvo postalo i sjemenom vjere na svijetu. Krv je mučenika sjeme kršćana, kako je to već u prva kršćanska vremena izrekao stari kršćanski pisac. Mučenici su postali svjedocima vjere, kako ih Crkva u latinskom i grčkom jeziku naziva od prvih kršćanskih vremena. Njihova vjera postala je pobjedom nad samom nevjerom svijeta.

* * *

A zar mučeništvo nije i najdivnije svjedočanstvo kreposti ufanja u mučenikovoj duši?

Mučenici kao da nisu više bili ljudi od ovoga svijeta. Oni su bili već ljudi drugoga svijeta. Sveti Stjepan, prvi mučenik, već gleda nebo otvoreno i Isusa kako ga čeka. Sveti Karpo, kako smo čuli, sa smiješkom na usnama već govori: Vidio sam slavu Gospodnju. To vrijedi za sve svete mučenike. Nada ih je prenijela s ovoga svijeta u drugi. Oni su stajali na pragu tog drugog svijeta. Nada im je otvorila vrata i zato su željno čekali čas kad će im krvnici omogućiti da prijeđu u domovinu koja ih je čekala. Baš zato čitamo o svetim mučenicima da su polazili na muke kao da idu na svadbu. — Evo zaručnik ide, iziđite mu ususret. Tako je nada klicala na pogled muka i smrti u njihovim srcima.

* * *

Mučeništvo je, dakle, svjedodžba vjere i nade. Ali iznad svega ono je svjedodžba treće najveće kreposti. Ono je svjedodžba ljubavi. Glas krvi što bi mogao biti prije nego glas srca? Sam Bog nije znao kako da pokaže više svoju ljubav prema čovjeku nego da je pokaže svojom smrću na križu.

Što bi onda moglo biti mučeništvo nego pjesma ljubavi koju zapjeva ljudsko srce svojemu Bogu? Kad pjeva ljudsko srce glasom svoje krvi, tad više ne pjeva pjesmu ove zemlje. Ono već pjeva pjesmu ljubavi koja će se pjevati na nebu. To je, naime, pjesma kojom srce prestane živjeti u sebi da živi u svojemu Bogu.

* * *

Treba li k tome još nešto da mučenik bude svet? Treba li posebnih čudesa da dokažu njegovu svetost? Pravo mučeništvo ne treba čudesa. Ono je samo čudo koje dokazuje prisutnost Boga u smrti i muci mučenika. Svaki je, dakle, pravi mučenik po samom svojem mučeništvu pravi svetac katoličke Crkve.

Kad, dakle, slavimo svetoga Nikolu Tavelića kao prvog svojeg sveca, zar onda slavimo samo tog sveca? Nije li taj svetac doista samo predvoditelj i zastupnik tisuća i tisuća naših pradjedova koji su poput svetog našeg Nikole pošli u smrt radi svoje vjere? Koliki su se sinovi i kćeri našega naroda radije dali nabiti na kolac nego da se odreknu svoje svete vjere. Sve su to mučenici. Sve su to sveci koje predstavlja naš svetac, sveti Nikola Tavelić.

Ali dok nas Crkva poziva na slavlje naših svetaca, ne želi ona to zato da se sada mi gostimo na njihovim grobovima. Ona nas poziva na slavlje svetih mučenika da i nas zadoji duhom svetih mučenika. Ona želi i nas povesti za Isusovim križem, ako ustreba do Kalvarije i do smrti. Ona želi probuditi i u nama duh herojizma u vjeri, ufanju i ljubavi. Crkva hoće i od nas na grobovima mučenika stvoriti mučenike. Samo oni koji u svom srcu žele ponijeti s groba svetih mučenika njihov duh, samo oni imaju pravo slaviti svete mučenike. Kukavice i izdajice svete vjere ne smiju se ni pokazati pred svetim mučenicima. Heroji naprijed — to je poklik Crkve u slavlju svetih mučenika. Amen.

Varaždin, 1961.

Sveta Elizabeta Ugarska

POSVETA SVIJETA

Pregled: *Svetica ovoga svijeta.*
Ona je posvetila svijet
dobrotvornošću,
Bogom.

Kad su se pojedine duše u stara vremena htjele posebno posvetiti, zavukle su se u pustinju da budu same sa svojim Bogom pa da misle i rade oko svoje duše i tako se posvete.

Kasnije su takve duše mjesto pustinja odabrale samostane, i to stroge samostane koji su bili slični pustinji. U njima su šutjele, molile, razmatrale i tako sebe posvećivale.

Mi smo se danas sastali također kod jedne svetice. Ali ta svetica nije se zavukla niti u pustinju, a nije se ni posvetila u kakvom tihom samostanu. Svetica koju danas slavimo žena je ovoga svijeta. Ona je iz svijeta. Živjela je u svijetu. Posvetila se u svijetu. Život njezine svetosti protekao je u kraljevskom i kneževskom dvoru.

Kraljevski je dvor madžarskog i hrvatskog kralja Andrije bio kolijevka gdje je odnjihana zvijezda koja je imala zasvijetliti najdivnijim sjajem na kršćanskom i franjevačkom nebu. Ni otac ni mati naše svetice nisu bili sveci. Kralj Bela III imao je dva sina: Emerika i Andriju. Emerik kao stariji bio je prijestolonasljednik. A Andriji je otac na smrti ostavio velike posjede, dvorce i mnogo novaca s nalogom da povede križarsku vojnu koju je bio otac zavjetovao. No Andrija mjesto da sa sakupljenom vojskom krene u križarsku vojnu, udari na svoga brata Emerika da mu otme kraljevsku krunu. Osvojio je doista Hrvatsku, Dalmaciju i druge krajeve. Ali se za zakonitog kralja zauzme papa Celestin II i Inocent III i zaprijete Andriji prokletstvom. No Andrija nastavi rat, ali na svoju nesreću. Emerik ga pobijedi da se Andrija morao spasiti bijegom. Nakon šest godina Andrija ponovo pokuša ratom osvojiti kraljevsko prijestolje jer mu je uspjelo predobiti plemstvo. No Emerik sa štapom u ruci uđe među vojsku svoga brata pa poviče: Hoću vidjeti toga tko će se usuditi dignuti ruku i proliti krv svoga kralja! Nitko se doista to nije usudio i Emerik je mogao zarobiti brata Andriju i držati ga zarobljenikom u gradu Knegincu kod Varaždina. Pa ipak nakon godinu dana jer je Emerik umro, Andrija se uspne na prijestolje kao kralj Andrija II. No ni na kraljevskom prijestolju nije pokazao svetačke vrline. Bio je razmažen i mekušan rasipnik. U sjajnim je gozbama prosipao muku svoga naroda.

Takav je bio otac svete Elizabete. A ni majka joj nije bila svetica. Bila je, doduše, pobožne naravi. Ali kao Nijemica je od svoga naroda naslijedila slavohlepnu i gramzljivu ćud i narav. Zvala se Gertruda iz kneževke obitelji knezova Meranskih. Svojom lakoumnošću i tvrdim vladanjem toliko je ogorčila narod da su je umorili. Tada je Elizabeti bilo šest godina.

Iz takva je, evo, roda izašao najljepši cvijet franjevačke obitelji, izašla je sveta Elizabeta. Elizabeta je bila dijete ovoga svijeta.

No ona je bila od malena i određena za ovaj svijet. U ta su

vremena roditelji, osobito viših klasa, brzo odredili svojoj djeci njihovu životnu sudbinu. Napose je to vrijedilo za žensku djecu. Ili su ih odmah odredili za samostan ili su im odredili muža za koga će je udati. Našoj maloj Elizabeti politika dvora odredi ovu drugu sudbinu. Sa četiri je godine odrede za zaručnicu Ludvika, prijestolonasljednika kneževine turinške. Taj je imao tada jedanaest godina. A prema tadašnjim običajima da se zaručnica navikne na svoj novi dom, jezik i običaje, odmah su je poslali u Njemačku u dvorac njezina budućeg muža. Tamo je Elizabeta imala provesti svoje djetinjstvo i mladost do ženidbe.

Svijet je sa svojim bogatstvom otpratio malu Elizabetu u njezinu novu domovinu. S njome su odvezli srebreni krevetić i srebreno kupatilo. Zatim grimizne jastuke i pokrivala, krasno izrezbareni ormarić od slonove kosti za nakit i dragulje, različite srebrene i zlatne posude i mnogo toga drugoga za buduću mladu kneginju. Još se sada čuva mala zlatna kruna koja je također pripadala maloj Elizabeti.

Na dvorcu u Wartburgu mala je Elizabeta bila odgajana za ovaj svijet. Bila je obučavana za dvorski život, za dvorsku etiketu, za dvorske igre i sportove, za dvorske zabave i posao.

Elizabeta je na dvorcu rasla zajedno sa svojim budućim mužem kao sestra kraj svoga brata. Oni su i nazivali jedan drugoga: dragi brate, draga sestro. Tako će i kasnije ona zvati svojega muža. Ipak se u srcu male Elizabete već zarana probudila prava ljubav prema njezinu Ludviku. A imala je i zašto. On se razvio u prekrasnog mladića i junačkog viteza. Kakav je bio junak, lijepo pokazuje jedna zgoda iz njegove mladosti. Na dvorcu je bio i jedan lav u kavezu. No jednoga je dana taj lav provalio iz kaveza, pa je počeo rikati po dvorištu. Mladi Ludvik brzo skoči na dvorište pred samoga lava, stisne pesnicu i zaviče na lava. Lav uzmakne i vrati se u kavez. Takav je junak bio Elizabetin zaručnik. Nije čudo da se u njega žarko zaljubila.

O toj Elizabetinoj ljubavi dosta kazuje jedna zgoda koju pripovijeda dvorski kapelan iz Elizabetine mladosti. Jednoga se dana nalazila mala Elizabeta zajedno s cijelim dvorom u dvorskoj kapelici. Elizabeta nije mogla izdržati, a da ne baci svoj pogled u crkvi na svog Ludvika. No za vrijeme podizanja ugleda Elizabeta u rukama svećenikovim raspetoga Isusa s krvavim ranama, da je zaplakala. Osjetila je, naime, da je ukrala Isusu dijelak svoje ljubavi.

Elizabeta je dakle bila prava djevojka ovoga svijeta, a postala je i prava žena ovoga svijeta. Sa četrnaest je godina bila već zrela djevojka. Njezin je Ludvik tada imao dvadeset i dvije godine. Kako mu je otac umro, uzeo je u ruke vlast i vjenčao se s Elizabetom. Bio je to brak neizrecive ljubavi. Elizabeta je u šest

godina svoga bračnog života rodila svome mužu troje djece. A tko da opiše ljubav Elizabete prema njezinu mužu? Kolika je bila ta ljubav, najbolje se pokazuje iz njezina rastanka s njime.

Godine 1227. njemački car Fridrik II. proglasi križarsku vojnu. Ludvik, Elizabetin muž, kao jedan od najvažnijih njemačkih knezova, također odluči da s carem krene na tu vojnu. U tu svrhu primi znak križa od biskupa. No ispočetka se bojao pokazati taj znak svojoj ljubljenoj ženi. Znao je što će ta njegova odluka značiti za nju. No jedne večeri kad se Ludvik skidao, Elizabeta opazi taj znak križara na svome mužu. Pala je u nesvijest.

Ludvik je poče tješiti da on taj križarski pothvat preuzima jedino iz ljubavi prema Spasitelju i da on to čini za kralja neba i zemlje što bi inače morao učiniti i za zemaljskog kralja. Ali Elizabeta, mlada žena puna žarke ljubavi prema svom mladom mužu, samo je ponavljala: Dragi brate, ako to nije protiv Boga ostani sa mnom! Tek onda kad ju je uvjerio da je učinio zavjet pa da ne može drukčije, smirilo joj se donekle srce.

A kako je istom bio tvrd i žalostan rastanak Elizabete od njezina Ludvika! Ona se jednostavno nije mogla od njega otrgnuti. Jahala je s njime do granice tirinške kneževine. Ali ni tamo ga nije mogla pustiti. Još je jedan cijeli dan proslijedila s njime na konju. Najradije bi ga bila pratila do Jeruzalema u svu nevolju, rat i smrt. Bio je prisiljen stari knežev pratilac opomenuti: Vrijeme je, milosni kneže! Pusti milostivu gospođu da se vrati! Tako mora biti. Ludvik se okrene k svojoj ženi koja se topila u suzama: Predraga sestro, moje najdraže blago! Svemogući Gospodin neka te blagoslovi i čuva! Ne zaboravi me, moli za me i Zbogom! Još jednom ga Elizabeta obujmi rukama kao da ga želi zadržati, ali on odjaši dalje — u svoju smrt. Elizabeta ga više nije živoga vidjela.

Kroz duge je vjekove taj neopisiv rastanak najboljeg muža i najbolje žene opjevavan pjesnicima i pjevačima vartburškog dvora.

Elizabeta se vrati u svoj dvor s djetetom pod srcem. Obukla je udovičko odijelo i više ga nije skidala sa sebe. Njezin je život za ovaj svijet bio završen.

Još da spomenemo ljubav koju je Elizabeta pokazala prema svome mužu nakon njegove smrti. Na vijest da je mrtav, opet se onesvijestila. Kad se pridigla, trčala je po praznim sobama svoga dvorca kao izgubljena dok joj nije iskrvarilo srce u nijemom bolu i tuzi. A kad su dopremili lijes s kostima muža, Elizabeta zamoli da još jednom vidi makar samo kosti dragoga joj brata. Ugledavši kosti Elizabeta zadrhće cijelim tijelom. Zaplače i zarida njezino srce u najbolnijim naricanjima. Bila je spremna dati čitav svijet i prositi kao prosjakinja po svijetu — govorila je ona — samo kad

bi mogla imati kraj sebe svog dragog Ludvika i gledati njegovo lice. Opet su je morali silom otrgnuti od muževa lijesa. Bila je to dakle žena uistinu žarke ljubavi.

* * *

To je, evo, žena koja nas je privukla ovamo. Tu smo ženu došli proslaviti. Elizabeta je bila žena ovoga svijeta. Bila je prava žena ovoga svijeta. Ona je okusila svijet u svoj njegovoj punini. Okusila je čast kraljevskog roda. Okusila je puninu bogatstva. Okusila je sjaj dvorskog života. Okusila je sreću i radost zemaljske ljubavi. Okusila je sreću bračnoga i majčinskog poziva. Sve veselo i lijepo na ovome svijetu okusilo je njezino srce.

Ne nadaje li nam se samo po sebi ovdje pitanje: Pa što smo onda odabrali baš tu ženu kao uzor i primjer svetačkog zanosa? Zašto želimo baš od te žene naučiti svetom životu? Što sveto možemo naći kod žene ovoga svijeta?

Pa ipak nismo se prevarili. Kod ove žene ovoga svijeta možemo naći više nego kod pustinjaka i redovnika. Daleko više nego kod različitih časnih sestara u njihovim samostanskim zatvorima. Pustinjaci i redovnici mogli bi možda više naučiti svetosti redovničke duše koje žive daleko od svijeta. Ali ljudi ovoga svijeta trebaju školu svetosti baš jedne žene ovoga svijeta. Elizabeta kao žena ovoga svijeta kadra je dati najbolji primjer i nauku svetosti ljudima i ženama koje žive u svijetu.

Prva nauka koju uči sveta Elizabeta ljude ovoga svijeta stoji u tome da ih uči posvetiti svoj život svijeta. Elizabeta je naučila ljude posvetiti svijet. Makar je ovaj svijet u vlasti đavla, kako piše sveti Ivan i sve što je na svijetu požuda je očiju, požuda tijela i oholost života, ipak sveci su znali i taj svijet oteti đavlu. Sveci su znali iz tog paklenskog prokletstva stvoriti nebesku svetinju. Sveci su znali posvetiti svijet. Među prvim takvim svecima koji su znali posvetiti svijet i život u svijetu — bila je upravo naša svetica, sveta Elizabeta.

* * *

Možda vam nije poznato kako je sveta Elizabeta posvetila svijet, kakvu je posvetu Elizabeta dala svijetu? Bila je to, prije svega, posveta dobrotvornosti. Sveta je Elizabeta znala iskoristiti dobra koja joj je svijet poklonio da njima čini dobro svojemu bližnjemu.

Bog je u srcu svete Elizabete okrenuo slabost njezina oca u najveću krepost. Čuli smo, naime, da je otac svete Elizabete bio rasipnik. Ali je on rasipao dobra svoga kraljevstva na raskošne gozbe. Bog je u srcu svete Elizabete također uzgojio rasipnost, ali onu rasipnost o kojoj govori sveti pjesnik: Rasipao je, dao siromasima. Već zarana se probudila ta sveta rasipnost u srcu male Elizabete. Kad bi ona još kao mala djevojčica nešto dobila, odmah

bi to podijelila siromasima. A kad se naučila presti vunu, vrlo je to rado radila jer je smjela dobitak zadržati za sebe, a taj bi dobitak onda razdijelila sirotinji.

No to su bila tek sveta zrnca kojima je Elizabeta kao biserima uresila svoju mladost. Prva njezina dobrotvornost započinje s njezinom udajom. Kod udaje je dobila od svoga muža na dar dobra koja su pripadala dvorcu Wartburg. S tim je dobrima Elizabeta mogla slobodno raspolagati. Ali ona nije za sebe njima raspolagala. Ona su pripadala siromasima.

Vrhunac se njezine dobrotvornosti pokazao godine 1226., kad je u njezinoj kneževini zavladao velik glad. Njezin je muž bio otišao na put k caru na državnu skupštinu u Italiju. Tako je Elizabeta imala vlast u svojim rukama. U kasi se njezina muža našlo 64 tisuće dukata, Elizabeta ih nije štedjela. Svaki je dan hranila 900 siromaha, a pomagala je gdje je samo stigla. Razdijelila je žito iz kneževskih hambara. Sagradila je gostinjac kraj Wartburga za bolesnike. Sama je išla u dvorbu bolesnika. Nije se sramila ni pomusti kravu da donese bolesnoj ženi mlijeka. A napose su na njezinu srcu bila djeca. Jednom je djeci iz okolice kupila puna kola igračaka. Djeca su za njom vikala: Majko, majko! Bila im je prava majka, pa su ona trčala pred nju kad bi se samo pokazala.

Kad se njezin Ludvik vratio iz Italije, potužili su se dvorjanici na Elizabetu da je rasipala dobra kneževskoga dvora. No Ludvik je uzeo Elizabetu u zaštitu: Pustite moju dragu Elizabetu da čini za ljubav Božju sirotinji dobro!

O kasnijoj dobrotvornosti svete Elizabete nije potrebno ni riči trošiti. Pod konac je svoga života ona postala čista dobrotvornost. Njezin se život pretvorio u sunce koje je grijalo sirotinju, bolesnike i nesretnike. Ona je jednostavno postala svetica dobrotvornosti. Sva svoja dobra i sve svoje sile, pa i čitav svoj život pretvorila je u dobrotvornost, u pomaganje bijednih i nesretnih na zemlji.

Kaže se da đavao bježi pred svetom vodom. Ali što je posveta svetom vodom prema posveti ljubavlju! Ta ljubav je sama svetost! Poškropiti svijet ljubavlju zato znači dati svijetu pravu posvetu. Da li je dakle sotona imao pristupa k svijetu svete Elizabete? Taj svijet doista nije bio u vlasti sotone. Taj je svijet svete Elizabete preobražen ljubavlju njezina srca već spadao u novo nebo i u novu zemlju u kojima stanuje pravednost.

* * *

Ali Elizabeta je posvetila svijet ne samo dobrotvornošću, ne samo ljubavlju prema bližnjemu. Ona je znala svijetu dati posvetu samoga Boga.

Već se u ranom djetinjstvu u njezinu srcu probudila najnjež-

nija pobožnost. Dvorska je kapela bila za malu Elizabetu najdraže mjesto na njezinu dvorcu. Prečesto bi u danu u nju skočila. Usred igre bi joj srce tamo poletjelo, prekinula bi igru i sa svojim drugaricama poletjela u kapelicu.

Bog je postao pravo središte Elizabetina mladoga srca. Već smo čuli kako je zaplakala kad je osjetila da je otela Bogu samo jedan dijelak ljubavi pogledom na svog zaručnika u crkvi. Ali baš zato je znala i u samu svoju ljubav prema mužu unijeti Boga. Dvorski kapelan ovako opisuje brak Elizabete s njezinim mužem: Oh kako se blažen. svet, nevin par tu sastao po Božjoj volji! Oni su vodili život pun ljubavi, a produhovljeni Bogom. Imali su neizrecivu ljubav jedan prema drugome u Bogu. Sveti je anđeo bio često vjesnik jednoga drugome. Često bi mlada Elizabeta, kad je mislila da joj muž spava, ustala iz kreveta i klekla kraj kreveta svojega muža, uzela njegovu ruku među svoje ruke i tako molila da ju je morao mnogo puta Ludvik opomenuti: Draga sestro štedi se i idi spavati!

Tako je ljubav Elizabetina prema mužu bila sva ispunjena Bogom. Baš zato i onda kad je morala za svoje srce nepodnosivu žrtvu prinijeti, kad je morala pustiti svoga muža u tuđi svijet na križarsku vojnu, jedna riječ njezina Ludvika: Bog tu žrtvu traži od mene i tebe, bila je dosta da junačka žena uskliknе: Protiv Božje volje ja te ne želim zadržati. Ja želim tebe i sebe prinijeti kao žrtvu Bogu. Pođi u ime Božje na dalek put! A kad je u najgorčoj boli vidjela kosti svog muža nakon njegove smrti, ona je usklikmula: Ti znaš moj Bože, koliko sam od svega srca nad sve stvari ovoga svijeta ljubila svoga predragoga brata. Ali protiv tvoje volje ja ga ne bih željela od mrtvih uskrisiti kad bih to mogla za cijenu jedne svoje vlasi.

Elizabeta je znala unijeti Boga u ovaj svijet. Elizabeta je znala Bogom ispuniti svijet. Bogom je ona posvetila svijet. I tako je Elizabeta, žena ovoga svijeta, postala sveticom ovoga svijeta. Ona je znala i u dvorskom i bračnom životu naći put do svetosti.

* * *

Shvaćate li onda zašto smo došli u školu svetosti kod svete Elizabete? Shvaćate li zašto napose trećoreci svetoga Franje kod nje traže i nalaze učiteljicu svoje svetosti? Kad je sveti Franjo osnovao svoj treći red, nije mislio ljude izvući iz svijeta i odvesti ih u pustinje ili samostane. Trećoreci su imali ostati u svijetu. U vrtlogu i virovima svijeta imali su poći putom svetoga Franje prema visinama svetosti. Trećoreci su dakle ljudi svijeta kao što je i njihova zaštitnica, sveta Elizabeta.

Kad je jednoga dana pitao duhovnik kaznionice Leopold Arthofer nekog kažnjenika: Kako mu je, odgovorio je kažnjenik: Velečasni ovdje iz svakog kuta viri jedan đavao. To vrijedi i za ovaj svijet. Iz svakog kuta viri i vreba jedan đavao. Baš zato je važno da čovjek koji živi u tom svijetu koji je pun đavola znade promijeniti to prokletstvo svijeta u blagoslov. Važno je da znade čovjek ovoga svijeta posvetiti svijet. Za to nije dosta blagoslovljena voda, da škropimo oko sebe. Iz našega srca mora škropiti svijet svetija voda kakvom je naučila škropiti svijet sveta Elizabeta. Dobrim svojim srcem moramo širiti blagoslov oko sebe. To je blagoslov dobrotvornosti.

Ako nemamo prilike da činimo toliko dobra kao što je činila sveta Elizabeta, ako nemamo kneževske blagajne ni kneževske hambare, ipak i mi imamo mogućnosti da budemo rasipni prema svojoj potrebnoj braći na zemlji. Pravo je bogatstvo sama dobrota dobroga srca. Ako naši vlastiti ukućani osjete da smo bogati dobrotom, da smo rasipni dobrotom, oni će osjetiti blagoslov kojim blagoslivljemo svijet. Dobra i mila riječ svojemu mužu ili svojemu djetetu kadra je često više posvetiti svijet, nego tisuće dinara koje bismo dali kao milostinju.

Sama bi ta dobrotvornost koja izvire iz ljubavi prema bližnjemu već bila dostatna da posveti svijet. A što da kažemo ako još sa svetom Elizabetom izravno unesemo Boga u svijet? Ako unesemo Boga u svoj život u svijetu?

Boga unijeti u svoj svagdanji život — to je velika nauka svetosti koju nas uči sveta Elizabeta. Prije svega, shvatiti svoj život, svoj položaj, svoju službu, svoj posao, svoje odnose kao službu svetoj volji Božjoj. Naš život mora zato biti neprestani klicaj: Budi volja tvoja! A Božja je volja ocean svetosti. I ako se ona prelije na naš život u svijetu, život i svijet postat će za nas sveti.

Ali pravo ćemo Boga unijeti u ovaj svijet ako u njemu ne gledamo samo volju Božju nego iznad svega najsvetiju ljubav Božju. Svetoj je Elizabeti bila i sama ljubav prema mužu samo put ljubavi prema samome Bogu. I za nas naš život i sve prilike i neprilike svijeta mogu biti ljestvama da se popnemo do srca svojega Boga. Cijelim svojim životom možemo ljubiti Boga.

To je vrhunac posvećenja svijeta.

Na to nas zove naša zaštitnica, sveta Elizabeta. Amen.

Varaždin, 1960.

Sveta Katarina

BLAGDAN DJEVICA I DJEVIČANSTVA

Pregled: Blagdan svete Katarine blagdan je zapravo djevica i djevičanstva.

Od prvih vremena Crkva slavi djevice i djevičanstvo
jer u njima gleda slavu Marijinu,
jer u njima gleda slavu Kristova križa,
jer u njima gleda slavu uskrsnuća.
Poziv djevojkama.

Možete li si zamisliti proljeće bez cvijeća? Možete li zamisliti proljeće koje ne bi bilo okićeno bijelim sagovima naših voćnjaka, satkanih samom Božjom rukom iz bezbrojnih cvjetova kojima Bog kiti naše drveće? Možete li onda zamisliti i Božju Crkvu na zemlji bez bijelog proljetnog cvijeća? Možete li zamisliti Božju Crkvu bez srdaca koja svojom bjelinom djevičanstva cvatu kao cvijeće proljeća? Ta Crkva je Božje proljeće na zemlji! Crkva je plod Kristova uskrsnuća koje je vratilo novi život proljeća svijetu.

Od prvih vremena zato Crkva ima svoj nakit proljeća — djevičanske duše. Djevice su proljetno cvijeće Crkve katoličke.

Baš danas Crkva slavi poseban blagdan koji kao da je stvoren upravo zato da oda počast tom proljetnom cvijeću Crkve, da oda počast djevicama. Doduše, mi danas slavimo svetu Katarinu, djevicu i mučenicu. Vama je i poznat život te svete djevice i mučenice, kako ga pripovijeda pobožna predaja. Prema toj predaji ta bi svetica imala živjeti koncem trećega i početkom četvrtoga vijeka u egipatskom gradu Aleksandriji. Makar se rodila od poganskih roditelja, zbog svoje mudrosti brzo je spoznala istinu kršćanske vjere i postala svjesnom i odlučnom kršćankom. Kad je car Maksimin II. počeo progoniti kršćane, ona je javno nastupila u obranu kršćanske vjere. Svojom je mudrošću nadvladala i izabrane mudrace tog cara i njih predobila za kršćansku vjeru. No zato je sama platila svojom glavom. Nakon različita mučenja bila joj je odsječena glava 307. godine. Anđeli joj odnesoše tijelo na sinajsku goru.

Tako pripovijeda pobožna predaja. Ali to je legenda, tvorevina kasnijeg vremena. Iz doba kad je imala živjeti ta svetica nemamo nikakvih povijesnih podataka o njoj. Zato kršćanski učenjaci smatraju da ta svetica nije posebna povijesna osoba. Njezino ime Katarina samo označuje sve bezbrojne djevice koje su mudrošću i jakošću pobijedile u borbi za svetu vjeru i svoje djevičanstvo i podnijele mučeničku smrt za te svoje ideale. Ime naime Katarina dolazi od grčke riječi katharos, a to znači čist, djevičanski čist. Katarina je na taj način samo predstavnica svih djevica koje Crkva štuje. Pod imenom Katarine Crkva štuje sve svoje divno bijelo cvijeće kojim je Gospodin okitio njezine proljetne grane. Blagdan svete Katarine zapravo je blagdan djevica.

* * *

Od prvih vremena kršćanstva, od kada je sveti Pavao u svojoj poslanici Korinćanima ispjevao himan djevičanstvu, Crkva ne prestaje slaviti djevičanstvo i djevice koje ga prigrljuju. Nema velikog svetog Oca iz prvih vremena kršćanstva koji nije napisao pohvalu i pjesan djevičanstvu i djevicama, makar u obliku kratkog spisa o djevičanstvu. Sveti Oci kao da se natječu tko će djevičanstvo i djevice više uzdići i uzvisiti svojim riječima. A kad je prvi protestant — bio je to monah Jovinijan — osporio vrijednost i nadmoćnost djevičanstva nad ženidbom, ustao je poput tigrice koja brani svoje mlado sveti Jeronim i s njim ostali Oci na obranu časti djevičanstva.

A s kolikom čašću i štovanjem obasiplje kršćanski narod svete djevice koje je Crkva postavila na oltare svjedoči nam i današnji blagdan. Već je blizu tisuću i sedam stotina godina od njezine smrti. No kršćanski narod ne prestaje odavati počast njezinu djevičanskom liku. A to čini taj narod i drugim svetim djevicama, družicama u djevičanstvu i mučeništvu današnje naše svetice, kao što su sveta Barbara, Cecilija, Agata, Agneza, da ne govorim o novijim svetim djevicama, kao što je sveta mala Terezija.

* * *

A znate li razlog zašto Crkva toliko slavi svoje djevice? Znate li zašto ne nalazi riječi kojima bi ih dostatno nahvalila? Zašto ne nalazi časti kojima bi ih dovoljno uzvisila?

Tko bi nabrojio sve razloge koji potiču i sile Crkvu na štovanje svetih djevica? Ali svakako je jedan od prvih što u svojim djevicama Crkva gleda slavu i sjaj prve među djevicama, sjaj i slavu Djevice djevica. U svetim djevicama Crkva gleda sjaj i slavu B. Djevice Marije.

U Crkvi svetoga Apolinara u Raveni koju je sagradio car Teodorik ukrašeni su pokrajni zidovi krasnim mozaicima koji potječu iz 560. godine. Na sjevernoj je stijeni prikazana gotovo beskonačna pobjednička povorka mučenika kako se uspinju prema prijestolju Krista, kralja mučenika. Na južnoj je, međutim, stijeni prikazana također pobjednička povorka, ali druge vrste. To je povorka djevica k prijestolju Majke Božje, k Mariji kraljici djevica. Na toj je slici divno prikazana misao da djevice i Marija idu zajedno. Marijino je djevičanstvo počelo, uzor i ideal sveg djevičanstva u Crkvi. Sve se djevičanstvo Crkve rodilo u srcu blažene Djevice koja je pred anđelom kliknula: Kako će to biti kad ja ne poznajem muža. — Povuci nas, Djevice neokaljana! Trčat ćemo za mirisom miomirisa tvojih. Tako Crkva kliče blaženoj Djevici Mariji. Spravom Crkva primijenjuje riječi psalma na Mariju: — U haljini iskićenoj vode je kralju, za njom djevojke, drugarice njezine privode k tebi. Sve djevice idu za prvom od djevica. Sve djevice idu za Marijom.

Pa kad vidimo djevičanstvo svetih djevica, tada zapravo gle-

damo samo odraz Marijina djevičanstva. Marijino djevičanstvo odsijeva u srcima kršćanskih djevica. Kao što mjesec odsijeva sunčano svjetlo, tako i kršćanske djevice odsijevaju sunce djevičanstva, a to je njihova Kraljica.

Što dakle slavi Crkva dok slavi djevice? Slavi u prvom redu njihov prauzor, prauzor djevičanstva. U djevicama Crkva slavi Mariju.

* * *

Ali na djevicama ne oduševljava Crkvu samo Marijin sjaj. U djevicama Crkva slavi i sjaj Kristova križa.

Nigdje se toliko ne ispunja riječ crkvene pjesme koju Crkva pjeva u vrijeme Muke: Otajstvo križa bljeska se, ako izuzmemo mučeništvo, kao što se to barem vidljivo ispunja u tajni djevičanstva. Tu blista u najdivnijem svjetlu sjaj Kristove tajne križa. Ta što je djevičanstvo nego žrtva tijela i krvi kao što je bila i žrtva na križu! Kršćansko srce u djevičanstvu ponavlja na najsavršeniji način, makar nekrvnim načinom, žrtvu Kristovu na križu. — S Kristom sam razapet na križu! Tko može s većim pravom klicati ove riječi nego djevice? Koji su Kristovi, raspeše svoje tijelo sa strastima i požudama — u ime djevica piše sv. Pavao. Djevičanstvo je pravo raspeće s Kristom.

A baš zato je djevičanstvo poput Kristova križa najsilnija pobjeda čovjeka nad sotonom. Prvi znak sotonske pobjede nad čovjekom bio je da su se čovjeku otvorile oči i vidio je da je gol. Požuda u tijelu bila je prvi znak sotonske vlasti nad čovjekom. A ima li jačih lanaca kojima sotona sveže čovjeka od lanaca požude? Ne govori bez razloga sveti Alfons da će većina prokletnika u paklu biti zbog grijeha nečistoće. Tjelesne su strasti pravi lovački psi koji tjeraju ljude pod pušku paklenog lovca. Bez tih bi pasa sotona imao malo lovine na svijetu.

Što dakle znači pobjeda nad tijelom i nad njegovim strastima, nego najsilniju pobjedu nad sotonom? Tu se doista bljeska tajna svetoga križa.

* * *

Ali još jedan sjaj bljeska na djevicama. Djevičanstvo u sebi nosi i sjaj uskrsnuća.

Poznata vam je zgoda Isusa sa saducejima. Oni nisu vjerovali u uskrsnuće. Pa da Isusa stave u nepriliku, upitali su ga za ženu koja je za života imala sedam muževa za redom: čija će ona biti kod uskrsnuća. A znate što im je Isus odgovorio. — Vi ne razumijete ništa. O uskrsnuću se više neće ženiti niti udavati nego će biti kao anđeli Božji.

Isus dakle prikazuje stanje čovjeka iza uskrsnuća kao što ga je kasnije prikazao sveti Pavao. Makar će čovjek uskrsnuti s istim tijelom kojega je nosio za života, to tijelo ipak neće biti jednako

zemaljskome tijelu: sije se u raspadljivosti, piše apostol, uskršava u neraspadljivosti, sije se u sramoti, uskršava u slavi, sije se tijelo životinjsko, uskršava tijelo duhovno. Baš to Isus ističe zajedno sa svetim Pavlom: Tijelo poslije uskrsnuća neće više biti životinjsko tijelo sa životinjskim željama i potrebama. Bit će duhovno tijelo koje će biti kao da su ljudi anđeli.

No zar djevičanstvo na zemlji ne ostvaruje na neki način to stanje uskrsnuća u čovječjem tijelu? Kod Kristova je uskrsnuća Duh Sveti kao svojom vatrom progutao tjelesnost njegova tijela da ga produhovi i pobožanstveni. To čini isti Duh Sveti kod svetih djevica. Duh Sveti toliko ispuni njihovu dušu da njegova duhovnost proguta zemaljske težnje u tijelu. Tako tijelo djevica po Duhu Svetom postane kao da su anđeli. One postaju pravi anđeli na zemlji.

A kad kod uskrsnuća bude progutana tjelesnost, životinjstvo i kad tako čitav čovjek postane duhovan, znadete li što će se dogoditi? Tada će tijelo i duša poletjeti kao Krist kod svoga uzašašća u vječni zagrljaj svojega Oca da potpuno uroni u Boga, da Bog bude sve u svemu. Ne zbiva li se, međutim, ovo isto i kod djevičanstva? Udata brine se za svjetske stvari: kako će ugoditi mužu. Ona je tako razdijeljena u svojemu srcu. No djevica se brine samo za Gospodnje stvari: da bude sveta i dušom i tijelom. Tako je napisao već sveti Pavao. Kad se tijelo oslobodi svoje ovozemnosti, tada kao da nužno poleti zajedno s dušom u Božji zagrljaj i postane potpuno i jedino Božje. Tako djevica predstavlja savršenu ljubav, savršeno predanje Bogu kakvo će biti o uskrsnuću kad Bog postane sve u svemu, prema riječima apostola.

Na djevicama dakle doista blista već na zemlji sjaj uskrsnuća. Kod uskrsnuća Kristova čitamo na njegovu grobu o anđelima koji su se ukazivali u sjajnoj bjelini. Djevice u Crkvi predstavljaju te anđele koji vječno naviještaju o slavi Kristova uskrsnuća koja blista na njima.

* * *

Shvaćate li onda zašto Crkva toliko štuje i slavi svete djevice? Sjaj Marijin, sjaj križa i sjaj uskrsnuća odsijeva od djevica. Pa kako da se Crkva ne raduje i ne kliče obasjana tolikim sjajem? No baš zato je i svaki blagdan djevica također poziv Crkve prema sjaju djevičanstva. Kako leti zalutali putnik u mrkoj noći prema svjetlu koje opazi u daljini! Svjetlo zove, svjetlo vuče. I nebesko svjetlo kojim blista djevičanstvo vuče ljudske duše prema njegovu sjaju.

Kršćanska djevojko, zar te pogled na svetu Katarinu i na sve bezbrojne kršćanske djevice ne zove da i ti budeš slika prečiste Isusove Majke, prečiste Djevice Marije? Zar ti se srce ne oduševljava da se i ti uvrstiš u divnu procesiju koja ravno leti prema

prijestolju Kraljice djevice na nebu? Ako misliš da nisi kadra izdržati u djevičanstvu čitav život kao što su izdržale nebrojene druge djevice, ne bi li morala barem čvrsto odlučiti da ćeš izdržati barem do svoje ženidbe? A možda ipak i tebe zove Marija po svetim djevicama da je slijediš do kraja? Možda si i ti odabrana da budeš vječno društvo djevica? Možda tvoje srce govori: I ja mogu biti djevica! I ja moram biti i ostati djevica! Ako čuješ taj Marijin glas u svojem srcu, poslušaj ga i slijedi ga!

No ako ti se sve to čini teško i previše teško, pogled na sv. Katarinu uznosi tvoje oko i prema svetome križu. S križa ti Isus šapće: Dođi i slijedi me! Popni se k meni na križ da budeš moja zaručnica u mojoj krvi i smrti. Isusova je majka, prečista Djevica, prva stajala kao društvo Isusovo kod njegova bolnoga križa. Možda je i tebi Isus namijenio istu milost. Možda je i tebe Isus odabrao da budeš s njime raspeta? Možda je i tebe Isus izabrao da s njegovom Majkom budeš kao vječna neprijateljica zmije pa da satreš njezinu glavu?

A to ti neće biti bez koristi. Sjaj uskrsnuća bit će na tebi. Iz tvog će čitavog lika sjati i sjaj Božjih anđela. U tvojem će srcu već na zemlji gorjeti vatra ljubavi nebeskih dvorjana. Ti ćeš biti ures Crkve Isusove kao cvijet nebeskog proljeća na njezinim oltarima.

Sveta Katarina i sve svete djevice neka izmole tu milost mnogim našim kršćanskim djevojkama! Amen.

Trsat, 1963.

Sveti Kuzma i Damjan

LIJEČNICI DUŠA

Pregled: *Sveti Kuzma i Damjan liječnici su tijela.*
Ali još više, kao mučenici, liječnici su i duša.
dajući lijek
vjere za glavu,
nade za pluća,
ljubavi za srce duše.
A baš to je potrebno današnjem čovjeku.

Što vas je dovelo u ovu crkvicu?

Da li je to potrebno i pitati? Ta što dovede bolesnike u liječnička predvorja? Što dovede bolesnike da ispunjaju čekaonice bolničkih ambulanata? Što ih dovede nego želja za zdravljem? Nema gotovo veće želje u naravnom čovjeku nego je želja za zdravljem. Čovjek bi pošao i na kraj svijeta samo da dođe do zdravlja, samo da nađe liječnika koji bi mu vratio zdravlje.

Ta želja za zdravljem bila je i za nas među prvim razlozima da smo došli u ovu crkvicu. Mi smo došli k liječnicima. Mi smo došli k svetim liječnicima, svetom Kuzmi i Damjanu. Oni su već za svog života bili divni i čudesni liječnici koji su svojom liječničkom vještinom, a još više svojim svetim životom bezbrojnim bolesnicima vratili izgubljeno zdravlje. No oni i sada poslije svoje smrti nijesu prestali biti liječnicima. Oni su zaslužili da Bog i preko njih mrtvih čudesno vraća zdravlje onima koji se u njihov zagovor utječu.

Kršćanski narod dobro osjeća tko mu je pomoćnik i tko mu može biti pomoćnikom. Kao što vrstan liječnik koji ima uspjeha u liječenju, brzo dođe na glas i njegova je ordinacija opsjednuta bolesnicima. Tako i naša dva sveta liječnika, sveti Kuzma i Damjan, imaju najbolje svjedočanstvo svog čudesnog liječništva što kršćanski narod i nakon tisuću i šesto godina ne prestaje opsjedati njihove ordinacije, njihove oltare tražeći od njih pomoć u svojim bolestima.

To nas je, evo, dovelo k svetom Kuzmi i Damjanu. Dovela nas je liječnička slava svetog Kuzme i Damjana. Došli smo da preporučimo sebe i sve svoje njihovoj liječničkoj sposobnosti i vještini, da nam izmole od Boga zdravlje i da nam budu u pomoći u našim bolestima.

* * *

No dok u ovolikom broju opsjedamo te svete liječnike u potrebama svoga tjelesnog zdravlja, dobro je da se sjetimo da oni nisu samo liječnici naših tjelesa. Oni su prije svega liječnici duša. Ili, ne znate li koji je prvi razlog zašto katolička Crkva štuje ta dva sveta liječnika? Ona ih štuje prije svega zato jer su bili sveti mučenici. Kad su ta dva sveta muža svojom liječničkom službom koju su iz ljubavi besplatno vršili mnoge pridobivali za Isusa i za svetu vjeru, pogani ih zamrziše i upravitelj ih grada Egeje Lizija uhvati te stavi na najokrutnije muke. Sveta se braća nijesu bojali muka. Ali sve su muke kao bježale od njih. Baciše ih u oganj. No u ognju su im samo rane prije zadane zacijelile. Baciše ih u more. No more ih izbaci žive na obalu. Objese ih da ih strelicama i kamenjem zaspu. No strelice su se i kamenje vraćale na one koji su ih bacali. Tako je Lizija bio prisiljen da im jednostavno mačem odrubi glave. Tako su sveta braća postali mučenici.

No baš time što su ta dva sveta liječnika postala i dva sveta mučenika, oni su postali ne samo liječnici tijela nego i liječnici duša. Da i ne govorimo kako sveti mučenici svojim junaštvom u mukama i smrti postaju najboljim lijekom našim slabostima i strašivosti. Kad samo čitamo muke i trpljenja svetih mučenika, njihove borbe i smrt, kao da se u naša srca prelijeva božanski na-

pitak jakosti. Ali o tome ne govorimo. Dosta je ako se sjetimo kako sveti mučenici daju kršćanskom svijetu tri najjače injekcije koje nose najbitnije zdravlje za ljudske duše.

* * *

Prva je takva injekcija, injekcija za glavu, za zdravlje glave. Među najstrašnijim bolestima u čovječjem tijelu sigurno su bolesti mozga. Tko je ikada zavirio u ludnice, u bolnice za duševne bolesnike, tko je ikada imao posla s bolesnicima koji pate na oboljelom mozgu, taj će se zgroziti na samu pomisao da bi se i on našao među tim jadnicima.

Ali ne samo ljudsko tijelo nego i duša ima svoju glavu, ima svoj mozak koji može oboljeti i strašno oboljeti. Taj mozak duše — to je pamet ili razum. Oh koliko bolesti može navaliti na taj mozak duše! Koliko ima bolesti u čovjekovoj pameti! Toliko ima bolesti, koliko ima laži i zabluda. Kad se neka laž ili zabluda nastani u čovječjoj pameti, tad već đavoli navlače luđačku košulju ljudskoj duši. Sretna duša ako se radi samo o zabludi zemaljskog života! Tad je to samo prolazno ludilo kao zemaljski san koji prolazi. Ali jao duši koju zahvati ludilo u vječnim istinama! Jao duši koja će se u vječnosti probuditi s usklikom: — Mi luđaci!

Možda ne znate tko su ti luđaci vječnosti. Ne znate li tko su ti bolesnici na pameti i razumu koji svoju bolest nose u vječnost? Pitajte samo knjige vječne mudrosti i istine! Pitajte Sveto pismo! — U knjizi Mudrosti stoje napisane riječi: Luđaci su bili od naravi svi ljudi kojima je manjkala spoznaja Boga. A u knjizi Psalama čitamo riječi: Reče luda u svome srcu: Nema Boga! Pred Bogom je, dakle, svatko luđak u kome nema prave Božje spoznaje. Makar on nosio sve naslove doktora i znanstvenika ovoga svijeta, ako u njemu nema prave spoznaje Boga i vječnih istina, on je za Boga luđak i on će se u vječnosti probuditi kao luđak u najstrašnijoj ludnici vječnosti.

Mislim da ćete onda na prvi pogled shvatiti u čemu se sastoji pravo i istinsko zdravlje mozga ljudske duše, u čemu se sastoji zdravlje razuma. U čemu drugome, nego u svjetlu istinske vjere? Bez vjere nema prave spoznaje Boga i vječnih istina. Bez vjere se ljudski razum gubi u dubinama neznanja i u ponorima zabluda. Vjera otvara prave oči čovjekovu razumu da gleda u visine Božje i u širine i daljine vječnosti. Vjerom prihvaćamo Božje znanje koje našoj pameti daje zdravlje.

No gdje mi kršćani primamo jaču injekciju vjere nego u mučeništvu svetih mučenika? Krv je mučenika kao serum i cjepivo vjere. Na sam pogled mučenja i smrti svetih mučenika obraćali su se pogani k vjeri i javno klicali: Isus je pravi Bog! Svjedočanstvo krvi mučenika bilo je kao svjetlo koje je otvaralo oči zaslijepljenih pogana da vide gdje je istina Božja. Vjera za koju je dalo

živote toliko milijuna ozbiljnih i uvjerenih ljudi ne može biti lažna niti isprazna. Ta vjera ima u sebi snagu samoga Boga, snagu vječne Istine. Baš zato dok i mi slavimo svete mučenike, prelijevamo njihovu vjeru u svoje pameti. I naša vjera na pogled njihove nepobjedive vjere postaje čvršća i snažnija. To je injekcija za zdravlje naših pameti. Tu nam injekciju daju kao prvu sveti naši mučenici, sveti Kuzma i Damjan.

* * *

Ali nam oni svojim mučeništvom daju i drugu injekciju za zdravlje naše duše. Oni nam daju injekciju u pluća naših duša.

Bolesti pluća spadaju svakako među najstrašnije bolesti čovjekova života. Zvala se to tuberkuloza ili rak na plućima, zvala se to samo astma ili bronhitis — sve to davi čovjeka, sve to čovjeku ne daje disati. Čovjek gubi dah. A to je slično čovjeku koji je živ zakopan u zemlju. Pomalo mu nestaje zraka. Bori se za zrak kao riba bačena na suho. Sve teže diše. Dok na koncu ne biva zadavljen u svojem lijesu.

Bolesna su pluća na tijelu velika bijeda. A kolika su bijeda bolesna pluća na duši! Ili, možda ne znate što su to pluća duše? Ne znate li što znači disanje duše?

Duša diše dok se nada. Nada kao da nadimlje pluća duše. Nadom kao da čovjek srče zrak s visina. Čovjek može živjeti samo dotle dok se nada, kad se prestane nadati, kao da je zabit u lijes, zakopan u grob, osuđen da se zadavi.

Shvaćate li onda u čemu je najstrašnija tuberkuloza ili rak na plućima duše? Gubitak nade — to je najstrašnija bolest na plućima duše. Kad čovjek pred sobom nema nikakve nade, on je čovjek koji se davi jer nema više zraka da diše.

Mislim da poznate te bijednike, te bolesnike koji boluju na plućima duše, te nesretnike koji nemaju nade. Ta to su oni koji govore i očajno viču: Poslije smrti nema ništa! S čovjekom je kao i s kobilom: kad ugine, nema ga više. Za te jadnike smrću svršava sve, smrt im je ubojica svake nade.

Sama se ljudska narav buni protiv tog beznađa. Sama bi ljudska narav htjela slobodno udahnuti zrak vječne nade. Zato se ti jadnici tješe različitim nadomjestcima nade. Oni vole govoriti o budućnosti. Vole govoriti o životu za pedeset ili za stotinu godina. Vole govoriti o tome kako će biti njihovoj djeci, unucima ili praunucima. Ali što će čovjeku takva budućnost? Što će čovjeku budućnost koju neće doživjeti? Što će čovjeku raj u kojega neće ući? Sve je to zavaravanje samoga sebe. To je samo umjetni pneumathoraks kojim čovjek umjetno puni zrakom nade svoja bolesna pluća koja su trula od beznađa?

No gle! Mučeništvo svetih mučenika daje lijek i toj bolesti čovječanstva, daje lijek i bolesnim plućima ljudske duše da mogu

disati zrak istinske nade, nade u vječnost. Sam pogled na svete mučenike koji neustrašivo koracaju prema smrti vođeni zvijezdom nade u vječni život, podiže naša pluća da srknu zrak najsvjetlije nade. Sveti mučenici nijesu slijepo koracali u smrt. Ta već za prvog mučenika, svetoga Stjepana, čitamo kako gleda prije smrti nebo otvoreno i Sina Božjega s desne Božje. Njemu izruča svoju dušu da je primi i ponese k svome prijestolju. Svi sveti mučenici dok se bacaju u dubok ponor smrti, upravo osjećaju pod sobom jaku Božju ruku koja će ih primiti u njihovu padu da ih ponese u visine života. Pa kad još gledamo sjaj kojim Bog kruni svoje mučenike dajući im slavu čudesa u svojoj Crkvi, morali bismo biti luđaci kad bismo njih mrtve nazvali mrtvima dok žive pomažući svoje štovatelje. Tako su sveti mučenici doista najsilniji svjedoci naše nade. Oni mrtvi svjedoče nam o životu i uštrcavaju nam najjaču injekciju nade u život.

* * *

Ali oni nam daju još jednu injekciju za naše zdravlje. Daju nam injekciju i za naše srce.

Treba li možda dokazivati da bolesti srca spadaju među najstrašnije bolesti? Treba li dokazivati kako je bolesno srce najglasniji vjesnik smrti? Jako srce dugi život, a slabo srce gotova smrt!

Ako to vrijedi u tijelu, daleko više vrijedi u duši. Znate, naime, gdje je srce duše. Znate njegove kucaje. Ljubav je kucanje srca ljudske duše. Ljudska je duša stvorena za ljubav. Kad je Bog stvorio dušu utisnuo joj je poljubac svoje ljubavi. Taj je poljubac Božji u duši ostavio neodoljivu težnju da vrati poljubac svojemu Bogu. — Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim — to je najdublja narav ljudske duše koja je iz ljubavi rođena i za ljubav stvorena. U ljubavi prema Bogu naći će duša svoj vječni mir i svoje vječno blaženstvo.

Koje, dakle, čudo da ljubav dijeli nebo od pakla? Koje čudo da ljubav dijeli sinove kraljevstva od robova prokletstva? Koje čudo da ljubav dijeli život od smrti? Srce koje ljubi Boga — to je zdravo srce u kome je vječni život. Nasuprot tome biti bez ljubavi — to je početak vječne smrti, to je početak pakla već na ovoj zemlji.

Rijetki su ljudi koji bi u tijelu bili zdravi do svoje starosti. Ali su još rijeđi ljudi koji bi imali zdravo srce duše bez svake bolesti. Ni na što sotona toliko ne vreba kao na zdravlje srca duše. Ni na što ne vreba sotona kao na čovjekovu ljubav prema Bogu. Kakve sve otrove ne pruža sotona čovjeku da mu pokvari srce! Kakvim sve zamama svijeta ne odvlači čovjeka od ljubavi prema Bogu i izvršivanja njegove volje! Recite sami koliko nas ima ovdje u crkvi kojima sotona nije sasuo svog otrova u srce da nam ubije ljubav prema našemu Bogu! Otrovana su srca, bolesna su srca premnogih kršćana ne samo negdje u dalekom svijetu nego i ovdje među nama.

Ali i tu nam dolaze u pomoć sveti liječnici Kuzma i Damjan. Nije li njihovo mučeništvo jaka injekcija ljubavi prema Bogu u naša srca — Nitko nema veće ljubavi od ove da dade svoj život za prijatelja svoga. Krv koja kaplje iz srca najbolji je pečat za svjedodžbu ljubavi. Kršćanin na pogled svetih mučenika kao da se napaja krvlju, ali kao žarom koji izlazi iz srca mučenika.

* * *

Shvaćamo li onda svu vrijednost današnjeg slavlja? Shvaćamo li koja nam korist što smo danas došli k svetim liječnicima Kuzmi i Damjanu? Sigurno nas oni neće zaboraviti pomoći i kao tjelesni liječnici u našim tjelesnim bolestima. Ali će nam oni pomoći prije svega u našim duševnim bolestima. Oni će se prije svega pobrinuti za zdravlje naših duša.

A baš to zdravlje duša najviše nam je i potrebno. Ne znate li koliko nam je potrebno danas samo zdravlje naših pameti? Kad je sotona toliko navaljivao na ljudsku pamet da je zarazi svim paklenim bolestima zabluda i laži pa da otme čovjeku zdravlje vjere kao što to čini danas? Poznata je činjenica da luđaci smatraju ljude zdrave pameti luđacima. Danas je svijet postao takva ludnica da se one koji su po vjeri zdrave pameti smatra već luđacima. To je najjasniji dokaz koliko je duševno bolestan današnji svijet. Ali zato i dokaz koliko je potreban sveti Kuzma i Damjan da dade injekciju vjere današnjem svijetu.

Ali ne samo injekciju vjere. Današnjem je čovjeku u opasnosti i zdravlje pluća njegove duše. Današnji je čovjek u opasnosti da prestane udisati zrak koji struji iz vječnoga života. Toliko se, naime, danas govori o materiji da je čovjek u opasnosti da se u blatu materije zadavi. Današnji čovjek zaboravlja da u njemu nije prvotno materija njegova tijela nego duh njegova ja. Zato i zaboravlja da njegov ja ne prestaje tim opstojati ako se raspadne materija njegova tijela. A današnji se čovjek toliko predao tijelu i njegovim užitcima da je s tjelesnim požudama izgubio i temelj svakoj nadi u ono što je vječno. Baš tu je potrebna injekcija svetih mučenika koja nam dovikuje da zemaljski materijalni život nije pravi život čovjeka. Njihova slava svjedoči da je pravi život tek poslije smrti.

Ipak iznad svega potrebna nam je jaka injekcija za naša srca. Potrebna nam je injekcija ljubavi. Naša su srca bolesna. Srca i onih koji govore da su kršćani strašno su bolesna. Izgubili smo ono što čini ljudsko srce zdravim. Izgubili smo ljubav prema Bogu. Jedva da još u Boga vjerujemo. A tko još misli da je Bog vrijedan ljubavi, da je Bog vrijedan neizmjerne ljubavi? Koliko je potrebno da sveti Kuzma i Damjan pokažu današnjem čovjeku pa i

današnjem kršćaninu da je Bog doista vrijedan ljubavi, da je Bog vrijedan same naše krvi u ljubavi.

Ako nam sveti Kuzma i Damjan svojim injekcijama vjere, nade i ljubavi podijele zdravlje naših duša, učinit će više nego da odstrane sve bolesti iz naših tjelesa. Zdravlje tijela čuva život koji će prije ili kasnije ipak umrijeti. No zdravlje duše čuva život koji ostaje uvijek. Po zdravlju duše dolazi se do vječnoga života. Amen.

Trsat, 1956.

Svi Sveti

KULT SVETOSTI

Pregled: Štovanje svetaca cvijet kršćanskog srca.
Štovanje svetaca štovanje je Božje svetosti
u naravi,
u svrhunaravi.
Zato je i približenje k Božjoj svetosti.

Jedan od najljepših cvijetova kršćanskog srca štovanje je svetaca. Kršćansko je srce samo od sebe počelo od prvih početaka kršćanstva štovati svece.

To je štovanje započelo sa svetim mučenicima. Dakako prije svega sa svetim apostolima. Grobovi svetih mučenika bili su od početka mjesta kamo su dolazili kršćani i skupljali se da odadu počast i da se tamo mole za njihov zagovor kod Boga. A smrtni je njihov dan bio, kao njihov rođendan za nebo, dan najvećeg slavlja za kršćane.

Mučenici su dakle bili prvi kojima je kršćansko srce poklonilo priznanje i počast. Ali je ubrzo to srce uvidjelo da počast zaslužuju ne samo mučenici koji su svoju krv dali za Isusa nego i oni kršćani koji su dali njemu i svoj život. Bila je to prije svega B. D. Marija. Ona je prva upala u oči kršćanskom srcu. I ako nije bila mučenica, kršćansko je srce osjetilo dužnost da je slavi i časti.

Za blaženom Djevicom i drugi su sveti muževi i žene svratili na sebe pozornost kršćanskih srdaca. Svi koji su posebno oduševili ta srca svojim izvanrednim životom ili djelima prema evanđelju, postajali su predmetom časti i slave kršćanskog naroda. Njih je kršćansko srce jednostavno pridružilo slavi koju su uživali sveti mučenici u prva vremena.

U Rimu je nekada postojao poganski hram koji se zvao Pantheon. Taj je hram bio, kako mu kaže to njegovo grčko ime, hram posvećen svim bogovima zajedno. Kad se već razmahala pobožnost

u čast svetih u kršćanskom puku, početkom sedmoga stoljeća, oko 610 godine, papa Bonifacije jednostavno pretvori spomenuti hram, posvećen svim bogovima, u kršćansku crkvu. A nju je posvetio B. D. Mariji i svim svetim mučenicima, a to znači svim svetima. Posveta se te crkve slavila na dan prvoga studenoga. Tako je nastao i blagdan koji danas slavimo, blagdan Sviju svetih.

U srednjem se vijeku toliko razmahalo štovanje svetaca da se činilo da će to štovanje svojom množinom škoditi samom štovanju Isusa Krista. Ali kad je protestantizam želio uništiti štovanje svetaca i izbaciti svece iz crkava kao neko praznovjerje, sama je Crkva uzela u zaštitu svece i njihovo štovanje. Slično je i u današnje doba. Neki su pretjerani duhovi u Crkvi počeli opet tjerati svece i njihovo štovanje iz Crkve. Crkva je, doduše, danas svela štovanje svetaca na pravu mjeru ističući štovanje prije svega Isusa Krista. Ali je također osudila i svaku pretjeranost u odstranjivanju svetaca iz kršćanskog puka.

Crkva dakle ostaje vjerna štovanju svetaca koje joj je namrlo kršćansko srce od prvih njezinih vremena. Štovanje je svetaca znak prave kršćanske Crkve, katoličke Crkve.

* * *

Znadete li, međutim, zašto je štovanje svetaca povezano toliko s kršćanskim srcem? Znadete li zašto je štovanje svetaca neotuđivi dio katoličke Crkve i njezina života? Pa štovanje svetaca nije drugo nego štovanje Božje svetosti! Štovanje svetaca ispovijest je vjere u Božju svetost i proslava te svetosti koja se Duhom Svetim prelila po svetosti Isusa Krista na njegovu Crkvu. Štovanje je zato svetaca samo izražaj molitve koju nas je Isus naučio kao prvu, a to je: Sveti se ime tvoje.

Svetac je naime čovjek kao svaki čovjek. A kao čovjek on je u sebi i po sebi ništavilo i bijeda ništetnosti. Kao takav ne zaslužuje dakako čovjek kakvu čast i slavu. Ali na čovjeku kroz tamu ništetnosti probija sjaj koji dolazi iz visine. Iz samoga Boga pada svjetlo Božje na ništetnost ljudsku. Već kod stvorenja to je svjetlo obasjalo čovjekovu tamu dok je Bog uskliknuo: Načinimo čovjeka na sliku i priliku svoju! Tama je ništetnosti primila na sebe sliku samoga Božjega sjaja. Po toj je Božjoj slici u sebi čovjek, iako ništetnost, postao svjetlo koje obasjava svemir više od sunca i mjeseca i sjajnih zvijezda na nebu.

A sveci nisu bili zadovoljni samo sa slikom koju je Bog kod stvaranja ucrtao u njihovo lice. To je bila samo nedovršena slika ili skica Božjega lica. Oni su osjetili da ih Božja ruka poziva da s njome zajedno dovrše tu sliku pa da Božje lice u njima zasja u podnevnom sjaju. Postali su Božji suradnici u ostvarivanju svijetle Božje slike u svojoj duši. Kreposti, koje su zapravo dovršenje Božje slike u čovjeku, svecima su postale zadatkom koji su uz Božju

pomoć izveli do vrhunca.

Tako su sveci izveli do najviših mogućnosti naravno dioništvo čovjekovo na božanstvu. U svecima je božansko došlo do vrhunskog izražaja. I baš po tome se oni i zovu svecima. Svetost je naime najdublja oznaka božanstva. Božansko i sveto je nešto jedno. Isus je naučio moliti: Sveti se ime tvoje. A ime je najdublja bit Božja. Zato je svetost najbožanstvenije u Bogu. Koliko dakle ima božanskog u čovjeku, toliko ima i svetosti.

No to naravno čovjekovo udioništvovanje na božanstvu i svetosti koje čovjek postizava krepostima, Bogu je premalo. On je svojim vlastitim božanskim djelovanjem i darovima čovjeka privukao u samo svoje božanstvo i učinio čovjeka izravnim dionikom svoje božanske naravi i svetosti. On je svojim Svetim Duhom, koji posvećuje, čovjeku dao dio božanske svetosti koju posjeduje sam njegov jedinorođeni Sin, posvećen osobnim sjedinjenjem s drugom božanskom Osobom. To posvećenje ili pobožanstvenje običnim rječnikom nazivamo milošću posvećujućom ili posvetnom.

Baš ova svetost milosti prava je svetost kršćanskih svetaca. Svetost kreposti samo je nisko zemaljsko podnožje na kojem Bog izgrađuje božansko djelo svetosti po svojim milostima. Svetost se kreposti razlikuje od svetosti milosti kao što se slika razlikuje od stvarnosti. Krepostima čovjek postaje samo sličan božanstvu. A posvetnom milošću postaje na neki način samim Bogom. On se s njime toliko sjedini i u njega toliko uroni da živi pravim božanskim životom. Po milostima svetaca kao da sam Bog izlazi pred nas.

Možda ste bili za krasnog ljetnog sunčanog dana negdje na žitnom polju ili na cvijetnoj livadi. Oko vam se i srce kupalo u suncu koje je mlazovima svojih zraka obasjavalo Božju prirodu. Uživali ste u suncu, a da niste ni pogledali gore prema obzorju neba odakle je sunce sjalo. Sunce vam je dolazilo ususret i udaralo u lice iz suncem obasjane prirode. Upravo je tako sa svecima. Ne trebamo izravno ni gledati na Boga i na Božju svetost. Dosta je imati svece pred očima. Iz njihovih kreposti, a još više iz njihovih milosti probija tolikim sjajem sunce samoga Boga i njegove svetosti da ljudsko oko gotovo ne može ni izdržati tolika sjaja. Ljudsko srce samo po sebi kliče kao u ljetnoj prirodi: Sunce! Božje sunce!

Tako je štovanje svetaca pravo štovanje Boga. Štovanje svetaca štovanje je Božje svetosti. Sjaj svetaca sjaj je božanskog sunca. Zato Crkva i toliko štuje svece. Ona ima osjetilo kojim osjeti Božju prisutnost. Kao pčela za med, tako i Crkva ima osjet za božansko. Ona božansko osjeti u svecima. I tom božanskom u njima daje počast i slavu. Ne štuje ona ljudsku ništetnost, nego Božju svetost.

* * *

No odatle Crkva odmah i vidi korist štovanja svetih. Štovanjem svetaca približujemo se Božjoj svetosti. Ta nam svetost sve više pada u oči. Ali zato nam ta svetost sve više pada i u srce. Ne može se čovjek približiti Bogu, a da ga Bog ne bi privukao k sebi. Božansko privlači, zanosi i oduševljava.

Kad je sveti Petar ugledao samo izvanjski sjaj koji je božanstvo Kristovo bacilo na njegovo lice, bio je toliko zanesen da nije znao ni što govori. A i onda kad Krist nije pustio taj sjaj božanstva da očito sjaji pred ljudima, i taj je prikriveni sjaj bio dostatan da povuče za sobom koga je Kristovo oko samo pogledalo i pozvalo za sobom.

Upravo tu je razlog zašto su sveci zanosili mase i nebrojene osobe povukli za sobom. Za velikim su svecima ljudi upravo trčali i k njima hrlili. Oni su bili kadri stvoriti nove redove u Crkvi od sljedbenika koji su se oduševili da ih slijede. Svetost božanstva koja je probijala kroz njihov svetački lik imala je neodoljivu silu na ljudska srca.

A svetost privlači ljudska srca ne samo k svecima nego i k samoj svetosti. U svecima ljudi spoznaju ljepotu svetosti. Svetost je kao i božanstvo previsoko za čovjeka, pa se gubi njezin sjaj kao i mnogih zvijezda koje su neizmjerno veće od našega sunca, ali ih ipak naše oko nije kadro zbog udaljenosti dosegnuti. No ta svetost božanstva u svecima dolazi upravo pred naše oči. Koji su bili sretni da su živjeli sa svecima, nisu se mogli oteti dojmu koji su sveci na njih činili. A i nakon dugih stoljeća tko samo čita životopise svetaca u kojima sveci dolaze ponovno pred oči, makar u maglovitom obliku, osjeća kao struju koja struji iz svetaca u njegovo srce. To je djelovanje svetosti svetaca na čovječje srce koje ga sili prema svetosti. Magnet magnetizira. Svetost posvećuje. Tu činjenicu potvrđuje čitava povijest kršćanstva.

Baš ta je činjenica za Crkvu najvažnija kad govori o štovanju svetaca. Prije svega Crkva tim štovanjem želi potaći svoju djecu na nasljedovanje svetaca, a to znači na njihovo posvećenje. I ako Crkva poziva svoju djecu da se svecima mole, i ako ih potiče da od svetaca traže pomoć u svojim potrebama, pa bile te i zemaljske potrebe, ipak Crkva u prvom redu dok potiče vjernike na štovanje svetaca misli na to kako će sveci svojim primjerom i silom svoje svetosti oduševiti svoje štovatelje da ih slijede na njihovu putu prema svetosti. Crkvi je najglavnije da štovanjem svetaca stvara nove svece na zemlji.

* * *

Shvaćate li odatle kolika je korist i kolika vrijednost štovanja svetaca? Štovanjem svetaca Crkva postaje sve više svetom. A to je cilj koji je postavio sam Krist svojoj Crkvi kad ju je posvećivao svojom krvlju. Vjerujem u svetu Crkvu! To je članak našeg Vjero-

vanja. Crkva je zaručnica Krista Pravednika za kojega molimo: Ti si jedini svet. Crkva je nastavak i proširenje blažene Djevice Marije i u njoj je kao u svojoj jezgri postala svetom Crkvom. Ali zato Crkva svim silama želi da se i u svojoj djeci dovine tog ideala, da i u svojoj djeci postane svetom Crkvom.

Ništa nije opasnije nego kad kršćanski vjernici odvrate svoj pogled od Božjih svetaca. Onda vide pred sobom samo obične ljude, a to znači samo obične grešnike, da ne kažem i strašne grešnike. No u kakvom si društvu, takav ćeš i postati. Gdje se ne štuju sveci, tamo se stvaraju grešnici.

Nasuprot tamo gdje kršćani svoje oči obraćaju prema svecima, kao da izlaze iz zemaljskog grešničkog društva i postaju drugovi svetaca. A to svetačko društvo djeluje i na njihovo posvećenje. Iz tog se društva novače novi sveci katoličke Crkve.

Samo da navedemo jedan primjer! Štovanje svetog Alojzija stvorilo je među ostalim svetog Ivana Berhmansa, blaženog Kontarda Ferrinija, svetog Gabrijela od Žalosne Gospe, Dominika Savio, svetu Bartolomeju Capitaneo i nebrojeno drugih znanih i neznanih svetaca. Svi su oni svoj polet prema svetosti primili iz zamaha krila anđeoskog mladića Alojzija.

Ali štujmo svece prije svega onako kako to želi Crkva da ih iznad svega štujemo! Štujmo ih tako da ih nasljedujemo! A u tu je svrhu potrebno da ih sve više upoznamo. Jedno od najsigurnijih sredstava kojim su sveci postali svecima bilo je čitanje životopisa svetaca. Tako već život svetog Antuna Pustinjaka kojega je napisao sveti Atanazije stvorio je pravi požar svetosti u četvrtom, petom stoljeću. Gdje god dakle imamo priliku da čitamo životopis kojeg sveca, ne propustimo tu priliku. To će za nas biti sigurno jedan korak prema svetosti. Ali zato će to biti i jedan korak prema svecima na nebu. To će nam biti jamstvo da će nas sveci jednoga dana primiti u svoje društvo i gore na nebu. Amen.

Karlovac, 1969.

POGOVOR

Uvijek sam se divio, ali bez zavisti, propovjednicima i govornicima koji su kadri govoriti pola sata, a da ne kažu ništa. Niti oni sami ne znaju što govore niti što su rekli. Riječi! Riječi! Riječi! I samo riječi! Riječima se prikriva praznina misli. Oni su tvornice i trgovci riječi. Praznim zrakom pune uši svojih slušatelja. Zato su i dosadni do povraćanja. To je tip moderne njemačke propovijedi.

Ima opet propovjednika s pjesničkom žicom — umjetnika riječi. I oni nemaju drugo do praznih riječi, ali lijepih riječi. U fini blistavi staniol oni zamataju praznu slamu da je prodaju kao najfiniju čokoladu. Oni smatraju da je sve što je lijepo ujedno i istinito i mudro. To su propovjednici pjesnici koji zabavljaju svoje slušatelje ,ali im duše ostavljaju prazne. To je tip moderne francuske propovijedi.

Ima propovjednika koji govore, i to ne samo riječi nego i misli. Ali su slični urarima koji bi sve kotačiće sata izmiješali, potresli i tako stavili u sat. Oni govore bez reda, bez početka, sredine i kraja. Njihova je propovijed kao kakva moderna apstraktna umjetnost, u kojoj je oko na trbuhu, uho na koljenu, noge na ramenima, a ruke na tjemenu. Sve jedna »hamulija i zmešarija«, kako bi rekli naši Zagorci. Ni oni ne znaju što zapravo govore, a kamo li da ih drugi razumiju što govore, tako je to visoko i »učeno«. To se voli zvati modernom homilijom.

Ima, konačno, propovjednika koji govore suvislo i razumno. Ali se osjeća da ne govore oni nego da to govore knjige. Osjeća se da ne govore iz uvjerenja, nego kao gramofoni koji prenose tuđe glasove ili misli. U njihovim riječima nema srca, nema života. A najmanje sigurnosti o onome što govore. To bi bio triumfalizam. Oni govore jer tako moraju govoriti, ali sami u to sumnjaju što govore. Zato njihove riječi nemaju silu života. One su mrtvo slovo, a ne život Duha. Baš zato i smatraju sve »stare« propovijedi mrtvima jer sude po svojim vlastitim propovijedima. Jer ne vjeruju u svoje vlastite riječi, oni ne znaju što je to vječna riječ iz Božje riječi koja je živa i vječna.

Oslobodi nas, Bože, od takva propovijedanja i takvih propovjednika! Propovjednik je sijač riječi Božje. A Božja je riječ mudrost, svijetlo i život. Ništa nije dalje od Božje riječi nego da bude praznina, nerazumnost i mrtvilo.

Ako dakle netko nađe među mojim propovijedima takvu koja bi bila samo praznorječnost, kaotična nabacanost misli ili neuvjereno pričanje, neka je stavi na lomaču! Ona bi bila samo ruglo i pogrda Božje riječi. A ako osjeti da govorim Božje misli, razumno i iz srca prožetog vjerom i sigurnošću u te misli, neka i sam pođe tim putom u naviještanju Božje riječi. Neka jednom zauvijek nestane s naših ambona praznih riječi, nerazumnosti i neproživjelosti!

PISAC

SADRŽAJ